

RAPPORT

Tijden veranderen

Onderzoek naar de vestiging van datacenters
in Hollands Kroon

69927 - 22 december 2023

Willem Buunk, Milan Rikhof, Toke van Telgen,
Regine Wagenaar en Il Shik Sloover

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	3
Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Onderzoeksaanpak	3
1.3 Leeswijzer	6
Hoofdstuk 2	7
Hoofdpijnen feitenreconstructie	7
2.1 Aanloop (tot 2009)	9
2.2 Ruimte voor datacenters op papier (2009-2015)	10
2.3 Visievorming over datacenters (2015-2020)	15
2.4 Brede maatschappelijke discussie (2020-2023)	20
Hoofdstuk 3	27
Lessen voor toekomstige grootschalige ontwikkelingen	27
3.1 De basis op orde brengen	29
3.2 Sturing geven	31
3.3 Goede publieke besluitvorming organiseren	33
3.4 Omgevingsmanagement inrichten	35
BIJLAGE	37
Verdiepende analyse	37
Gemeente Hollands Kroon	38
Initiatiefnemers	47
Bovenlokale context	53
Maatschappij	58

Inleiding

1.1 Aanleiding

De vestiging van datacenters in de gemeente Hollands Kroon als onderdeel van Agriport A7 heeft geleid tot een brede maatschappelijke discussie. Waar de initiatieven zich aanvankelijk leken te voegen naar de ambitie om de regio economisch te versterken, ontstond er gaandeweg discussie tussen gemeente Hollands Kroon, provincie Noord-Holland, inwoners, Agriport A7 B.V. en anderen over de planvorming en (ruimtelijke) inpassing. Dit leidde tot een maatschappelijk en politiek debat in de gemeente Hollands Kroon over de wenselijkheid van datacenters, en compliceerde de interbestuurlijke samenwerking tussen gemeente en provincie.

Berenschot is door de gemeente Hollands Kroon gevraagd onafhankelijk onderzoek te doen naar de vestiging van datacenters in de gemeente. Het doel daarvan is (1) inzicht te bieden in de feitelijke ontwikkeling van plan- en besluitvorming omtrent de vestiging van datacenters op het Agriport A7-terrein en (2) lessen te trekken voor de gemeente Hollands Kroon over het omgaan met toekomstige grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen.

Onderzoek naar datacenters op Agriport A7 tussen 2009 en 2023

Dit onderzoek richt zich op de vestiging van 'hyperscale datacenters' op Agriport A7. Hierbij gaat het zowel om de daadwerkelijk gerealiseerde datacenters, de datacenters die nu in aanbouw zijn, en ruimte voor eventuele toekomstige datacenters in de bestemmingsplannen voor Agriport A7. We richten daarbij ons onderzoek op de periode van 2009 tot 2023. In 2009 dient het eerste initiatief voor een datacenter zich aan. De aanloop hiernaartoe is het begin van ons onderzoek. Eind 2022 wordt er, na een lange aanloop, een bestemmingsplan vastgesteld dat extra ruimte beschikbaar stelt voor datacenters op een nieuwe locatie op Agriport A7. Dit besluit en de gevolgen daarvan in 2023 vormen het einde van de periode die we onderzoeken.

Gezien het doel van dit onderzoek om lessen te trekken voor de gemeente Hollands Kroon, leggen we de focus op het handelen van de gemeente gedurende de bovenstaande periode. Daarvoor kijken we naar de gemeenteraad, het college, de ambtelijke ondersteuning en de samenwerking tussen deze partijen. Ook kijken we hoe vanuit de gemeente is gecommuniceerd richting anderen, zoals de provincie Noord-Holland, de regio, private partijen, de ontwikkelaars, de media, en inwoners.

1.2 Onderzoeksaanpak

De gehanteerde onderzoeksaanpak bestaat uit twee samenhangende delen (zie figuur 1):

1. Een **feitenreconstructie op hoofdlijnen** van de periode 2009 tot 2023, waarin het proces van planontwikkeling en besluitvorming in beeld is gebracht.
2. Verdiepend onderzoek naar een selectie van **drie betekenisvolle momenten** in de ontwikkeling. Dit zijn momenten waarop de gemeente verantwoordelijk was voor een belangrijk besluit.

Uit de analyse van de gehele feitenreconstructie en de drie betekenisvolle momenten zijn lessen geformuleerd voor de raad, het college en de ambtelijke organisatie over het omgaan met toekomstige grootschalige ontwikkelingen.

Figuur 1. Onderzoek onderdelen 1 (feitenreconstructie) en 2 (betekenisvolle momenten).

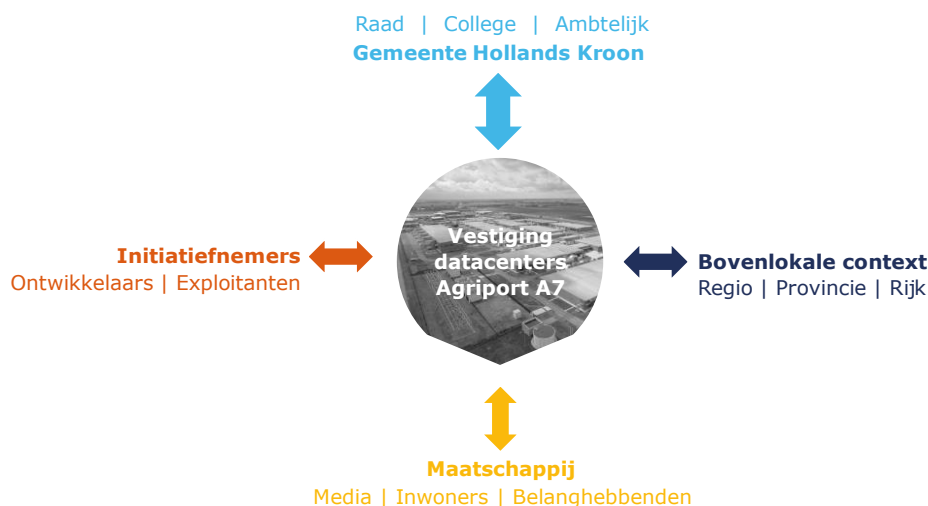
Feitenreconstructie op hoofdlijnen

Als eerste stap in het onderzoek hebben we ons gericht op de feitelijke gebeurtenissen omtrent de vestiging van datacenters op Agriport A7. Dit is een complex proces geweest waar vele partijen bij betrokken waren. De gemeenteraad, het college, initiatiefnemers, datacenterontwikkelaars, maatschappelijke partijen, provincie Noord-Holland, de Rijksoverheid en vele anderen hebben allen een bijdrage gehad in hoe de vestiging van datacenters in Hollands Kroon heeft plaatsgevonden. Om te reconstrueren hoe dit proces is verlopen, hebben wij het samenspel tussen deze partijen op hoofdlijnen in beeld gebracht. Dat hebben we gestructureerd gedaan, door onderscheid te maken tussen vier 'typen' partijen. Elk type partij vormt een invalshoek van waaruit wij de feitelijke gebeurtenissen in de periode tussen 2008 en 2023 hebben onderzocht. De vier 'typen' partijen zijn:

1. **Gemeente Hollands Kroon.** De gemeente is voor het grootste deel van de ontwikkeling het bevoegde gezag geweest. Vanuit deze invalshoek kijken we daarom hoe het college en de gemeenteraad hebben gehandeld met betrekking tot de vestiging van datacenters op Agriport A7. Welke besluiten zijn er genomen en hoe zijn die tot stand gekomen? Daarnaast is ook inhoudelijk gekeken hoe het gemeentelijke beleid zich heeft ontwikkeld. Welke bestemmingsplannen golden er in het gebied? En welke andere beleidskaders waren er?
2. **Initiatiefnemers.** De ontwikkeling van de datacenters is door private partijen uitgevoerd, zoals Agriport A7 B.V., Microsoft, Google en anderen. In deze invalshoek is daarom in beeld gebracht hoe deze partijen hebben samengewerkt met de gemeente Hollands Kroon. Dat doen we door te kijken naar de overeenkomsten die er zijn gesloten met private partijen, en welke vergunningen er zijn afgegeven.
3. **Bovenlokale context.** Ook andere overheden hebben invloed gehad op de vestiging van datacenters. Vanuit deze invalshoek is daarom gekeken naar wat er heeft plaatsgevonden bij het Rijk en de provincie Noord-Holland, en bij de regionale samenwerkingen in relatie tot de vestiging van datacenters op Agriport A7.
4. **Maatschappij;** Naast overheden en private partijen zijn er ook breder in de maatschappij partijen geweest die betrokken waren bij de vestiging van datacenters. Denk aan inwoners, belangenorganisaties, en andere bedrijven. Om van dit brede scala aan partijen een beeld te

geven, is in deze invalshoek gekeken naar de ontwikkelingen in de media en participatietrajecten. Dit zijn namelijk de twee manieren waarop deze bredere groep partijen invloed heeft gehad op de vestiging van datacenters.

De feitenreconstructie met deze vier invalshoeken is gemaakt op basis van een documentstudie en enkele interviews met sleutelfiguren bij de gemeente, Agriport A7 B.V. en de provincie Noord Holland.

Figuur 2. Vier invalshoeken waarmee de feitenreconstructie op hoofdlijnen is gemaakt.

Verdieping op betekenisvolle besluiten

Als tweede stap in het onderzoek hebben we ons gericht op het trekken van lessen voor toekomstige grootschalige ontwikkelingen. Daarvoor hebben we op basis van de feitenreconstructie drie betekenisvolle besluiten geselecteerd die we diepgaand hebben geanalyseerd. Dit zijn de momenten waarop een wezenlijke stap is gezet in de medewerking aan, of bijsturing van de ontwikkeling van datacenters. Het zijn momenten die achteraf gezien feitelijk het verschil hebben gemaakt (of hadden kunnen maken) en daarmee analytisch relevant zijn om te onderzoeken op wat er goed en minder goed is gegaan. Voor de selectie van deze casussen hebben we rekening gehouden met momenten die onderling verschillend zijn (*most different case design*). Denk hierbij aan verschillen in rolverdeling (bijvoorbeeld initiatiefnemers, bestuur of politiek) en omstandigheden (bijvoorbeeld inhoudelijk, procedureel of maatschappelijk debat) die van betekenis waren voor het verloop van het proces. De gekozen momenten zijn samen met de begeleidingscommissie van het onderzoek vastgesteld. Voor elk moment is met vier of vijf personen gesproken om een zo volledig mogelijk beeld van het betekenisvolle moment te krijgen.

Gebruikte bronnen

De feitenreconstructie en de verdiepende analyse van de betekenisvolle momenten zijn gemaakt op basis van documentstudie aangevuld met interviews.

Voor de **documentstudie** is er gebruikgemaakt van documenten uit onder andere:

- Openbaar beschikbare gemeentelijke documenten, zoals bestemmingsplannen en verslagen van raadsvergaderingen.

- Niet-openbaar beschikbare documenten uit het archief van de gemeente Hollands Kroon, aangeleverd door de gemeente. Hierbij is door de onderzoekers een selectie gemaakt van relevante documenten.
- Websites van (regionale) media, ondernemers uit de regio, en andere betrokken partijen.

Voor de **interviews** is er door het onderzoeksteam van Berenschot gesproken met 22 personen. Berenschot heeft de lijst van gesprekspartners opgesteld, waarna deze is aangevuld met suggesties vanuit de begeleidingscommissie. Het is niet gelukt om met iedereen te spreken, omdat enkele beoogde gesprekspartners niet wilden meewerken aan het onderzoek. Uiteindelijk is gesproken met:

- Ambtenaren van de gemeente Hollands Kroon
- (oud-)Wethouders van de gemeente Hollands Kroon
- (oud-)Raadsleden van de gemeente Hollands Kroon
- Ambtenaren van de provincie Noord-Holland
- Vertegenwoordigers van Agriport A7 B.V.
- Vertegenwoordigers van Microsoft
- Vertegenwoordigers van ECW (Energie Combinatie Wieringermeer)
- Vertegenwoordigers van stichting Red de Wieringermeer
- (oud-)Medewerkers bij het Ontwikkelbedrijf Noord-Holland Noord.

Begeleidingscommissie

Het onderzoek is begeleid door een commissie bestaande uit Robert Leever (wethouder Economie en Brede Welvaart bij de gemeente Hollands Kroon), Adri Wit (concerncontroller gemeente Hollands Kroon), Reginald Visser (raadslid gemeente Hollands Kroon, CDA), Judith de Git (raadslid gemeente Hollands Kroon, D66) en Alexander Bügel (raadslid gemeente Hollands Kroon, OHK).

In totaal zijn er vier bijeenkomsten met de begeleidingscommissie geweest:

1. Een startbijeenkomst om de aanpak en de vorm van het gewenste eindproduct door te spreken.
2. Een bijeenkomst om de feitenreconstructie te bespreken en de betekenisvolle momenten vast te stellen
3. Een bijeenkomst om de bevindingen uit de feitenreconstructie en betekenisvolle momenten te delen.
4. Een afsluitende bijeenkomst om het conceptrapport met lessen te bespreken.

1.3 Leeswijzer

In **hoofdstuk 2** beschrijven we de feitenreconstructie op hoofdlijnen. Onderdeel daarvan zijn beschrijvingen van de drie betekenisvolle beslismomenten die we nader hebben onderzocht. In **hoofdstuk 3** gaan we in op de lessen die de gemeente Hollands Kroon kan leren van de vestiging van datacenters op Agriport A7. Tot slot geven we in **bijlage** een uitgebreider overzicht van alle relevante ontwikkelingen die meegenomen zijn in dit onderzoek. Dat doen we door vanuit vier invalshoeken de gebeurtenissen te beschrijven: (1) de gemeente Hollands Kroon, (2) de initiatiefnemers, (3) de bovenlokale context en (4) de maatschappij.

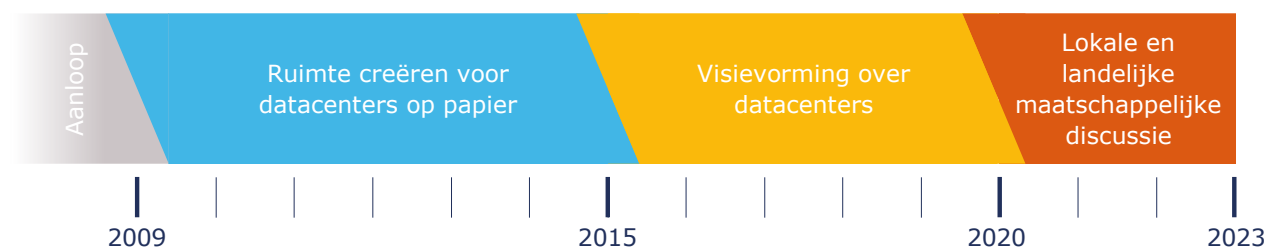
Hoofdpijnen feitenreconstructie

In dit hoofdstuk maken wij een feitelijke reconstructie van de vestiging van datacenters in de gemeente Hollands Kroon. We beschrijven chronologisch de activiteiten van betrokken partijen en welke besluiten er door overheden zijn genomen. Daarbij besteden we extra aandacht aan drie beslismomenten die van grote betekenis zijn geweest voor de (mogelijke) vestiging van datacenters in Hollands Kroon. De beschrijving van deze betekenisvolle momenten is te vinden in de oranje kaders.

We benadrukken dat dit een reconstructie is op hoofdpijnen. Dat betekent dat we sommige zaken niet benoemen omdat ze onzes inziens minder relevant zijn. Voor een uitgebreider overzicht verwijzen wij u naar de bijlage.

De vestiging van datacenters kent een aanloop en drie fases

Het eerste concrete voornemen voor het vestigen van een datacenter in Hollands Kroon vindt plaats rond 2009. Dit moment hanteren wij als vertrekpunt van dit onderzoek. Maar de periode daarvóór is van grote invloed op dit moment en het verdere verloop van de vestiging van datacenters. Dit moment bepaalt namelijk de context waarbinnen de (planontwikkeling van de) vestiging van datacenters plaatsvond. Vandaar dat we in onze feitenreconstructie kort ingaan op deze aanloop. In de periode daarna – van 2009 tot 2023 – ordenen we de feiten aan de hand van grofweg drie fases, met een fluïde overgang (zie Figuur 3).

Figuur 3. Tijdlijn van de feitenreconstructie, met drie fases op hoofdpijnen.

De locatie: Agriport A7

Het gebied Agriport A7 is een bedrijventerrein en glastuinbouwgebied in de gemeente Hollands Kroon. In totaal is Agriport 1.000 ha groot. Naast datacenters bevinden er zich met name grootschalige glastuinbouwbedrijven (200 tot 300 ha). Binnen Agriport A7 zijn er verschillende gebiedsaanduidingen, afhankelijk vanuit welke achtergrond er over een gebied gesproken wordt.

Locaties op basis van bestemmingsplan

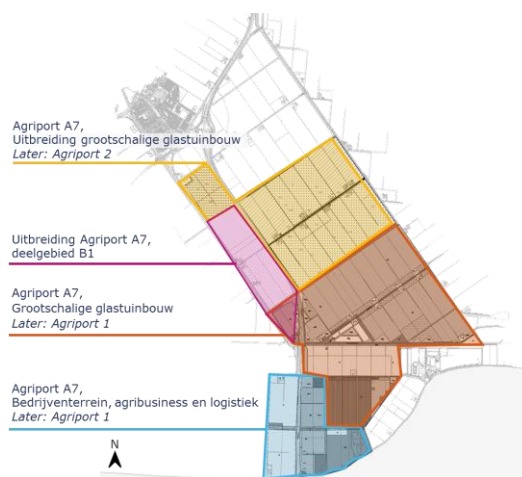
Er zijn op Agriport A7 meerdere bestemmingsplannen van toepassing geweest. Deze zijn in de loop der tijd geactualiseerd, uitgebreid en aangepast. In Figuur 4 is op de kaart van Agriport A7 aangegeven welke namen er voor de bestemmingsplannen worden gehanteerd. Belangrijk hierbij is het verschil tussen het *bedrijventerrein Agriport A7* en het glastuinbouwgebied op Agriport A7. In dit document spreken we van het *bedrijventerrein Agriport A7* als we ook daadwerkelijk spreken over het gebied op Agriport A7 waar bedrijven zijn toegestaan. Dit gaat om het blauw gearceerd gebied in Figuur 4. Dit is dus geen glastuinbouwgebied.

Locaties waar datacenters zijn toegestaan

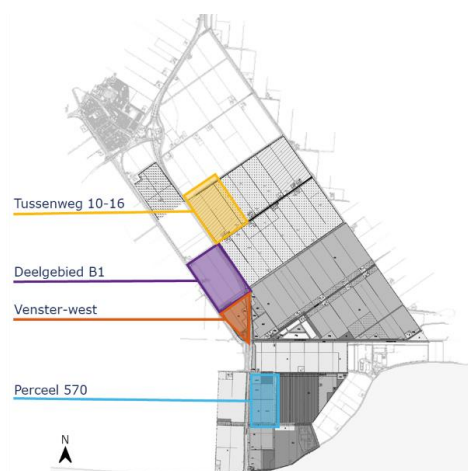
Datacenters zijn op dit moment (december 2023) planologisch toegestaan op vier locaties op Agriport A7. In dit rapport hanteren we de naamgeving die te herleiden is uit de naamgeving door de gemeente.¹ In Figuur 5 hiernaast is de naamgeving per gebied aangeduid op de kaart van Agriport A7.

Hyperscale datacenters

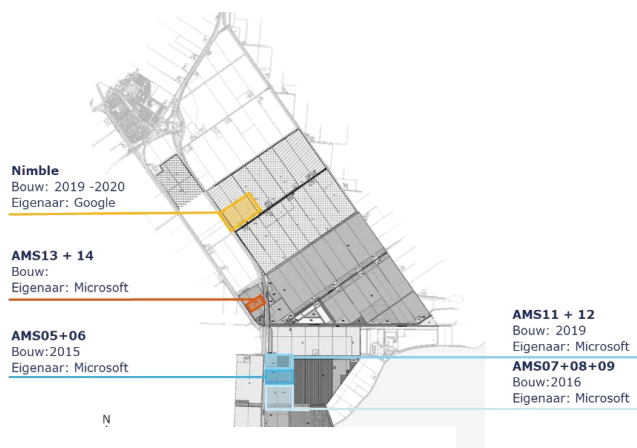
Op dit moment zijn er 3 locaties op Agriport A7 waar datacenters zijn gebouwd, of in aanbouw zijn. In Figuur 6 zijn de verschillende datacenters aangegeven met de naam die het datacenterbedrijf hanteert, inclusief het bouwjaar en de eigenaar.

Figuur 4. Benaming vanuit bestemmingsplannen

Figuur 5. Locaties waar datacenters zijn toegestaan. (Benaming vanuit de gemeente.)

Figuur 6. Datacenters (in aanbouw)

¹ In de onderzochte documenten worden verschillende naamgevingen gehanteerd. Perceel 570 wordt in sommige documenten ook *Microsoft Campus* genoemd. Tussenweg 10-16 wordt ook *Google* of *Nimble* genoemd, naar het gelijknamige datacenter.

2.1 Aanloop (tot 2009)

Behoefte aan economische ontwikkeling van de Wieringermeer

Begin jaren 2000 staan de gemeente Wieringermeer en de regio Noord-Holland Noord voor een grote leefbaarheidsopgave. Er is een tekort aan werkgelegenheid, de bevolking vergrijst, de woningbouwproductie stagneert en winkels, scholen en andere voorzieningen dreigen te verdwijnen uit kleine kernen.² Om hier verandering in te brengen was er behoefte aan een economische impuls binnen de regio. De kansen hiervoor worden in [2002](#) onderzocht met het rapport 'Wieringermeer - de ontbrekende schakel?' als resultaat. Het rapport schetst de mogelijkheden voor het ontwikkelen van agribusiness, glastuinbouw, bedrijventerreinen en woningbouw langs de A7. Een dergelijke ontwikkeling maakt gebruik van de sterke agrarische sector in de regio en de A7 als 'unieke troef' voor de Wieringermeer. Met de uitkomsten van het rapport in de hand stelt de provincie Noord-Holland in [oktober 2004](#) het 'Streekplan Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord' vast met onder andere een projectlocatie langs de A7 voor grootschalige glastuinbouw en een bedrijventerrein voor agribusiness en logistiek.

De ontwikkeling van Agriport A7 begint voorspoedig

Op één van de aangewezen projectlocaties aan de A7 nemen lokale agrarische ondernemers het initiatief voor het ontwikkelen van een grootschalig bedrijventerrein voor agribusiness en glastuinbouw. De ontwikkeling start in [2005](#) officieel met een openbare bijeenkomst in de Wieringermeer. Het plan wordt gepresenteerd als 'Agriport A7'.

In het plan staat aanvankelijk de combinatie van akkerbouw met logistiek centraal, waar op verzoek van de provincie de mogelijkheid voor grootschalige glastuinbouw aan wordt toegevoegd. Door primaire productie en distributiecentra op één bedrijventerrein te combineren, kan een efficiënte logistieke keten worden gemaakt; de eerste stap van vervoer van boer naar distributiecentrum wordt zo vermeden. Het plan wordt door zowel gemeente Wieringermeer als provincie Noord-Holland gesteund en ook het ministerie van LNV staat achter de ontwikkeling. Ook in de logistieke vakwereld is waardering voor het innovatieve concept.

In lijn met deze gedachte worden door de initiatiefnemers en de gemeente actief gewerkt aan het aantrekken van grote en toonaangevende glastuinbouwbedrijven en logistieke bedrijven. Om de ontwikkeling te concretiseren, sluiten de gemeente Wieringermeer en de recent opgezette onderneming Agriport A7 B.V.³ in [juni 2005](#) een samenwerkingsovereenkomst en een exploitatieovereenkomst in [maart 2006](#). De kern van die overeenkomsten is dat de verantwoordelijkheden en kosten bij Agriport A7 B.V. komen te liggen. De gemeente kiest ervoor om alleen op afstand te sturen, en uitsluitend via de ruimtelijke ordening. De grondverwerving en -uitgifte wordt overgelaten aan Agriport A7 B.V. evenals de aanleg van de publieke infrastructuur. Het is ook Agriport A7 B.V. dat, met hulp van externe bureaus, de bestemmingsplannen met bijbehorend beeldkwaliteitsplan opstelt. De gemeente controleert en toetst de opgestelde producten en brengt deze in procedure. Dit worden twee bestemmingsplannen: *Bestemmingsplan Agriport A7 Bedrijventerrein agribusiness en logistiek* en *Bestemmingsplan Agriport A7 grootschalige glastuinbouw*. Deze worden beide in [juni 2006](#) vastgesteld door de gemeenteraad. In de overeenkomsten en bestemmingsplannen zijn in deze fase datacenters niet aan de orde.

² Streekplan (ontwikkelbeeld) Noord-Holland Noord (2004).

³ Agriport A7 B.V. heeft verschillende onderdelen die ook gaandeweg van naam zijn veranderd. Wij gebruiken hiervoor in ons rapport hiervoor Agriport A7 B.V. als overkoepelende naam.

Het initiatief van Agriport A7 is succesvol. De gronden die door de initiatiefnemer aangekocht waren, zijn verkocht voordat de ontwikkeling officieel start ging en de betrokken overheden zijn enthousiast. In 2006 wordt een van de oprichters van Agriport A7 B.V. zelfs gekozen tot 'Logistiek manager van het jaar'.

Synergie tussen bedrijven op Agriport A7 als uitgangspunt voor de verdere ontwikkeling

Eén van de uitgangspunten van de initiatiefnemers van Agriport A7 B.V. is synergie te creëren tussen de bedrijven op het terrein. De samenwerking tussen distributiecentra en tuinders op het gebied van logistiek was daar het begin van. Met de toevoeging van grootschalige glastuinbouw ontstaat er een grote kans voor collectieve infrastructuur voor gietwater, warmte, elektriciteit en CO₂. Voor gietwater wordt regenwater opgevangen in bovengrondse waterbassins die worden verbonden met een collectieve ondergrondse wateropslag. Voor warmte, elektriciteit en CO₂ wordt een WKK-centrale benut op aardgas, in combinatie met aardwarmte, zonnepanelen en biomassa. Alle gebruikers van Agriport A7 worden door de ontwikkelaar verplicht om deel te nemen in het gezamenlijke nutsbedrijf ECW (Energie Combinatie Wieringermeer), waarmee het Agriport A7-concept vanaf 2006 een eigen nutsbedrijf heeft. Vanaf de start heeft het nutsbedrijf onder de streep een overschot aan elektriciteit, omdat de warmte en CO₂-productie van de kassen veel elektriciteit opwekken. In 2006 verkennen daarom Agriport A7 B.V. en de ECW welke kansen er liggen voor stabiele elektriciteitsgebruikers om zich te vestigen op het bedrijventerrein Agriport A7. Datacenters komen daar als potentiële bedrijvigheid uit naar voren.

De rol van de overheid in ruimtelijke ordening

Toen de eerste initiatieven voor datacenters op Agriport A7 zich aandienden, was er in Nederland een trend te zien van meer decentralisatie van verantwoordelijkheden op het gebied van ruimtelijke ordening. Er werd gesproken over het overdragen van taken van de centrale overheid naar provincies en gemeenten. Tot zover, dat het ministerie van VROM in 2010 werd opgeheven. Dit was gebaseerd op het idee dat lokaal maatwerk beter zou aansluiten bij specifieke regionale behoeften en omstandigheden. Daarnaast lag er een nadruk op marktwerking in de ruimtelijke ordening. Publiek-private samenwerkingen werden gezien als een manier om de financiële middelen voor grote ruimtelijke projecten veilig te stellen. In die ruimtelijke ontwikkeling werd een minimale rol voor overheden gezien. In de gemeente Hollands Kroon kreeg dit concreet vorm in onder andere de welstandsnota van 2012 waarin de gemeente amper eisen stelde aan de ruimtelijke kwaliteit op Agriport A7.

2.2 Ruimte voor datacenters op papier (2009-2015)

In deze eerste fase van de vestiging van datacenters zien we verschillende partijen die interesse hebben in het bouwen van een datacenter op Agriport A7. De gemeente Wieringermeer en de provincie zijn beiden welwillend om de vestiging van datacenters op papier mogelijk te maken. Het resultaat hiervan zijn herziene bestemmingsplannen, waardoor het voor datacenters mogelijk wordt zich op twee percelen op Agriport A7 te kunnen vestigen.

Datacenterontwikkelaars tonen interesse in Agriport A7

Het eerste bedrijf dat voornemens is een datacenter te bouwen op Agriport A7 is Parthenon, in 2009. Agriport A7 B.V. reageert enthousiast op dit voornemen omdat een datacenter past binnen de synergie-gedachte van het bedrijventerrein. Het datacenter kan namelijk het overschot aan elektriciteit van de kassen gebruiken en andersom warmte leveren voor het verwarmen van de kassen. Parthenon was ook enthousiast over dit idee van energie-uitwisseling. ECW en Parthenon beginnen daarom samen het idee uit te werken en betrekken daar ook andere partijen bij die kansen zien in deze synergie, zoals het ministerie van Landbouw, de Natuur- en Milieufederatie, en LTO Nederland.

Om het datacenter daadwerkelijk te realiseren gaat Agriport A7 B.V. in gesprek met de gemeente Wieringermeer. De gemeente Wieringermeer staat achter de ontwikkeling en maakt dit in februari 2010 concreet in *bestemmingsplan Agriport A7 Bedrijventerrein agribusiness en logistiek, eerste herziening*. Hiermee wordt het mogelijk een datacenter van maximaal 5 hectare te bouwen op het perceel Agriport 570. De onderbouwing daarvoor is tweeledig. Ten eerste biedt een datacenter een impuls aan de werkgelegenheid en kennisontwikkeling in de regio. Het datacenter van Parthenon zou 50 tot 100 arbeidsplaatsen bieden voor hoger opgeleiden. En ten tweede draagt de energie-uitwisseling tussen kassen en datacenters bij aan duurzaamheid. De potentiële warmte- en elektriciteitsuitwisseling tussen de kassen en een datacenter zouden zorgen voor een CO₂-besparing van 800 ton per jaar.⁴ Er wordt daarbij expliciet aangegeven dat de gemeente nog geen beleid heeft voor datacenters. Ondanks de planologische ruimte die er gemaakt is, wordt er nooit overgegaan tot realisatie, omdat Parthenon zich in 2010 terugtrekt. De gemeente blijft echter wel enthousiast over de gemaakte plannen.

Ruimte voor eerste datacenter: Microsoft Campus

In dezelfde periode dat Parthenon interesse toont, komt er ook interesse vanuit Microsoft. Dat begint in 2010 als het Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat de vraag van een Amerikaans bedrijf krijgt over een datacenterlocatie in Nederland. Het is op dat moment nog onduidelijk welke partij dit is, omdat het verzoek komt via een internationale makelaar. Het blijkt later om Microsoft te gaan. De NFIA gaat over het verzoek in gesprek met de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen om mogelijke locaties te vinden. Daaruit komt Agriport A7 om drie redenen naar voren als zeer grote kanshebber: er is voldoende ruimte, er is een goede energievoorziening (zelfs een overschot aan elektriciteit) en het ligt dichtbij het internetknooppunt Amsterdam. Het Ontwikkelbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN) neemt daarom contact op met Agriport A7 B.V. en de gemeente, waarna ONHN een *bidbook* opstelt met het bedrijventerrein Agriport A7 als één van drie mogelijke locaties. Vooruitlopend op de locatiekeuze van Microsoft, volgt in oktober 2010 een derde herziening van *bestemmingsplan Agriport A7 Bedrijventerrein agribusiness en logistiek*, om op perceel Agriport 570 meer ruimte te creëren voor datacenters. De maximale oppervlakte van 5 hectare wordt uitgebreid naar ongeveer 37 hectare. De onderbouwing hiervoor blijft gelijk aan de eerdere herziening voor Parthenon (werkgelegenheid en energie-uitwisseling).

In eerste instantie kiest Microsoft toch voor de concurrerende locatie Eemshaven, maar in juli 2013 komt Microsoft op het besluit terug en kiest toch voor het bedrijventerrein Agriport A7. De reden daarvoor is dat de *latency* in Hollands Kroon beter is dan bij de Eemshaven omdat de locatie dichterbij het internetknooppunt van Amsterdam ligt. Microsoft koopt de grond van Agriport A7 B.V.. Agriport A7 B.V. vraagt in juli 2013 een omgevingsvergunning aan voor de bouw van het eerste datacenter (AMS05) op een deel van de grond. Naar aanleiding daarvan gaat er in september 2013 een kleine delegatie op werkbezoek naar Microsoft, in Seattle. De delegatie bestaat uit de ontwikkelaar van Agriport A7 B.V., de bevoegde wethouder van Hollands Kroon, een beleidsmedewerker van het Ministerie van EZK en medewerkers van de NFIA en het ONHN. In Seattle ziet de delegatie hoe hyperscale datacenters eruitzien en opereren. De vergunning wordt daarna in september 2013 verleend, waarna Microsoft in februari 2014 start de bouw van het eerste datacenter op het terrein. Het volgende datacenter laat niet lang op zich wachten. In oktober 2014 wordt een nieuwe vergunning aangevraagd en in mei 2015 wordt een vergunning verleend voor AMS06.

⁴ Er zijn hiervoor intentieovereenkomsten getekend tussen de Natuur – en Milieufederatie Noord-Holland, Agriport A7 B.V. en Kwekerij Wieringermeer, in samenwerking met Ecofys (2008).

Betekenisvol moment 1

Ruimte voor het eerste datacenter op Agriport A7

In oktober 2010 besluit de gemeenteraad van Wieringermeer het *bestemmingsplan Agriport A7 Bedrijventerrein agribusiness en logistiek* te herzien om meer ruimte te maken voor datacenters. Er wordt besloten de 5 hectare ruimte voor datacenters op het perceel Agriport 570 uit te breiden naar 37 hectare. Dit is een belangrijk moment in het vestigingstraject van datacenters omdat dit het voor het eerst mogelijk maakt om een groot datacenter op het terrein te ontwikkelen, en dit de eerste locatie is waarop dat ook daadwerkelijk gebeurt. Wij besteden daarom aandacht aan dit moment en maken inzichtelijk hoe de vraag naar een grootschalige ontwikkeling vertaald is naar een besluit over planologische ruimte.

De gemeente Wieringermeer neemt op aanraden van de NFIA en Ontwikkelbedrijf Noord-Holland Noord een faciliterende rol op zich bij de vestiging van datacenters,

De eerste vraag vanuit initiatiefnemers om een hyperscale datacenter te ontwikkelen op Agriport A7 B.V. kwam binnen bij de NFIA en het Ontwikkelbedrijf Noord-Holland Noord. Zij hadden contact met een internationale makelaar en bedrijven die zich mogelijk op het terrein wilde vestigen. Naar aanleiding daarvan namen de NFIA en het ONHN contact op met Agriport A7 B.V. met de vraag of zij positief stonden ten aanzien van de ontwikkeling van een hyperscale datacenter. Toen dit zo bleek te zijn, namen zij contact op met de gemeente Wieringermeer en de Provincie Noord-Holland. De overheden bespraken veelvuldig gezamenlijk de acquisitie van bedrijven, zo ook datacenters.

In de gesprekken met de gemeente gaven de NFIA en het ONHN aan dat de gemeente faciliterend moest optreden om de kans te vergroten dat het datacenterbedrijf zich zou vestigen op het bedrijventerrein van Agriport A7. Concreet betekende dit (vooruitlopend op de interesse) een aanpassing van het bestemmingsplan, zodat er planologische ruimte was voor datacenters. Dit was namelijk een voorwaarde voor bedrijven om een locatie serieus te overwegen. Op basis van deze signalen besluit de gemeenteraad van Wieringermeer op aanvraag van Agriport A7 B.V. het bestemmingsplan te herzien. De voorbereiding hiervan wordt in opdracht van Agriport A7 B.V. gedaan door Grontmij.. Zij stellen het bestemmingsplan op en doen de nodige onderzoeken.

De faciliterende houding van de gemeente paste binnen een tijd waarin 'uitnodigingsplanologie' voor de meeste overheden de standaard was. Bovendien stond de acquisitie van bedrijven volgens de gesproken partijen rond 2010 hoog op de agenda van zowel gemeente als provincie. De houding van de gemeente om de kans op vestiging zo groot mogelijk te maken past in dit beeld.

Besluit voor herziening van bestemmingsplan is in lijn met ambitie en visie van betrokken partijen

De gemeente Wieringermeer, de provincie Noord-Holland, het Rijk, de regio, en Agriport A7 B.V. stonden om verschillende redenen allen positief tegenover het maken van planologische ruimte voor datacenters op Agriport A7:

- De vestiging paste binnen de ambitie van de *gemeente* om zo veel mogelijk economische kansen te pakken. Daarvoor werd niet alleen actief ingezet op de acquisitie van datacenters, maar ook van andere bedrijven. De gemeente stond bijvoorbeeld ook op beurzen om bedrijven aan te trekken.
- *Agriport A7 B.V.* was enthousiast over de mogelijkheid tot vestiging van een datacenter omdat het paste binnen hun energieconcept. Zij hadden in 2006 datacenters al geïdentificeerd als ideale gebruikers voor het overschot aan elektriciteit uit de kassen, omdat zij veel en constant elektriciteit gebruiken. Daarnaast zag Agriport A7 B.V. ook andere synergiën: restwarmte uit de datacenters en regenwater opgevangen op de daken van datacenters konden beiden door kassen gebruikt worden. ECW was sinds de eerdere vraag van Parthenon al bezig met de uitwerking hiervan
- Datacenters pasten goed binnen de doelstellingen, het beleid en de strategie van de *NFIA*, die gericht waren op werkgelegenheid creëren en het vestigingsklimaat in Nederland verbeteren. Deze strategie is in 2010 opgesteld in samenspraak met de ministeries van EZK en BZ op basis van de argumentatie dat datacenters niet alleen banen opleveren, maar ook bijdragen aan de digitale infrastructuur van het land.

- De *provincie* stond achter deze ontwikkeling om voornamelijk economische redenen. De vestiging levert banen op én draagt bij aan het vestigingsklimaat van Noord-Holland omdat het de digitale infrastructuur in de regio verbetert.
- Er kan ook geconstateerd worden dat er vanuit de *regio* positief werd gekeken naar de ontwikkeling omdat ook andere gemeenten in de regio in het *bidbook* werden aangeboden als mogelijke vestigingsplaats voor de datacenters.

Bredere consequenties van het besluit werden later duidelijk, de gemeente kiest er bewust voor om door te gaan met vestiging van datacenters

Bij de besluitvorming over de wijziging van het bestemmingsplan in 2010 waren (nog) niet alle consequenties in beeld. De onderbouwing van de wijziging was voornamelijk gestoeld op economische argumenten, zoals verwachte groei van het aantal banen en verdienvermogen. Andere consequenties van de vestiging van datacenters, zoals ruimte- en energiegebruik, impact op de openheid van het landschap, en de verkleuring van het Agriport-terrein, waren volgens betrokkenen op dat moment nog niet inzichtelijk en speelden dan ook geen rol in de besluitvorming of de discussie daarover. Er werden dan ook – naast de bestaande beeldkwaliteitsplannen – amper kwaliteitseisen gesteld aan de ruimtelijke inpassing.

In 2013 kwam er na het werkbezoek in Seattle meer zicht op de consequenties. Hierdoor beseftte de delegatie, met onder andere de wethouder en de ambtelijke ondersteuning, dat er met de vestiging van één datacenter meerdere zouden gaan volgen. Dat komt omdat elk datacenter bijdraagt aan de digitale infrastructuur en daarmee de locatie aantrekkelijker maakt voor nieuwe datacenters. Daarbij realiseerden zij zich tijdens dit bezoek dat de vestiging van één of meerdere datacenters zeer veel zou vergen van de ambtelijke organisatie. Kennis, expertise en capaciteit was nodig voor de planvorming, vergunningverlening, communicatie, etc. Hier is intern door de gemeente over gesproken, waarna er consensus was dat de gemeente dit zou kunnen en daarmee koos de gemeente bewust om de ontwikkeling door te zetten. Met de vergunningverlening voor het eerste datacenter van Microsoft in 2013 bleek dat ook zo te zijn; deze werd binnen 6 weken verleend door het college.

Gemeente en andere overheden maken van de vestiging van Microsoft geen groot moment

Opvallend is dat er bij de uiteindelijke vestiging van Microsoft op perceel 570 van Agriport A7 weinig communicatie naar buiten gaat vanuit Agriport A7 B.V., Microsoft, de provincie, het Rijk of de gemeente. Het moment wordt amper publiekelijk 'gevierd' als het binnenhalen van een grote ruimtelijke ontwikkeling die economische voorspoed voor de regio met zich mee zou moeten brengen. Dit is opvallend, omdat banen en werkgelegenheid wel een belangrijk maatschappelijk thema waren in Wieringermeer (later Hollands Kroon) op dat moment. De reden hiertoe, blijkt uit gesprekken, is dat Microsoft zelf niet zat te wachten op veel publiciteit. Er is daarom gekozen om de vestiging niet breed te communiceren. (Dit in tegenstelling tot Google, later in 2019.)

Agriport 2: uitbreiding voor glastuinbouw

Gelijktijdig met de interesse vanuit datacenterontwikkelaars, is er tussen 2006 en 2010 een toenemende vraag naar glastuinbouwpercelen op Agriport A7. Daarvoor is uitbreiding van het terrein nodig omdat alle percelen al verkocht zijn. Deze uitbreiding wordt door de gemeente Wieringermeer gefaciliteerd in januari 2010 met het *Bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7 grootschalige glastuinbouw (Agriport 2)*. Hiermee wordt een groot gebied ten noordwesten van het bestaande gebied bestemd voor glastuinbouw en ondersteunende functies, zoals energievoorziening en productverwerking (zonder benoeming van datacenters). De vaststelling van dit bestemmingsplan wordt voorafgegaan door zowel een samenwerkings- als een exploitatieovereenkomst tussen Agriport A7 B.V. en de gemeente. Ook hierin blijft de lijn dat de gemeente faciliteert (de gemeente koos hiervoor vanwege het risico op een negatieve grondexploitatie) en Agriport A7 B.V. de grootste investeringen moet doen en de baten mag genieten.

Agriport A7 welstandsvrij

Bij de start van de ontwikkeling van Agriport A7 in 2005 is er door de initiatiefnemers het 'Beeldkwaliteitsplan Agriport A7' opgesteld en in detail uitgewerkt in de 'Welstandsnota Agriport A7'.⁵ Dit waren de geldende kaders voor de ruimtelijke kwaliteit en de landschappelijke inpassing. In december 2013 verandert dit doordat de gemeente Hollands Kroon een nieuwe Welstandsnota vaststelt. Hierin wordt specifiek het Agriport-gebied 'welstandsvrij' verklaard. Concreet betekent dit dat een omgevingsvergunning voor een bouw- of verbouwplan in dit gebied geen welstandstoets zal ondergaan, en dat de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk is voor de uiterlijke verschijningsvorm – wel moet de omgevingsvergunning voldoen aan het bestemmingsplan. Dit paste binnen de bredere ambitie van de gemeente om in het welstandsbeleid deregulering (en daarmee de individuele verantwoordelijkheid) als vertrekpunt te nemen.

Van gemeente Wieringermeer naar gemeente Hollands Kroon

Op 1 januari 2012 fuseerden de gemeenten Anna Paulowna, Niedorp, Wieringen, en Wieringermeer tot de nieuwe gemeente Hollands Kroon. De fusie was een reactie op de toenemende taken als gevolg van decentralisatie. Na de fusie is de gemeente Hollands Kroon vanaf 2014 als eerste gemeente in Nederland bezig geweest zich te transformeren in een zelfsturende overheidsorganisatie. Dit heeft geleid tot aandacht en waardering, maar ook tot kritiek. Zo was de gemeenteraad kritisch over te hoge ICT-kosten, kosten voor de verbouwing van de gemeentehuizen en het hoge tempo van de veranderingen.

Ruimte voor tweede datacenter: Google

In december 2014 informeert het college van Hollands Kroon de gemeenteraad dat Agriport A7 B.V. in gesprek is met een partij over de mogelijke komst van een tweede datacenter. Dit blijkt later Google te zijn. Maar op dit moment zijn er op Agriport A7 geen percelen over waar datacenters gebouwd mogen worden. Een aanpassing van het bestemmingsplan is dus nodig om planologisch ruimte te creëren. Het college acht dit wenselijk vanwege de economische spin-off die een datacenter zou kunnen creëren voor de hele regio. De keuze om de bestemming te wijzigen sluit aan bij de adviezen uit een onderzoeksrapport naar werklocaties in de regio, waarin Buck Consultants International constateert dat flexibel beleid nodig is om het overschot aan bedrijventerreinen te vullen. In het raadsvoorstel wordt de keuze onderbouwd met de argumenten dat datacenters een goede vervanging vormen voor glastuinbouw en dat Agriport A7 specifieke kwaliteiten heeft als vestigingslocatie. Een nadere uitleg van de (positieve) argumenten voor vestiging van datacenters op Agriport A7 wordt toegelicht in de toelichting bij het bestemmingsplan.

De planologische ruimte wordt uiteindelijk gevonden op de Tussenweg 10-16. In opdracht van Agriport A7 B.V. wordt er door Grontmij gewerkt aan een herziening van het bestemmingsplan. Alvorens dit bestemmingsplan vast te stellen wordt het ontwikkelen van een groot datacenter op deze locatie in december 2014 besproken met de regionale stuurgroep De Kop Werkt! (zie kader). De leden spreken gezamenlijk hun steun uit voor de komst van een tweede datacenter. Een afschrift van de steunbetuiging wordt verstuurd aan de GS van provincie Noord-Holland. De provincie bespreekt het plan in maart 2015 met de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARO).⁶ Deze geeft aan 'niet onwelwillend' te staan tegenover de ontwikkeling van een datacenter op deze

⁵ De eerste Welstandsnota Agriport A7 is opgesteld door Grontmij en gepubliceerd op 21 december 2005. De tweede – Welstandsnota Uitbreiding Agriport A7 is door BügelHajema opgesteld en gepubliceerd op 6 januari 2010.

⁶ De Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO) is een onafhankelijke adviescommissie van de provincie die vroeg in het planproces om advies kan worden gevraagd over de ruimtelijke kwaliteit van plannen. Het advies van de ARO is terug te vinden in de herziening van het bestemmingsplan onder de kaders rondom landelijke inpassing.

locatie, mits deze goed wordt ingepast in het grootschalige karakter van Agriport A7. Vervolgens stelt de gemeenteraad in april 2015 met overgrote meerderheid de eerste herziening van *Bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7 grootschalige glastuinbouw* vast. Vanuit de maatschappij zien we hier voor het eerst partijen die zich keren tegen de vestiging van datacenters. Zo maakt akkerbouwbedrijf Meerpak BV uit Middenmeer bezwaar bij de Raad van State tegen de komst van meer datacenters op Agriport A7 omdat ze onder andere negatieve gevolgen verwachten voor hun bedrijfsvoering en het woon- en leefklimaat.⁷ De Raad van State stelt echter dat het beroep van Meerpak BV ongegrond is.

De plannen van Google worden ondertussen steeds concreter. Dit leidt ertoe dat er begin 2016 duidelijk wordt dat de in het bestemmingsplan gestelde maximale bouwhoogte voor de Tussenweg 10-16 te laag is voor het datacenter. Agriport A7 B.V. gaat hierover in gesprek met de gemeente waarna de gemeente aangeeft bereid te zijn de bouwregels voor datacentergebouwen gedeeltelijk te verruimen naar 40 meter. Dit wordt juli 2016 vastgelegd in een ontwikkelovereenkomst en er wordt een extra bijeenkomst van de ARO ingelast om de verhoging van de bouwhoogte te bespreken. De ARO staat hier positief tegenover, maar constateert dat er nog veel huiswerk moet worden gedaan om het plan goed te onderbouwen en een kwalitatief goede uitwerking te garanderen. Zo adviseren ze onder andere om een ruimtelijke visie te ontwikkelen voor de Wieringermeerpolder. Daarvoor wordt in 2017 de uitwerking van het gebiedsplan in gang gezet. De verhoging van de bouwhoogte wordt uiteindelijk vastgelegd in *bestemmingsplan Tussenweg 10-16 Middenmeer* dat op november 2016 weer met een ruime meerderheid door de raad wordt vastgesteld. De aanvraag voor de vergunning en de bouw van het datacenter laat echter nog op zich wachten.

De Kop Werkt!

De provincie Noord-Holland en de gemeenten Texel, Den Helder, Schagen en Hollands Kroon werken samen aan het regionale stimuleringsprogramma De Kop Werkt! (DKW).⁸ Samen werken ze aan de uitvoering van projecten op het gebied van economie, ruimtelijke ordening, bereikbaarheid en leefbaarheid. Hiervoor ondertekenden de overheden in april 2017 de 'Samenwerkingsovereenkomst voor de uitvoering van het programma De Kop Werkt!' waarin wordt afgesproken dat er ruimte moet blijven op Agriport A7 voor datacenters.

2.3 Visievorming over datacenters (2015-2020)

Gedurende de tweede fase wordt de planologische ruimte op Agriport A7 gebruikt om de datacenters van Microsoft en Google te bouwen. Tegelijkertijd zien we op gemeentelijk, provinciaal, regionaal en nationaal niveau dat er strategisch wordt nagedacht over de vestiging van datacenters en de consequenties daarvan. Dit blijkt niet altijd makkelijk. Exemplarisch hiervoor is het maken van het gebiedsplan Wieringermeer. Een plan dat een lastige en lange totstandkoming kende, maar nooit is vastgesteld door de gemeenteraad.

Datacenters worden zichtbaar in het landschap

In 2015 verschijnt het eerste datacenter op de 'Microsoft Campus' (AMS05). Het wordt hiermee voor het eerst zichtbaar hoe de datacenters er in het echt uitzien en hoe ze passen in het landschap. Hierna volgen er tot aan 2020 nog vijf datacenters van Microsoft en aanvullend verschijnt in 2019 het datacenter van Google ('Project Nimble') op de Tussenweg 10-16. Er komen

⁷ Zie: <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@103822/201504193-1-r1/>

⁸ Zie: Decisio (2021). [Evaluatie samenwerking en governance De Kop Werkt!](#)

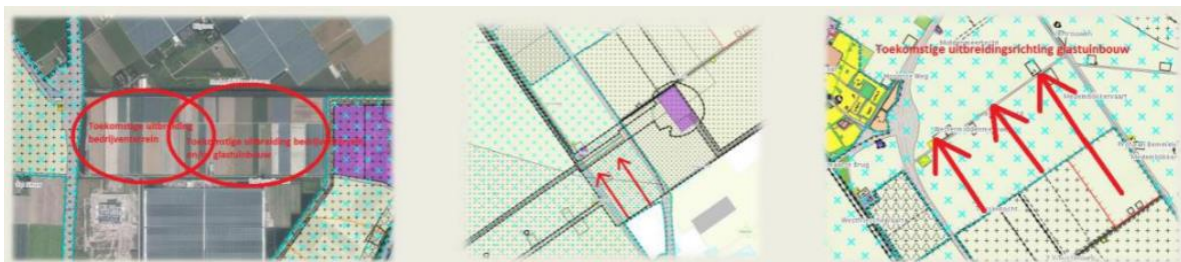
gedurende deze jaren ook steeds meer berichten in de media over de datacenters. Eerst is het sentiment hierin neutraal ('Groot datacenter in Noord-Holland in gebruik'⁹), later gaan de media vaker in op de consequenties en de weerstand uit de omgeving ('Boeren Wieringermeer tijdens nieuwe gespreksronde over Gebiedsplan: *Zet ons niet op slot*¹⁰).

Ruimte voor het derde datacenter: Venster-West

Naast de realisatie van de datacenters aan de oostkant van de A7, wordt in 2016 aanvullend ruimte gemaakt voor nieuwe datacenters op Venster-West aan de 'overkant' van de A7. Dit gebeurt bij de actualisatie (verplicht op basis van de Wro) en herziening van twee bestaande bestemmingsplannen¹¹ tot *bestemmingsplan Agriport 1*. De aanvullende planologische ruimte voor datacenters wordt in de toelichting op het bestemmingsplan onderbouwd door aan te geven dat datacenters passen binnen het ontwikkelingsconcept van Agriport A7. Hiervoor wordt weer de onderbouwing van de synergie met de glastuinbouw genoemd. Bovendien zijn er al meerdere datacenters gebouwd of worden die binnenkort gerealiseerd. Bij het voorleggen en bespreken van het bestemmingsplan met de raad wordt er geen expliciete aandacht aan deze functiewijziging van Venster-West geschonken en er wordt aangegeven dat de actualisatie een overwegend conserverend karakter heeft.

Visievorming over datacenters in de gemeente

Tot aan 2016 hadden de gemeente, de provincie en het Rijk geen visie op de ontwikkeling van datacenters. Hier komt stap voor stap verandering in. Het begint in november 2016 met de Omgevingsvisie van de gemeente Hollands Kroon 'Ruimte voor elkaar'. Daarin wordt Agriport A7 specifiek benoemd als locatie voor de vestiging van *meer* datacenters. Hier wordt, net als in de voorgaande bestemmingsplannen, de synergie met de glastuinbouw aangehaald. Ook wordt aangegeven dat Agriport A7 waar nodig uitgebreid kan worden. Hoe die uitbreiding met betrekking tot glastuinbouw en bedrijventerreinen er uit kan zien, wordt rudimentair uitgewerkt in drie tekeningen (Figuur 7). Als in mei 2018 een nieuw college aantreedt in Hollands Kroon wordt deze lijn bevestigd in het coalitieakkoord: wij geven '*ruimte aan de verdere doorontwikkeling van een internationaal cluster datacentra*'.

Figuur 7. Afbeelding uit de omgevingsvisie van Hollands Kroon met de tekst 'Uitbreidingsgebieden Agriport A7'. Op de middelste tekening staan pijlen getekend van Venster-West naar deelgebied B1

Visievorming over datacenters op bovenlokaal niveau

Naast de visievorming in de gemeente, vindt er ook visievorming plaats op bovenlokale niveaus. Zo blijkt uit onderzoek vanuit de samenwerking De Kop Werkt! dat er regionaal een overschot is aan bedrijventerreinen. Daarom wordt in het regionaal convenant werklocaties afgesproken dat Agriport A7 voldoende ruimte moet blijven bieden voor datacenters zolang daar vraag naar is. Provinciaal is het sentiment ten aanzien van datacenters op Agriport A7 positief, zowel in het beleid

⁹ Zie: <https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/832681/groot-datacenter-microsoft-noord-holland-gebruik>

¹⁰ Zie: [Boeren en gemeente komen niet dichterbij elkaar over Gebiedsplan Wieringermeer - NH Nieuws](#)

¹¹ Het gaat om *bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7* grootschalige glastuinbouwen *Bestemmingsplan Agriport A7 Bedrijventerrein agribusiness en logistiek*

(omgevingsvisie in november 2018) als bestuurlijk (coalitieakkoord uit juni 2019) . En ook nationaal wordt Middenmeer als locatie voor datacenters gezien, zoals beschreven in de Ruimtelijke Strategie Datacenters uit maart 2019 (waar de gemeente Hollands Kroon als stakeholder bij betrokken was), en overgenomen in de NOVI van september 2020.

Betekenisvol moment 2

Vaststelling omgevingsvisie met planologische ruimte voor uitbreiding Agriport A7 op deelgebied B1

De gemeenteraad besluit in juni 2014 te starten met een omgevingsvisie voor Hollands Kroon. Hiermee sorteert de gemeente voor op de Omgevingswet. Uiteindelijk wordt de omgevingsvisie in november 2016 vastgesteld. Daarin wordt een kaart opgenomen waar de uitbreidingsrichting op Agriport A7 naar deelgebied B1 wordt aangegeven vanaf Venster-West. Het vaststellen van de omgevingsvisie is daarmee een belangrijk besluit geweest, omdat dit de eerste plek is waar ontwikkelruimte wordt gegeven aan de vestiging van datacenters op deelgebied B1, een locatie waar in de periode 2021-2023 veel discussie over ontstaat. We besteden daarom extra aandacht aan dit besluit en maken inzichtelijk hoe deze keuze tot stand gekomen is.

Er is in de totstandkoming van de omgevingsvisie weinig aandacht voor de ontwikkelingen op Agriport A7

Voor het opstellen van de omgevingsvisie besteedt de gemeente veel aandacht aan participatie. Er worden gesprekken georganiseerd met inwoners en er is een online omgeving waar men input kan geven. De onderwerpen die hier naar voren komen gaan met name over wonen, de ergernis over recent gebouwde windmolens, en lang lopende procedures voor ondernemers. Opvallend genoeg is er weinig aandacht voor Agriport A7, terwijl zich daar grote ontwikkelingen hebben voorgedaan. Het is immers 10 jaar geleden dat de ontwikkeling van Agriport A7 is gestart en er staan inmiddels grootschalige kassencomplexen en het eerste hyperscale datacenter in aanbouw.

Ook binnen de gemeente wordt het gesprek hierover beperkt gevoerd. Dat is opvallend, omdat er duidelijke signalen waren dat er nog ontwikkelingen aan zouden komen. Tijdens het bezoek aan Seattle in 2013 werd bijvoorbeeld duidelijk bij de delegatie dat er na de ontwikkeling van één datacenter vaak meerdere volgen. In de regio wordt besloten dat op Agriport A7 ontwikkelruimte voor datacenters beschikbaar blijft, inclusief de mogelijke uitbreiding.

De omgevingsvisie is een product van een stuurgroep bestaande uit raad en college, de uitkomst is matig

In de bestuursopdracht voor het opstellen van de omgevingsvisie worden drie varianten overwogen voor hoe de gemeente Hollands Kroon het proces kan inrichten. Op basis daarvan kiest de raad van Hollands Kroon een variant, waarbij er een stuurgroep wordt opgericht van raadsleden die met ambtelijke ondersteuning de visie voorbereiden. De gebruikelijkere werkwijze is dat een wethouder bestuurlijk opdrachtgever is van beleidsvoorbereiding door de organisatie (al dan niet met ingehuurd bureau), desgewenst in nauwe samenwerking met de raad. Toch trekt de gemeenteraad van Hollands Kroon in dit geval het proces naar zich toe. De redenen die hiervoor gegeven worden zijn 1) dat de omgevingsvisie wordt gezien als een belangrijk document en de raad daar graag aan zet wilde zijn, 2) dat veel raadsleden het gevoel hadden dat het college de raad niet goed betrok bij de uitvoering van beleid, en 3) dat de raad voor hun gevoel vaak te laat betrokken werd. Het college voelt zich enigszins buitenspel gezet en kiest ervoor om zich afzijdig te houden en alleen aan de bel te trekken als ze dat nodig vinden.

Door deze aanpak is de omgevingsvisie tot stand gekomen in een politiek proces. De politieke discussies werden in de stuurgroep gevoerd, en niet in de raad zelf. Dat vonden alle betrokkenen lastig.

Het resultaat van het gehele proces is matig, ook in de ogen van betrokkenen. Dat blijkt uit een aantal dingen. Ten eerste wordt bij de besluitvorming in de raad nog een kaart met bebouwde-kom-begrenzing uit het document geamendeerd omdat deze niet correct blijkt te zijn. Ten tweede biedt de onderbouwing van de uitspraken in de omgevingsvisie niet veel houvast voor latere besluitvorming. Zo bevat de gepresenteerde omgevingsvisie weliswaar op onderdelen duidelijke

uitspraken over de gewenste ontwikkelingen in Hollands Kroon, maar voor de motivatie van die uitspraken biedt de visie niet veel houvast voor latere besluitvorming. Er is zeer beperkt gesproken over de motivatie voor de uitbreiding van Agriport A7 en hier is ook niet naar gevraagd door de raadsleden in de stuurgroep. Daarnaast wordt er weinig aandacht besteed aan de samenhang van de gewenste ontwikkelingen en geeft het kaartmateriaal met diens eenvoudige verbeelding weinig verrijking.

Een onduidelijke kaart in de omgevingsvisie geeft ruimte aan de ontwikkeling van datacenters op deelgebied B1

Een specifiek onderdeel in de omgevingsvisie waar veel discussie over ontstaat in de periode 2020-2021 is de kaart die ruimte geeft aan de ontwikkeling van Agriport A7 op deelgebied B1 (zie Figuur 7). Opvallend is de matige kwaliteit en de beperkte onderbouwing van dit kaartje. Middels enkele pijlen wordt op een onduidelijke kaart de ontwikkelingsrichting van Agriport A7 richting deelgebied B1 (en verder) aangegeven. De enige onderbouwing in de tekst is: *'Als er voldoende aantoonbare behoefte is aan nieuwe bedrijfsgrond of glastuinbouwgrond, ligt uitbreiding in de richting van onderstaande locaties voor de hand'*.

Hoe en waarom het kaartje in de omgevingsvisie terecht is gekomen hebben we niet volledig kunnen reconstrueren in dit onderzoek. Wel is duidelijk dat er in eerdere versies van de omgevingsvisie een ander kaartje heeft gestaan en dat een kleine kring van bestuurders en de ambtenaren betrokken bij de ontwikkeling van Agriport A7 ervoor gezorgd hebben dat het kaartje is vervangen voor de huidige versie. De reden daarvoor was dat de wethouder de ontwikkelingsmogelijkheden vanuit *Venster-West naar deelgebied B1* in de omgevingsvisie wilde opnemen. Een verdere inhoudelijke onderbouwing voor deze ontwikkelingsrichting is niet 'zwart op wit' terug te vinden. Echter, vanuit verschillende gesprekspartners blijkt dat Microsoft op dat moment uitbreidingsmogelijkheden op Agriport A7 aan het verkennen was, dat er gedacht werd aan uitbreiding richting Venster-West, dat dit te klein was en dat daarom de grond ten noorden van Venster-West ook nodig was. Als deze ambitie er was, dan moet dit bij de kleine kring van betrokken bestuurders en de ambtenaren bekend zijn geweest.

Uiteindelijk stelt de raad de omgevingsvisie met het desbetreffende kaartje in 2016 zonder discussie vast. Daarmee werd de kaart onderdeel van het ruimtelijke beleidskader. De juridische status van de omgevingsvisie, en daarmee ook van deze kaart, was bij de betrokkenen bekend. Met de bestuursopdracht wordt namelijk de wettelijke betekenis van de omgevingsvisie als beleidskader in het raadsbesluit expliciet benoemd.

Visievorming rondom Agriport A7 in gebiedsplan

De visies op lokaal, provinciaal en nationaal niveau zitten op dezelfde lijn: de vraag naar datacenters zal naar verwachting toenemen en daar willen de overheden op strategische locaties ruimte voor maken. Eén van die locaties is Agriport A7 in Middenmeer. Het is dan ook niet vreemd dat er tegelijkertijd – en in samenhang met de andere visievormende trajecten – ook op het gebiedsniveau rondom Agriport A7 een visie wordt gemaakt voor de verdere ruimtelijke ontwikkeling. Hiermee starten de provincie Noord-Holland, de gemeente Hollands Kroon en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier in januari 2017 door het maken van een Gebiedsplan Wieringermeer op advies van de ARO.¹² Dit traject start vlak na de vaststelling van de omgevingsvisie door de gemeente Hollands Kroon.

Er wordt door de drie partijen intensief samengewerkt aan het plan met ambtelijke werksessies, een publieke stakeholderbijeenkomst en overleg met bestuurders. Het resultaat is een gebiedsplan op hoofdlijnen dat in maart 2018 wordt gepresenteerd aan de bestuurlijke stuurgroep.

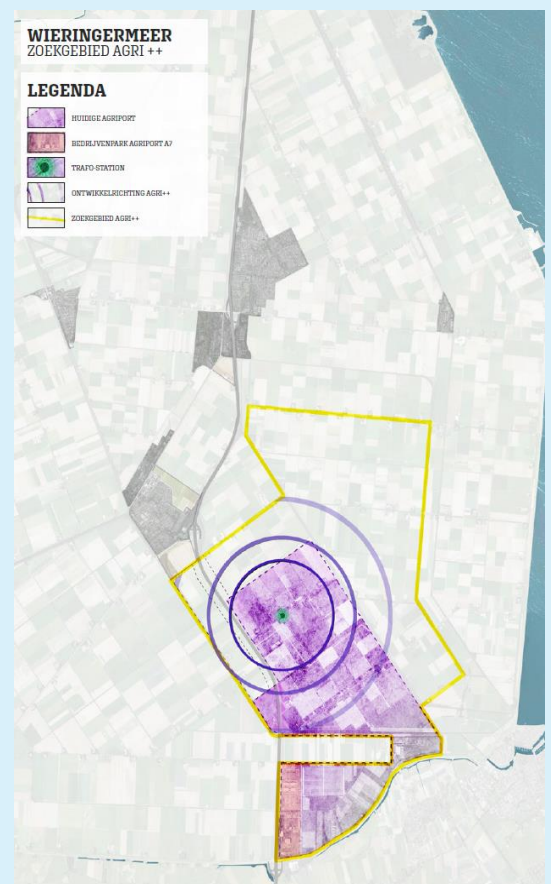
¹² De ARO geeft dit advies voor een datacenter op de Tussenweg 10-16.

Gaandeweg ontstaat er discussie over de afbakening van een zoekgebied voor mogelijke uitbreiding van Agriport A7, het zogenaamde 'zoekgebied AGRI++' in het plan (Figuur 8). Het zoekgebied AGRI++ is bedoeld voor de modernisering en optimalisatie van agribusiness, maar ook voor de ontwikkeling van hyperscale datacenters. De gemeente Hollands Kroon wil uitbreidingsmogelijkheden ten westen van de A7, zoals opgenomen in de omgevingsvisie. Door de provincie worden hier vraagtekens bij gezet, omdat zij aangeven altijd in de veronderstelling te zijn geweest dat Agriport A7 aan de oostelijke zijde zou uitbreiden, vanuit de eerder opgestelde structuurvisie in 2004. Uiteindelijk geeft de provincie in september 2018 aan dat zij de ontwikkeling van datacenters op de westflank niet bij voorbaat onmogelijk wil maken, mits er aan strenge voorwaarden wordt voldaan. Na het nemen van deze horde wordt het concept gebiedsplan in december 2018 vastgesteld in de stuurgroep.

Het 'Gebiedsplan Wieringermeer' wordt in juni 2019 ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad van Hollands Kroon. De gemeenteraad besluit het gebiedsplan nu niet vast te stellen. Er wordt een amendement aangenomen dat er opnieuw in overleg moet worden getreden met de stakeholders en dat de omvang van het zoekgebied AGRI++ beperkt moet worden van 1.500 ha naar 750 ha. De beperking is voornamelijk gewenst zodat er minder landbouwgrond verloren gaat. De gemeente gaat hiermee aan de slag door in december 2019 twee openbare 'dialoogsessies' te organiseren met belanghebbenden onder leiding van een adviesbureau. Hier vinden felle discussies plaats en dit leidt tot een advies voor de nieuwe contouren van zoekgebied AGRI++. Maar het gebiedsplan wordt niet verder uitgewerkt. Het college stelt namelijk in maart 2020 om uiteenlopende redenen voor om te stoppen met het traject. Het gebiedsplan blijkt m.e.r.-plichtig en overlapt met de actualisatie van de omgevingsvisie. Ook wil het college recht doen aan de geluiden uit de omgeving. Doorzetten van het traject is daarom te tijdsintensief. De raad stemt hier unaniem mee in. In dit besluit wordt opgenomen dat de raad nog wel ruimte wil geven aan een aantal 'lopende initiatieven'.¹⁴ Het college geeft aan dat deze worden getoetst aan het huidige beleid en voorgelegd zullen worden aan de raad zodra deze klaar zijn voor besluitvorming. In april 2020 wordt dit voorstel van het

Het AGRI++ zoekgebied in het Gebiedsplan Wieringermeer

Het zoekgebied AGRI++ was bedoeld voor uitbreiding van Agriport A7. Hier zou *naast grondgebonden landbouw, ook ruimte zijn voor modernisering en optimalisering van Agriport A7 in combinatie met datacenters, en mogelijk andere functies die bijdragen aan de circulariteit van het cluster*.¹³ Dit zou dus meer ruimte geven voor de vestiging van datacenters in de Wieringermeerpolder. De onderbouwing hiervan is dat 1) datacentra een belangrijke schakel kunnen zijn in de versterking van de regionale economie met directe en indirecte werkgelegenheid, 2) de locatie zeer gunstig is vanwege de bestaande energie- en data-infrastructuur, en 3) er synergie mogelijk kan zijn met de glastuinbouw op het gebied van de wateropgave, duurzame energievoorziening (restwarmte) en bereikbaarheid.

Figuur 8. Kaart uit het concept gebiedsplan Wieringermeer (juni 2019) met in geel de aanduiding van het zoekgebied AGRI++.

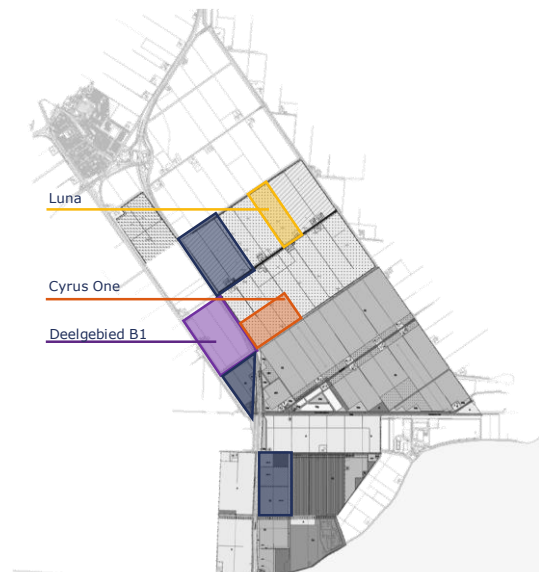
¹³ Deze teksten komen uit het concept gebiedsplan uit juni 2019, maar uit de verslagen blijkt dat dit zoekgebied al onderdeel was van de bespreking in maart 2018.

¹⁴ Zie: [Raadsvoorstel beëindigen procedure concept gebiedsplan](#)

college door de raad vastgesteld. Het besluit om na de jarenlange samenwerking te stoppen met het gebiedsplan was in de ogen van de provincie een grote verrassing. In diezelfde raadsvergadering wordt er wel een motie vastgesteld waarin bij grootschalige ontwikkelingen in het vervolg aandacht besteed moet worden aan de landschappelijke inpassing in de anterieure overeenkomst.

Meer interesse: Luna, Cyrus One en Deelgebied B1

Het benoemen van lopende initiatieven was niet voor niets. Hier stond echter niet bij vermeld en was het niet bij iedereen bekend om welke initiatieven het ging. Er liepen in april 2020 vijf initiatieven voor vestiging van nieuwe datacenters.¹⁵ Twee daarvan zijn bekend: een datacenter van Microsoft op Venster-West en de uitbreiding van het datacenter van Google op hun locatie aan de Tussenweg 10-16. De andere drie waren nieuw: Cyrus One (aan de Flevoweg), Luna (aan de Tussenweg) en Deelgebied B1 (uitbreiding van Microsoft vanuit Venster-West). Voor deze drie lopende initiatieven waren wijzigingen van het bestemmingsplan nodig. Hier werd aan gewerkt door de gemeente, Agriport A7 B.V. en de initiatiefnemers.

Figuur 9. Locatie van nieuwe datacenter initiatieven op Agriport A7.

2.4 Brede maatschappelijke discussie (2020-2023)

De laatste fase van de onderzochte periode kenmerkt zich door een zichzelf versterkende dynamiek tussen media, politiek, en maatschappij. Er ontstaat vanuit verschillende hoeken steeds meer weerstand tegen datacenters, en met verschillende redenen. De discussies hierover vinden niet alleen plaats in de gemeente, maar ook op provinciaal en nationaal niveau.

Media- en politieke storm

De zomer van 2020 is de start van lange reeks aan mediaberichten over de vestiging van datacenters in Hollands Kroon. Het begint met een artikel van de NRC in juni 2020, dat betoogt dat de datacenters enorm veel elektriciteit gebruiken en dat de gemeente Hollands Kroon weinig regie heeft over de komst van de datacenters naar het gebied. Het artikel leidt tot aandacht voor de datacenters op provinciaal en nationaal niveau. Ook is het aanleiding voor een aflevering van de programma's 'Zondag met Lubach' en 'De Hofbar'. Daarnaast worden in de regionale media vele berichten geplaatst. Daarin zijn naast het energieverbruik ook het watergebruik en de landschappelijke inpassing onderwerp van discussie. Ook worden er vraagtekens gezet bij het besluitvormingsproces en de informatievoorziening daaromheen.

De negatieve berichtgeving valt samen met het stoppen met het gebiedsplan (zie hierboven), de discussie rondom de vergunning van Venster-West (zie hieronder), en de discussie rondom het bestemmingsplan voor deelgebied B1 (zie hieronder). Ook wordt in september 2020 een onderzoeksrapport van Berenschot gepubliceerd waarin wordt geconstateerd dat uitwisseling van restwarmte tussen datacenters en kassen mogelijk is, maar er nog vele praktische uitdagingen zijn.¹⁶ Die mogelijke uitwisseling was altijd één van de argumenten voor het bouwen van

¹⁵ Zie: [Raadsmemo Planvorming datacenters](#)

¹⁶ Zie: [Kansen voor restwarmte uit datacenters in de energietransitie in Hollands Kroon](#)

datacenters op Agriport A7. Tegelijkertijd wordt door de actiegroep Data non Grata een petitie gestart tegen datacenters in de Wieringermeerpolder en maakt actiegroep Red de Wieringermeer meerdere bezwaren. Al deze ontwikkelingen versterken elkaar en leiden tot nog meer berichten in de media.

Alle maatschappelijke en media-aandacht zorgt voor discussie in de gemeentelijke politiek. Er worden vele schriftelijke vragen gesteld, tientallen raadsmemo's verstuurd en spoeddebatten gevoerd. Ook zien we dat de politiek de media op zoekt. Zo wordt een opiniestuk van een VVD-raadslid in oktober 2020 geplaatst in het Noordhollands dagblad met de titel "Nog meer hermetisch afgesloten blokkendozen - datacenters dus - in de Wieringermeer, is dat nou echt wat we willen?".¹⁷

Discussie over landschappelijke inpassing

In de media komt onder andere de landschappelijke inpassing veelvuldig ter sprake. Dit speelt landelijk, zo vraagt de rijksbouwmeester aandacht voor 'verdozing van het landschap', maar ook zeker lokaal. De gemeenteraad heeft over dit onderwerp uitgebreid gesproken in een extra beeldvormende vergadering in januari 2021. De Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) is hier ook bij betrokken. Hij is zeer kritisch over het aanzicht langs de A7. In een advies van januari 2021 aan de gedeputeerden van Noord-Holland dringt hij aan om *niet* de planologische ruimte te scheppen waarmee Agriport A7 en mogelijk ook datacenters aan de westzijde van de A7 uit kunnen breiden. Hij betreft hierbij de 'Leidraad Landschap en Cultuurhistorie'. De Leidraad bevat een toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkeling in Noord-Holland.¹⁸ Ook in de gemeenteraad is men er niet over te spreken. Het college zegt daarom toe een nieuw streefbeeld te ontwikkelen voor de landschappelijke inpassing. Hiermee gaat het college in tegen het dringende advies van de PARK om geen uitbreidingen mogelijk te maken aan de westzijde van de A7. Wel gaat het aan de slag met de landschappelijke inpassing.

Het resultaat wordt in januari 2022 gedeeld met de raad. Daarbij wordt aangegeven dat er afspraken zijn gemaakt met Microsoft om extra groen aan te leggen langs de A7. Rond dezelfde tijd publiceert de provincie haar *Datacenterstrategie Noord-Holland 2022-2024*.¹⁹ Daarin geeft zij aan meer maatregelen te treffen voor goede ruimtelijke inpassing en duurzame ontwikkeling bij de vestiging van datacenters. Zij benoemen daarin onder andere meer regels in de omgevingsverordening en het opstellen van vestigingsvoorwaarden samen met de gemeenten als instrumenten.

Discussie over werkgelegenheid

Hoewel de meeste aandacht in de media naar restwarmte en landelijke inpassing gaat, zijn ook de werkgelegenheid en economische impuls van datacenters een discussiepunt. De extra banen die de ontwikkeling, bouw en het dagelijks werk rond de datacenters zou opleveren is veelvuldig aangehaald als argument voor het aantrekken van dit type bedrijvigheid. Daarnaast ging het in de argumentatie ook over het opleidingsniveau. Datacenters zouden arbeidsplaatsen op 'hoger' opleidingsniveau bieden dan agribusiness. Echter, in de media en maatschappij leeft het beeld dat de hoeveelheid banen minimaal is, met name als men kijkt naar de hoeveelheid banen per hectare.

In reactie op deze discussie publiceert Microsoft in 2020 een factsheet over de werkgelegenheid die de komst van de datacenters op perceel 570 (Microsoft Campus) heeft opgeleverd. Dit gaat om de werkgelegenheid tijdens de bouw, en hoeveel werknemers er in dienst zijn. In de bouw gaat het

¹⁷ Zie: [Website Noordhollands Dagblad](#)

¹⁸ Zie: [PARK-advies – Bestemmingsplan A7 Wieringermeer](#)

¹⁹ Zie: [Datacenterstrategie Noord-Holland 2022-2024](#)

om in totaal gemiddeld 1.000 fte per jaar gedurende een periode van 7 jaar. Daarnaast werken er in 2020 bijna 300 fte's op Microsoft Campus, met verwachte groei naar 400 fte's. Voor Google (Nimble) zou het gaan om ongeveer 125 banen. De factsheet van Microsoft laat daarnaast weten dat de werknemers nu vooral op mbo-niveau 4 geschoold zijn, maar dat de complexiteit toeneemt en er meer scholing gevraagd wordt. Hier draagt Microsoft zelf aan bij door gratis opleidingen aan te bieden, en samenwerkingen aan te gaan met het Horizon College in Hoorn.

Discussie rondom 'Het venster'

De maatschappelijke discussie wordt onder andere versterkt door de vergunningverleningsprocedure van een datacenter van Microsoft op Venster-West. Microsoft vraagt de omgevingsvergunning aan in januari 2019, met veel maatschappelijke reactie tot gevolg. Er worden 64 zienswijzen ingediend op het ontwerpbesluit. Als vervolg hierop publiceert de NRC in november 2020 dat Microsoft (zonder vergunning, maar met toestemming van het college) met de bouw gestart is.²⁰ Dit leidt tot vragen in de gemeenteraad en een spoeddebat, waarbij duidelijk wordt dat het gaat om voorbereidende werkzaamheden die omkeerbaar zijn. Hoewel omkeerbaar, vergroot de vroegtijdige start van de bouw de maatschappelijke weerstand enorm.

Eén van de ingediende zienswijzen (van LTO Noord) stelt dat niet de gemeente, maar de provincie het bevoegd gezag is voor het verlenen van de vergunning, vanwege het vermogen van de dieselgeneratoren.²¹ Gemeente en provincie spreken daarom af, om onderzoek door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG) te laten uitvoeren. Vooruitlopend op het onderzoek wil de gemeente wel al de vergunning verlenen. De provincie wijst op de juridische risico's, maar geeft aan neutraal te zullen reageren op de verlening. De gemeente voegt de daad bij het woord en verleent in januari 2021 de definitieve vergunning.

In maart 2021 besluiten Gedeputeerde Staten van Noord-Holland op basis van eigen juridisch onderzoek dat zij vinden dat zij het bevoegd gezag zijn voor de vergunning. Er moet dus door Microsoft een nieuwe vergunningsaanvraag gedaan worden bij de provincie. De gemeente en provincie gaan hierover in mei 2021 op bestuurlijk niveau in gesprek met Microsoft. Hierin benadrukken de overheden dat ze blij zijn met de komst van het datacenter, en dat dit ondanks de negatieve berichtgeving in de media niet ter discussie staat. Dit concretiseert de provincie ook door in september 2021 een gedoogbeslissing te publiceren voor het bouwen van het datacenter op Venster-West. Microsoft met de bouw eind 2021 met de bouw daarvan. Uiteindelijk wordt in april 2023 de definitieve vergunning afgegeven.

Huidige situatie aan zuidzijde terrein

Visualisatie mogelijke toekomstige situatie, effect van een zachte onderrand

Figuur 10. Afbeeldingen uit het [streefbeeld Agriport A7](#).

²⁰ Zie: [Nieuwe datacenters? Het papierwerk komt later wel](#)

²¹ Zie: [Zienswijze datacenter Westlanderweg](#)

Discussie rondom 'deelgebied B1'

Parallel aan het proces rondom Venster-West werken gemeente en Agriport A7 B.V. aan het uitbreiden van het bestemmingsplan voor Agriport A7, om datacenters op deelgebied B1 mogelijk te maken. Dit wordt weer onderbouwd met het argument dat dit de regionale economie stimuleert en dat dit bijdraagt aan de 'grote opgaven', zoals onder andere klimaatverandering en verstedelijking. Voor de motivering om juist op deze locatie uit te breiden wordt verwezen naar het kaartje uit de omgevingsvisie uit 2016 (zie betekenisvol moment 2).

Met het concept bestemmingsplan gemaakt in opdracht van Agriport A7 B.V. doet de gemeente Hollandse Kroon in oktober 2020 twee dingen. Ten eerste sluit het met Agriport A7 B.V. een anterieure overeenkomst over de exploitatie van deelgebied B1. Hierin spreken de partijen af dat de gemeente, zonder enig ondernemersrisico, bereid is mee te werken aan het verzoek van Agriport A7 om deelgebied B1 in exploitatie te brengen ten behoeve van de vestiging van datacenters met de daarbijbehorende ondersteunende voorzieningen. Ten tweede legt de gemeente het concept bestemmingsplan ter inzage. De provincie Noord-Holland geeft aan hierdoor verrast te zijn. De provincie Noord-Holland weet wel van de ambitie om richting deelgebied B1 uit te breiden, maar zegt niet betrokken te zijn geweest bij het vooroverleg over een concreet plan.

Naar aanleiding van de terinzagelegging komen er veel zienswijzen (105) binnen, waaronder reacties van medeoverheden. Zo is er ook een reactie van de provincie. Deze zienswijze gaat over meerdere aspecten, zoals ruimtelijke inpassing, de ARO-adviezen, regionale afstemming, en synergie, maar ook over de verkeerssituatie rondom het kruispunt met de N239. Dit is al eerder door de provincie aangegeven, maar niet goed verwerkt (zie kader). Ook het waterschap geeft aan dat eerder afgegeven signalen niet goed zijn verwerkt in het bestemmingsplan.

De gemeente en Agriport A7 B.V. verwerken de zienswijzen in het definitieve bestemmingsplan. Aanvullend spreken ze met de provincie af onderzoek te doen naar de verkeersafwikkeling (zie kader) en aan de hand daarvan vervolgstappen te bepalen.²² Het definitieve *bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7, deelgebied B1* wordt in juni 2021 in de raad ter vastlegging voorgelegd. Na een uitgebreide discussie wordt het bestemmingsplan, ondanks de maatschappelijke weerstand, vastgesteld. Hiermee ontstaat er ruimte voor een datacenter op deelgebied B1. In dezelfde raadsvergadering wordt een motie aangenomen over (de aanleg van) een park aan de oostkant van de A7. In deze motie wordt expliciet genoemd dat de aanleiding van dit park de mogelijke uitbreiding van datacenters op deelgebied B1 is, en wordt er verwezen naar de motie die in april 2020 bij het stopzetten van het gebiedsplan was aangenomen, over de landschappelijke inpassing bij grootschalige ontwikkelingen.

Als reactie op de vaststelling van het bestemmingsplan voor deelgebied B1 geeft de provincie in juli 2021 een reactieve aanwijzing waarmee de belangrijkste regels en plandelen geen onderdeel meer uitmaken van het bestemmingsplan. De lokale en nationale media meten dit breed uit. De reactieve aanwijzing leidt tot een zitting in juli 2022 waarin partijen overeenstemming bereiken over de benodigde wijzigingen rondom de verkeersafwikkeling. Naar aanleiding hiervan wordt het bestemmingsplan in aangepaste vorm vastgesteld in september 2022.

²² Zie: [Raadsmemo verkeersafwikkeling](#)

Het kruispunt Agriport-Koggenrandweg-N239-Coppershorn

Bij de ontwikkeling van Agriport A7 ontstaat vanaf 2005 een gesprek tussen provincie, gemeente en Agriport A7 over de verkeerssituatie. Wegens de ontwikkeling van het bedrijventerrein zijn er zorgen over de ontsluiting omdat met uitbreiding van het bedrijventerrein er meer verkeer verwacht wordt. In 2006 komen de partijen tot de keuze voor het aansluiten van Agriport op de A7 via een kruising van de Coppershorn met de Koggenrandweg en de parallel daaraan lopende N239. Hierbij wordt gesproken over een tijdelijke oplossing tot 2010 en in het verlengde daarvan een definitieve oplossing richting 2020. Voornaamste onderwerp van discussie is wie de kosten voor deze oplossingen draagt. Dit komt voort uit de discussie over de vraag of het kruispunt alleen gewijzigd moet worden vanwege de komst van Agriport A7, of dat het kruispunt vanwege regionale ontwikkelingen hoe dan ook aangepast zou moeten worden. Uiteindelijk bereiken Agriport A7 B.V. en provincie in 2007 overeenstemming over de tijdelijke situatie, die bekostigd wordt door Agriport A7 B.V.

In de jaren daarna wordt de tijdelijke situatie gerealiseerd en wordt er meermaals over de definitieve oplossing voor de ontsluiting gesproken door de provincie, Agriport A7 B.V. en de gemeente. Zo laat Agriport A7 B.V. onderzoeken uitvoeren en legt het in 2014 een plan neer voor goedkeuring van de provincie. Door miscommunicatie wordt hier echter geen vervolg aan gegeven.

Tegen de tijd dat de gemeente in overleg treedt met de provincie Noord-Holland over de beoogde bestemmingsplanwijziging van deelgebied B1, is de definitieve situatie nog niet gerealiseerd. De provincie geeft daarom in de gesprekken over deelgebied B1 aan dat meer verkeer op de Koggenrandweg niet wenselijk is. Zodra de gemeente het concept bestemmingsplan ter inzage legt reageert de provincie met een zienswijze waarin ze aangeeft dat de gemeente niet de huidige situatie als uitgangspunt heeft genomen, en daarnaast gebruikmaakt van gedateerde verkeerscijfers. Vervolgens wordt in een overleg tussen gemeente en provincie dat plaatsvindt rondom het beroep op de reactieve aanwijzing vastgesteld dat het op grond van actuele verkeersaantallen niet zeker is dat het kruispunt voldoende is toegerust voor extra bouwverkeer als gevolg van de bouw van een nieuw datacenter in deelgebied B1 en eventueel in de situatie daarna. De gemeente, provincie en Agriport A7 B.V. spreken daarom af om een gezamenlijk onderzoek naar de verkeersafwikkeling te verrichten en afspraken te maken over verkeersmaatregelen die uit dit onderzoek volgen. Het onderzoek is eind 2023 afgerond en er wordt verder gegaan met de technische uitwerking van het kruispunt.²³

Intrekken procedures Luna en Cyrus One

Naast Venster-West en deelgebied B1 stonden er op het lijstje van 'lopende initiatieven' uit 2020 nog twee datacenters: Luna en Cyrus One. Voor beide was al in 2019 een concept wijziging van het bestemmingsplan opgesteld in opdracht van Agriport A7 B.V., een m.e.r.-beoordelingsbesluit genomen, en wettelijk vooroverleg gevoerd. De gemeente en Agriport A7 B.V. kozen er in 2020 samen voor om de procedures op pauze te zetten in afwachting van de ontwikkelingen rondom de andere datacenters. De meest recente ontwikkeling is het besluit van het college om beide procedures te beëindigen in 2023.²⁴ Motivering is het grote aantal grootschalige ontwikkelingen in de gemeente waarbij onvoldoende tijd en ruimte was voor participatie en maatschappelijk debat. Agriport A7 B.V. heeft aangegeven het besluit te betreuren.

²³ [Bericht over verkeersknooppunt vanuit de Provincie Noord-Holland](#)

²⁴ Zie: [Beëindiging procedures lopende initiatieven Agriport A7](#)

Betekenisvol moment 3

Vaststelling wijziging van *bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7* om ruimte te geven aan datacenters op deelgebied B1

Op 15 september 2022 stelt de gemeenteraad van gemeente Hollands Kroon het gewijzigde *bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7* vast, waarmee de procedure wordt afgerond om planologisch ruimte te maken voor datacenters op deelgebied B1. Dit deelgebied was voorheen geen onderdeel van Agriport A7. Met de wijziging van het bestemmingsplan wordt dit gebied onderdeel van het bedrijventerrein én wordt het bestemd voor datacenters. De wijziging ging gepaard met maatschappelijke weerstand, media-aandacht en een reactieve aanwijzing van de provincie. Om inzichtelijk te maken hoe de gemeente heeft gehandeld in deze context besteden we extra aandacht aan dit moment.

Voor het eerst wordt uitgebreid gesproken in politiek en maatschappij over de consequenties van de grootschalige ontwikkelingen op Agriport A7.

In vergelijking met eerdere besluitvormingstrajecten over datacenters, kenmerkt dit traject zich door grote politieke discussie en maatschappelijke weerstand. Waar bij vorige bestemmingsplanwijzigingen binnen de gemeenteraad en tussen de gemeente en de maatschappij nauwelijks het gesprek is gevoerd over de wijziging en consequenties van datacenters, worden er bij dit traject meerdere momenten met de gemeenteraad georganiseerd en worden de inspraakmogelijkheden volop benut. Ook worden er voor het eerst vele kritische vragen gesteld vanuit de raad en wordt er uitgebreid gediscussieerd over de negatieve consequenties van de vestiging van datacenters op Agriport A7. In deze discussie blijkt onder andere dat het voor partijen (zowel politiek als maatschappelijk) niet helder is welke alternatieven er waren voor uitbreiding van Agriport A7 en de vestiging van datacenters.

De gemeente organiseert beperkte participatie en communiceert reactief

Ook anders aan dit traject is de vele (negatieve) aandacht die de gemeente krijgt over het besluit. In die context heeft de gemeente haar eigen visie op de vestiging van datacenters maar beperkt naar buiten uitgedragen. Er wordt met name defensief gereageerd op mediaberichten en het verhaal achter de ontwikkeling en de bijdrage aan het algemene belang wordt niet proactief verkondigd. Daarnaast worden rondom de bestemmingsplanwijziging van deelgebied B1 alleen de minimale inspraakmogelijkheden en slechts één informatiebijeenkomst georganiseerd (digitaal vanwege COVID-19), waarbij met name de initiatiefnemers aan het woord zijn. De gemeente heeft hierin zelf alleen de rol van moderator.

Goed omgaan met media, maar ook zeker ruimte geven aan en goed inspelen op zorgen die er leven in de maatschappij zijn expertises die niet standaard onderdeel zijn van het takenpakket van een ambtenaar. Dit vereist mediatraining en participatievaardigheden. In de ambtelijke organisatie was deze expertise beperkt aanwezig en werd die voorzover aanwezig maar beperkt benut. Dit uitte zich in weinig participatiemogelijkheden en weinig communicatie naar aanleiding van de media-aandacht.

Het raadsbesluit paste binnen het bestaande beleid, maar de onderbouwing van het besluit is summier.

Ondanks de maatschappelijke weerstand is op 29 juni 2021 de bestemmingsplanwijziging toch voorgelegd aan de gemeenteraad. Het raadsvoorstel is qua vorm helder, met duidelijke beslispunten. Inhoudelijk past het besluit binnen het bestaande beleid en de visie die de gemeente voerde (zoals vastgelegd in de omgevingsvisie). Daarnaast bevat het raadsvoorstel een korte uitleg over landschappelijke inpassing en goede ruimtelijke ordening, en de vermelding dat een besluit

van de raad om het bestemmingsplan niet vast te stellen gestoeld moet zijn op ruimtelijke argumenten. Het raadsvoorstel zelf gaat niet uitgebreid in op de inhoudelijke beweegredenen voor vestiging van een datacenter op deze locatie, maar verwijst in plaats daarvan naar de omgevingsvisie. Hoewel dit past bij het doel van de ambtelijke organisatie om raadsvoorstellen kort en kernachtig te formuleren, bevat de omgevingsvisie slechts de kaartjes met de uitbreidingsrichting en een bijhorende tekst die kort is en niet ingaat op beweegredenen voor de uitbreiding en de locatie. Over de bijdrage van dit voorstel aan het algemeen belang en de bijbehorende integrale afweging wordt noch in het raadsvoorstel, noch in de toelichting op bestemmingsplan gesproken. In de toelichting worden enkel de effecten op de maatschappij (werkgelegenheid) en het landschap genoemd. Ook wordt niet benoemd hoe dit initiatief zich verhoudt tot de reeds gerealiseerde datacenters en (breder) de ontwikkeling van Agriport A7. Deze onderbouwing is ook niet te vinden in de omgevingsvisie waarnaar verwezen wordt, waardoor de algehele onderbouwing van het besluit minimaal is (zie betekenisvol moment 2).

De reactieve aanwijzing van de provincie op het raadsbesluit had negatieve consequenties voor de onderlinge relaties en het maatschappelijke sentiment.

De provincie geeft, op basis van de goedkeuring van het bestemmingsplan voor deelgebied B1 op 29 juni 2021, een reactieve aanwijzing ten aanzien van de verkeerskundige uitwerking. Beide partijen (provincie en gemeente) geven aan zich in het voortraject niet goed gehoord te hebben gevoeld en dat er (te) weinig overleg mogelijk was. We horen daarbij dat er gaandeweg steeds minder wederzijds vertrouwen ontstond. Daar komt bij dat doordat deze discussie openbaar wordt (door de reactieve aanwijzing en het beroep dat erop volgt), het ook in het maatschappelijke debat zichtbaar is dat gemeente en provincie niet uit de discussie komen. Wat de professionele behandeling van dit dossier betreft draagt dit niet bij aan het vertrouwen van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers.

Lessen voor toekomstige grootschalige ontwikkelingen

In dit hoofdstuk gaan we in op de conclusies uit ons onderzoek en welke lessen er te leren zijn voor de gemeente Hollands Kroon voor de omgang met toekomstige grootschalige ontwikkelingen. Dit begint met de constatering dat de vestiging van datacenters in de gemeente onderdeel was van een (voor Nederlandse begrippen) indrukwekkende ontwikkeling van het bedrijventerrein Agriport A7. Wij concluderen in dit hoofdstuk dat het traject op hoofdlijnen gedegen is begeleid door de gemeente en er een consistente visie vanuit het bestuur en de ambtelijke organisatie is gehanteerd. Desondanks escaleert het traject in 2020 tot een brede maatschappelijke en politieke discussie, waarbij de vestiging van datacenters op Agriport A7 in een negatief daglicht komt te staan. Dat heeft ons inziens twee redenen: (1) de consistente visie was op den duur niet meer passend bij de maatschappelijke context en (2) de visievorming en de uitvoering werden gedaan door een kleine groep mensen met beperkt oog voor andere partijen zoals de gemeenteraad, de provincie en de inwoners. Hieronder gaan we eerst in op deze algemene conclusies, waarna we de lessen toelichten.

Ontwikkeling van Agriport A7 is indrukwekkend

Vanaf de start van de ontwikkeling in 2004 hadden alle betrokken overheden als doel om een bedrijventerrein te ontwikkelen dat een positieve bijdrage zou leveren aan de werkgelegenheid en het vestigingsklimaat van de Kop van Noord-Holland. De inzet was de vestiging van grootschalige glastuinbouw met aanverwante agribusiness en logistiek, met een collectieve voorziening voor water, warmte en elektriciteit. Twintig jaar later is dit bedrijventerrein op hoofdlijnen daadwerkelijk gerealiseerd. Een dergelijke ontwikkeling van een multifunctioneel bedrijventerrein, met onder andere datacenters, is indrukwekkend. In de gemeente Hollands Kroon is dit gelukt mede dankzij de nauwe samenwerking tussen de gemeente en een kleine, private ontwikkelorganisatie.

Continuïteit door gemeentelijke begeleiding in kleine kring

Bij deze forse ontwikkelopgave speelden grote belangen een rol, van schaalvergroting van internationaal toonaangevende glastuinbouw, tot belangen van ICT- en software-multinationals, tot de verbetering van het regionale vestigingsklimaat. Deze internationale, nationale en provinciale belangen vielen samen in een lokale situatie en gemeenschap. De gemeente Hollands Kroon (en voorheen Wieringermeer) heeft er in deze context voor gekozen de vestiging van datacenters te begeleiden met een vaste kring aan nauw betrokken wethouders, ambtenaren, en gedeputeerden en faciliterend op te treden op basis van duidelijke overeenkomsten met de private ontwikkelaar. Met betrekking tot deze begeleiding concluderen we dat de gemeente erin is geslaagd om de continuïteit te bewaken in de begeleiding en realisatie van Agriport A7, met de vestiging van datacenters als onderdeel daarvan. De begeleiding van de gemeente bij de ontwikkeling was daarmee op hoofdlijnen in orde. We hebben in ons onderzoek ook geen juridische, financiële of andere formele misstanden geconstateerd.

Visie op de vestiging van datacenters is consistent, maar speelt niet in op veranderingen

Specifiek voor de vestiging van datacenters op Agriport A7 heeft de gemeente door de jaren heen bestuurlijk en ambtelijk een consistente visie gehanteerd. Centraal daarin stond het eerder genoemde doel: de positieve bijdrage aan dat de werkgelegenheid en het vestigingsklimaat in de Kop van Noord-Holland en dat datacenters passend waren binnen het concept van het bedrijventerrein. Op basis hiervan is van 2010 tot 2021 besloten dat datacenters zich konden vestigen op het terrein. Die consistente visie is medeverantwoordelijk geweest voor de succesvolle vestiging van de datacenters. Het gaf voor de lange termijn duidelijkheid aan de ontwikkelaar en ondernemers, en er was binnen de kleine kring aan betrokkenen een duidelijke richting waarin gewerkt werd.

De consistentie zorgde echter later in het proces voor spanning, omdat de visie op den duur niet meer passend was bij de maatschappelijke context. Het economisch perspectief van de Kop van Noord-Holland veranderde, waardoor er een verminderde en veranderde behoefte was aan werkgelegenheid. De aandacht voor energiegebruik en landschappelijke inpassing nam toe en er werd in algemene zin een meer sturende rol van overheden verwacht in ruimtelijk ontwikkelingen. Zowel college als raad hebben in de tussenliggende periode de visie en onderbouwing niet ter discussie gesteld, of toegezien op de actualisatie daarvan. Als gevolg hiervan sloten de argumenten waarop de visie uit 2010 was gestoeld – en daarmee de onderbouwing voor de vestiging van datacenters in de gemeente – onvoldoende aan bij de vragen en zorgen uit de maatschappelijke discussie in 2020.

Weinig oog voor actoren buiten de kleine kring betrokkenen

Naast de ongewijzigde visie, concluderen we dat de escalatie in het proces samenhangt met een beperkte bekendheid met het dossier, buiten de direct betrokkenen. Gedurende de 20 jaar waarin de ontwikkeling vorm krijgt, heeft de gemeente relatief weinig oog gehad voor het betrekken van belangen buiten de kleine kring van wethouders, gedeputeerden en ambtenaren. De gemeenteraad wordt alleen betrokken bij de wijzigingen van bestemmingsplannen en wordt slechts op enkele momenten betrokken bij de strategische keuzes die daaraan voorafgaan (en vraagt ook hier ook niet actief om). De afstemming tussen gemeente en provincie is minimaal en er is maar beperkt aandacht voor het betrekken van omwonenden of inwoners, anders dan de direct belanghebbende grondeigenaren die bereid blijken tot verkoop aan de private ontwikkelaar. Ook was er naast de direct betrokken ambtenaren elders in de gemeentelijke organisatie meestal weinig bekend van de feitelijke gang van zaken en genomen besluiten. De visie van het college en de besluiten op basis daarvan zijn weinig gedocumenteerd en onderbouwd. Het is deze optelsom van factoren die ertoe leidt dat er na 15 jaar ontwikkeling van datacenters op Agriport A7 bij politiek, medeoverheden en maatschappij beperkte bekendheid en navolgbaarheid is ten aanzien van de ontwikkelingen en de redenering daarachter. Dit leidt in latere jaren tot weerstand en escalatie van het maatschappelijke en politieke gesprek.

Vier typen lessen voor toekomstige grootschalige ontwikkelingen

Aan de hand van de bovenstaande constatering zien wij diverse lessen voor de gemeente Hollands Kroon om toekomstige grootschalige ontwikkelingen succesvol te begeleiden. Deze lessen ordenen we in vier onderdelen: (1) de basis op orde brengen, (2) sturing geven, (3) goede publieke besluitvorming organiseren, en (4) omgevingsmanagement inrichten.

3.1 De basis op orde brengen

Omgaan met grootschalige ontwikkelingen is als gemeente gemakkelijker als er gebouwd kan worden op een solide basis aan omgevingsbeleid en een goede relatie met stakeholders. Dat biedt houvast om als gemeente te reageren op (on)verwachte ontwikkelingen. Hier doet de gemeente Hollands Kroon al het één en ander aan, denk aan het actief zijn in regionale verbanden zoals de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Noord, en De Kop Werkt!. We zien daarbij twee lessen die hier aanvullend aan bij kunnen dragen: (1) ontwikkel een gedegen omgevingsvisie en (2) investeer in een goede relatie met de provincie Noord-Holland. Deze lessen werken we hieronder uit.

3.1.1 Ontwikkel een gedegen omgevingsvisie

Belangrijk onderdeel van de solide basis aan omgevingsbeleid is een vastgestelde visie op de ruimtelijke ontwikkeling van een gebied. In het geval van Agriport A7 en de vestiging van datacenters daarop, was deze visie er op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Er is vanaf het eerste initiatief door het college van gemeente Wieringermeer en daarna Hollands Kroon een duidelijke lijn uitgezet en gevolgd voor de ontwikkeling van Agriport A7. Deze richting is echter gedurende de periode 2008-2022 niet onderbouwd, opgeschreven of formeel vastgelegd. Daar waren wel kansen toe, bijvoorbeeld in de omgevingsvisie in 2016. In deze omgevingsvisie maakt de gemeente keuzes ten aanzien van Agriport A7 en de ruimte voor toekomstige ontwikkelingen (waaronder datacenters). Maar de redenering achter deze keuzes vanuit een overkoepelende visie ontbreekt. De omgevingsvisie gaat daardoor alleen in op *waar* uitbreidingsmogelijkheid wordt gezien, maar niet *waarom* deze locaties hiervoor in beeld zijn. Ook stelt de raad amper kaders of randvoorwaarden aan de vestiging van datacenters of andere bedrijvigheid en is er weinig aandacht voor het visualiseren van de ontwikkeling, waardoor niet voor iedereen de omvang van de ontwikkeling voor te stellen was.

Het ontbreken van deze visie heeft twee consequenties: (1) het maakt de gemaakte keuzes onnavolgbaar voor mensen die niet betrokken waren in het proces; en (2) er is geen basis voor een politieke of maatschappelijke discussie over de redenering achter de keuze. Als er vervolgens in de uitvoering van de ingezette richting discussie ontstaat, in dit geval bij de

bestemmingsplanwijziging voor uitbreiding naar deelgebied B1, maakt de onnavolgbaarheid het lastig voor de gemeente om de gemaakte keuzes naar de buitenwereld te beargumenteren. Daarnaast is er door de jaren heen nooit een discussie gevoerd over de visie waarin het draagvlak vanuit de politiek is herbevestigd. Dit leidt ertoe dat politiek en maatschappij – al dan niet terecht – het gevoel hebben (gehad) dat zij geen invloed hadden op de gemaakte keuzes.

Dit kan in de toekomst voorkomen worden door voor de gemeente als geheel, en daarbinnen voor belangrijke gebieden, zoals Agriport A7, formeel een visie vast te leggen en die te gebruiken om keuzes te onderbouwen bij grootschalige ontwikkelingen. De omgevingsvisie is hier een goed instrument voor. Daarin is het van belang aan te geven hoe de gemeente kijkt naar haar fysieke leefomgeving en hoe zij afwegingen maakt tijdens het sturen op ruimtelijke ontwikkelingen. Ook kan de gemeente een algemeen kader opnemen over welke type (grootschalige) ontwikkelingen gewenst zijn en welke niet, of welke kaders en randvoorwaarden zij stelt voor grootschalige ontwikkelingen. Daarbij is het raadzaam goede kaarten te maken die de gemaakte keuzes concreet zichtbaar maken voor politiek en maatschappij. De gemeenteraad dient hierbij vanuit haar controlerende rol scherp te zijn op de onderbouwing van die keuzes, en welke (cijfermatige) informatie hieraan ten grondslag ligt.

3.1.2 Investeer in een goede relatie met de provincie

Bij grootschalige ruimtelijk ontwikkelingen is doorgaans ook de provincie betrokken. Zo ook bij de vestiging van datacenters op Agriport A7. Wij constateren daarbij dat de gemeente Hollands Kroon en de provincie Noord-Holland vaak verrast waren door elkaars handelen. Zo geeft de provincie aan verrast te zijn geweest toen het gebiedsplan Wieringermeer in de raad werd aangehouden en toen de gemeente het nieuwe bestemmingsplan voor deelgebied B1 aankondigde in 2021. Andersom was de gemeente verrast door de reactieve aanwijzing van de provincie en de stelligheid waarmee zij daarin reageerde op de infrastructurele aanpassingen die nodig waren. Dit leidde tot het beeld dat provincie en gemeente het inhoudelijk met elkaar oneens waren over de vestiging van datacenters op Agriport A7, terwijl dat vaak niet zo was. De onenigheid over het bestemmingsplan voor deelgebied B1 werd bijvoorbeeld relatief gemakkelijk opgelost zonder uitspraak van de Raad van State. Deze – en andere voorbeelden – hebben geleid tot een verslechterde relatie en een gebrek aan vertrouwen tussen gemeente en provincie. Het risico is dat dit ook van invloed is op andere dossiers. Daarnaast zorgde het voor onrust in het gebied. Het gaf onzekerheid bij ondernemers en inwoners over de richting van de verdere ontwikkeling van het gebied.

Het is daarom aan te bevelen om in gezamenlijkheid met de provincie een manier van samenwerken te organiseren die de relatie onderhoudt. Dat begint bij een betere bestuurlijke en ambtelijke afstemming over de verschillende lopende trajecten, zoals omgevingsvisies, nieuwe regelgeving, en acquisitiesprekken. Daarin is het van belang open en transparant naar elkaar te zijn en elkaar ook buiten periodieke gesprekken actief te benaderen over belangrijke ontwikkelingen. Aanvullend moeten de gemeenteraad en het college onderkennen dat er bij grootschalige ontwikkelingen ook een provinciaal (en soms zelfs Rijks) belang is. De provincie heeft alle recht om vanuit hun visie te sturen op de ruimtelijke ontwikkeling van een gebied. Hier moet de gemeente dan ook rekening mee houden om tot een *gezamenlijke* inrichting te komen.

Onzes inziens is de huidige relatie tussen provincie en gemeente zodanig verslechterd dat er eerst een interventie nodig is alvorens het bovenstaande te kunnen uitvoeren. Er is op dit moment ambtelijk en bestuurlijk teveel onderling wantrouwen tussen beide partijen vanuit het verleden. Dit moet eerst weggenomen worden voordat er vanuit gezamenlijkheid naar de toekomst gekeken kan worden. Wij raden daarom de gemeente aan een traject te starten met de provincie om het

vertrouwen te herstellen en duidelijke afspraken te maken over de manier van samenwerken in het vervolg. Wij zien dat hiervoor de eerste stappen op bestuurlijk niveau al gezet zijn.

3.2 Sturing geven

Op het moment dat een grootschalige ontwikkeling zich aandient, is het aan de gemeente om hier adequaat sturing aan te geven vanuit het algemeen belang. Toen het initiatief voor datacenters zich aandiente, heeft de gemeente hiertoe enkele stappen gezet, zoals het verzamelen van informatie over de consequenties ervan, en nagaan of de ambtelijke organisatie de ontwikkeling aankon. De gemeente kan zich richting de toekomst met de volgende lessen nog beter voorbereiden op een dergelijk proces: (1) organiseer momenten voor herijking, (2) richt een sterke ambtelijke organisatie in, en (3) geef de raad een kaderstellende rol bij regionale trajecten waar deze ontwikkeling aan de orde komt.

3.2.1 Organiseer momenten voor herijking

De gemeente heeft bij het eerste datacenter-initiatief bewust gekozen om de vestiging van datacenters te faciliteren omdat die ontwikkeling gewenst was. Er heeft in de jaren daarna echter geen herijking van die keuze plaatsgevonden. Hoewel er voor college en gemeenteraad genoeg momenten waren om de visie (en de uitvoering) te heroverwegen of bij te stellen, bijvoorbeeld met de omgevingsvisie in 2016 of het gebiedsplan in 2018, leefde er een gevoel dat bijsturing van de ontwikkeling niet mogelijk was. Het gesprek met de gemeenteraad werd niet gevoerd op het strategische niveau (Willen we dit wel?), maar op het uitvoerende niveau (Hoe gaan we dit doen?). De gesprekken gingen over bestemmingsplanwijzigingen en vergunningverleningstrajecten, waarbij door het college werd vastgehouden aan eerder genomen besluiten die waren gestoeld op een verouderde strategische lijn. Het college heeft het gesprek over bijsturen niet gestart, de gemeenteraad heeft er op zijn beurt ook niet naar gevraagd.

In de toekomst kan dit voorkomen worden door bij de start van een grootschalige ontwikkeling momenten van herijking van de gekozen richting te organiseren. Grootschalige ontwikkelingen zijn immers doorgaans langjarige trajecten waarbij gedurende de looptijd nieuwe inzichten ontstaan en de maatschappelijke context verandert. Het organiseren van momenten van herijking begint bij het besef dat iets een grootschalige ontwikkeling is (en daarmee langjarige inzet van de gemeente vraagt) en vervolgens het opstellen van een plan waarin antwoord wordt gegeven op de onderstaande vragen:

- *Wanneer is herijking gewenst?* Dit kan bijvoorbeeld een vaste periode zijn (elke 5 jaar) of na elke mijlpaal in een traject (nadat het eerste gebouw is gebouwd).
- *Hoe wordt de herijking georganiseerd?* Hierbij is het van belang dat duidelijk is welke aspecten van de ontwikkeling herijkt worden en wie daarvoor verantwoordelijk is.
- *Welke informatie is er nodig om goed te kunnen herijken?* hierbij moet met name aandacht zijn voor informatie waarmee aannames en onderbouwingen voor de ontwikkeling getoetst kunnen worden. Voor de vestiging van datacenters gaat dit bijvoorbeeld om de hoeveelheid gecreëerde werkgelegenheid, omdat dit één van de doelen van de ontwikkeling was.
- *Hoe wordt die informatie verzameld middels monitoring van de ontwikkeling?* De benodigde gegevens zullen tijdens de ontwikkeling verzameld moeten worden bij verschillende partijen, zoals de ontwikkelaar en de exploitanten. Het is belangrijk om daar van tevoren afspraken over te maken.

De bovenstaande punten zijn afspraken tussen college en raad, als kaders aan de start van een traject. Tevens ligt hier ook een verantwoordelijkheid voor de gemeenteraad om het college hier gedurende een ontwikkeling op te bevragen vanuit zijn controlerende rol.

Waar het gaat over bijsturen zien we nu dat de visie door college en gemeenteraad wel wordt bijgesteld en dat die visie met het nieuwe coalitieakkoord is omgeslagen. De ontwikkeling van Agriport A7 staat nu 'on hold'. Andere grootschalige ontwikkelingen moeten volgens het coalitieakkoord duidelijk bijdragen aan de brede welvaart. Voor de nieuwe omgevingsvisie ligt er de opgave om recht te doen aan de positieve en negatieve aspecten van de grootschalige ontwikkeling van alle vormen van bedrijvigheid op Agriport A7, met zijn datacenters, zijn onderlinge verwevenheid en zijn collectieve water-, warmte-, en energievoorziening.

3.2.2 Richt een passende ambtelijke organisatie in

De gemeente Hollands Kroon heeft onderschat wat er nodig is van de ambtelijke organisatie voor een grootschalige ontwikkeling als deze. Er was tot aan 2020 geen ambtelijke opdrachtgever, geen toegewijd projectteam, en weinig (senior) capaciteit op het onderwerp. Er was daardoor maar een beperkt overzicht van de ontwikkelingen, de besluitvorming en de gemaakte afspraken. Er werd in 2018 bijvoorbeeld door de ambtelijke organisatie geconstateerd dat er geen volledig overzicht was van de gemaakte afspraken met Agriport A7 B.V., en in hoeverre die zijn nagekomen. Ook wij constateren uit de onderzochte documenten dat er veel informatie ontbreekt uit deze periode. Daarbij zien we in enkele gevallen dat de informatie bij de besluitvorming ook tekortschiet. Een voorbeeld daarvan is het raadsbesluit voor het bestemmingsplan voor Agriport 1 in 2016, waarin niet staat benoemd dat datacenters mogelijk werden op Venster-West.

Het voornaamste moment waarop duidelijk werd dat de ambtelijke organisatie niet toegerust was voor de opgave, was de periode van de mediastorm die in 2020 begon. Er bleek toen dat er te weinig capaciteit was voor het goed omgaan met de vele vragen en verzoeken vanuit de politiek en de maatschappij. Pas op dat moment is ervoor gekozen om een directeur aan te stellen als ambtelijk opdrachtgever, en om een senior projectleider met projectteam in het leven te roepen. Dit had onzes inziens op een eerder moment moeten gebeuren. Na de vestiging van het eerste datacenter waren de signalen immers dat dit een grootschalige ontwikkeling zou worden die veel zou vragen van de ambtelijke organisatie. Er is echter amper capaciteit bijgeschakeld of structuur aangebracht. Als reden hiervoor geven gesprekspartners aan dat dit niet paste bij de manier van werken binnen de gemeente, met 'zelfsturende teams'.

Naast de geconstateerde problematiek, is het risico van een dergelijke 'lichte' ambtelijke organisatie dat zij niet voldoende in staat is het college te adviseren en tegendruk te geven. Alhoewel het natuurlijk de taak is van de ambtelijke organisatie om bestuurlijke opdrachten uit te voeren, zijn zowel (kritische) ambtelijke advisering vanuit het algemeen belang als consistentie bevorderlijk om tot gedegen besluiten te komen. Of er bij de vestiging van datacenters op Agriport A7 hieraan daadwerkelijk gebrek is geweest, is lastig vast te stellen. Wel horen we van gesprekspartners dat de werkzaamheden van de ambtelijke organisatie sterk gestuurd werden door het college, en dat de ambtelijke tegendruk te wensen over liet.

Om dit in de toekomst te voorkomen, raden wij aan om bij grote ontwikkelingen zowel vooraf als gedurende het proces goed over de benodigde organisatie na te denken. Daar is geen blauwdruk voor. Welke ambtelijke organisatie nodig is verschilt per type ontwikkeling en ook nog eens per fase van die ontwikkeling. Om hier toch grip op te houden, adviseren we periodiek te evalueren of de gekozen ambtelijke organisatie volstaat voor het goed begeleiden een ontwikkeling. In die evaluatie moet uiteraard gekeken worden naar capaciteit, maar vooral ook naar de *organisatiestructuur*. Is het duidelijk wie voor de ontwikkeling het aanspreekpunt is? Wie verzamelt

en beheert de relevante informatie? Zijn alle relevante afdelingen binnen de gemeenten aangehaakt? En wat is de escalatielijijn? Hiermee creëer je een robuuste organisatiestructuur die waar nodig kan opschalen of afschalen in capaciteit, kennis en betrokkenheid. In die organisatie moet ook gekeken worden naar samenwerkingen met andere overheden, zoals de provincie. Zeker voor grootschalige ontwikkelingen kan bijvoorbeeld ook een beroep worden gedaan op capaciteit van de provincie, omdat het immers ook om provinciale belangen gaat.

3.2.3 Breng de raad in positie in regionale trajecten

Er is bij de start van de ontwikkeling van datacenters geen gesprek gevoerd (of vastgelegd) over de positie van de gemeenteraad hierin. Specifiek zien we dat deze onduidelijke roldefinitie effect heeft gehad op de rol van de raad in de regionale samenwerking. Dit was bijvoorbeeld het geval bij het gebiedsplan, waar de raad zich niet goed betrokken voelde, procesmatig verrast werd, en achteraf vele kanttekening plaatste bij het concept-plan. Dit is te verklaren aan de hand van de visievorming die regionaal heeft plaatsgevonden, zonder dat de gemeenteraad daar (kaderstellend) bij te betrekken. De raad is wel geïnformeerd over de interbestuurlijke samenwerking, maar is niet inhoudelijk geraadpleegd over het te maken plan, en heeft niet proactief om informatie of regionale actualiteiten gevraagd.

Het is een risico om de raad pas laat bij regionale trajecten te betrekken, omdat andere regionale partijen al voorsorteren op de ingezette lijn. Als de gemeenteraad zich vervolgens kritisch uitlaat over het plan, dan tast dit de betrouwbaarheid van de gemeente aan. Daarnaast is het voor een gemeenteraad moeilijker om achteraf bezwaren te uiten en tegen een plan te stemmen als de regionale afstemming al heeft plaatsgevonden.

Bij toekomstige grootschalige ontwikkelingen kan dit risico voorkomen worden door de gemeenteraad in positie te brengen vanuit haar kaderstellende rol, aan de voorkant van het proces. Het is niet haalbaar en gebruikelijk om als raad altijd regionaal diepgaand betrokken te zijn. In veel gevallen is dat een collegebevoegdheid en zou het de raad veel tijd kosten. Bij grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zien wij dit echter wel als noodzakelijk. Het is dan aan te raden voor het college om de gemeenteraad niet alleen te informeren over gerelateerde regionale verbanden, maar ook te raadplegen en in positie te brengen bij momenten van visievorming, om aandachtspunten te laten meegeven. Dat vraagt ook van de gemeenteraad om serieus betrokken te blijven bij regionale bijeenkomsten, zeker wanneer de grootschalige ontwikkeling besproken wordt.

3.3 Goede publieke besluitvorming organiseren

Waar de gemeente bevoegd gezag is over een grootschalige ontwikkeling, neemt de gemeenteraad besluiten over het al dan niet toelaten van de ontwikkeling, en welke kaders of randvoorwaarden hiervoor gelden. Bij de vestiging van datacenters op Agriport A7 zijn hiervoor verschillende besluiten aan de gemeenteraad voorgelegd. We zien daarin twee duidelijke lessen waarmee de voorbereiding van de besluitvorming en de navolgbaarheid en transparantie van het genomen besluiten kunnen worden verbeterd: (1) bereid besluiten integraal voor en (2) creëer afwegingsruimte voor de raad.

3.3.1 Bereid besluiten integraal voor

Als we kijken naar de raadsvoorstellen die raken aan de ontwikkeling van datacenters op Agriport A7, dan lezen we in bijna alle gevallen een onderbouwing die gestoeld is op positieve argumenten die met name gericht zijn op werkgelegenheid, vestigingsklimaat en duurzaamheid. Tegelijkertijd constateren we dat er vanuit de politiek en de maatschappij gaandeweg negatieve consequenties

worden benoemd, zoals ondermaatse landschappelijke inpassing, hoog energieverbruik en afname van landbouwgrond. Deze punten worden amper benoemd in de raadsvoorstellen, zelfs nadat deze punten worden opgeworpen in het maatschappelijke debat. Ook stelt de gemeenteraad hier zelf (tot aan 2020) nauwelijks kritische vragen over. Daarnaast wordt er weinig aandacht besteed aan het visualiseren van de omvang van de ontwikkeling, om die duidelijk te maken. De afweging tussen de voor- en nadelen is daarmee niet inzichtelijk. Ook geeft dit betrokkenen het gevoel dat bepaalde informatie niet is meegenomen in de besluitvorming, zoals de recentere inzichten over de restwarmte van datacenters bij de besluiten over datacenters in 2021.

Om hier in de toekomst beter mee om te gaan, raden wij aan om raadsvoorstellen over grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen meer integraal voor te bereiden door ook de (potentiële) negatieve effecten of consequenties van keuzes te benoemen en, indien nodig, te visualiseren. Dat zorgt voor een vollediger beeld voor de raad (en maatschappij) waardoor de discussie wordt versterkt, en de gemaakte afweging voor het besluit navolgbaar wordt. Bovendien dwingt dit het college een scherpere redenering te presenteren voor het voorgestelde besluit en bestendigt deze openheid de vertrouwensband. Hierin moet de raad ook een rol spelen, door zelf te vragen naar de mogelijk negatieve consequenties van een besluit en daarover een constructief gesprek te voeren.

De voorbereiding van deze integrale raadsvoorstellen vraagt iets van de ambtelijke organisatie. In de gemeente Hollands Kroon constateren we dat de ambtelijke organisatie hier in de periode 2012-2020 niet voor toegerust was (zie ook 3.2.2). Het ambtelijk apparaat kon door de gefragmenteerde organisatie niet integraal - vanuit het algemeen belang - adviseren. Een risico hiervan is dat elke afdeling advies geeft vanuit hun eigen perspectief en dat niemand zich verantwoordelijk voelt voor het bij elkaar brengen van de perspectieven om tot een afgewogen advies te komen. Richting de toekomst is het dus een belangrijke les om niet alleen een sterke ambtelijke organisatie, maar ook een *integrale* organisatie in te richten, die werkt aan de grootschalige ontwikkelingen binnen Hollands Kroon.

3.3.2 Creëer politieke afwegingsruimte voor de raad

We zien daarnaast een kans voor het verbeteren van de besluitvorming in de gemeenteraad door de raad zelf de afweging te laten maken en zo beter te betrekken bij de besluitvorming (ten opzichte van de traditionele besluitvorming waarin het college een afweging maakt en de raad hier voor of tegen besluit). Dat kan door in raadsvoorstellen verschillende opties of scenario's te presenteren. Het college kan dan wel een voorkeursoptie aangeven met een bijbehorende onderbouwing. Een goed voorbeeld hiervan zien we bij de welstandsnota in 2015. In de besluitvormingsprocedure zijn varianten hiervan aan de raad voorgelegd met de voor- en nadelen ervan. Het voordeel van deze manier van werken is dat de raad meer informatie krijgt over het te nemen besluit. Het wordt bijvoorbeeld ook duidelijk wat de alternatieven zijn, of wat er gebeurt als het besluit *niet* genomen wordt. Daarnaast wordt de raad hiermee meer in positie gebracht, omdat deze niet alleen moet instemmen of niet, maar ook wordt betrokken bij de inhoudelijke afweging.

Het geven van deze afwegingsruimte aan de raad hoeft natuurlijk niet voor elk besluit. Het is voornamelijk van belang bij strategische besluiten die invloed hebben op de richting van een grootschalige ontwikkeling. Daarnaast hoeft de afwegingsruimte niet altijd gecreëerd te worden in het raadsvoorstel. Ook kan ervoor gekozen worden de raad te betrekken in bijvoorbeeld beeldvormende vergaderingen, bijpraatsessies, of een klankbordgroep waarin raadsleden hun mening en kennis met het college kunnen delen.

3.4 Omgevingsmanagement inrichten

De gemeente heeft in ruimtelijke trajecten altijd te maken met vele actoren, zoals ondernemers, andere overheden, de media, en inwoners. Goed omgaan met hun belangen en inzichten kan het verloop van een ontwikkeling niet alleen vergemakkelijken, maar er ook voor zorgen dat de gemeente *samen* met de maatschappij werk maakt van de ruimtelijke inrichting. Dit gevoel van gezamenlijkheid met de maatschappij is in het geval van de vestiging van datacenters op Agriport A7 niet aanwezig geweest. Daarin zien wij drie lessen die kunnen helpen om het omgevingsmanagement in de toekomst te verbeteren: (1) wees duidelijk over de rolverdeling en wees rolvast, (2) organiseer tijdige en passende participatie, en (3) hanteer een heldere communicatiestrategie.

3.4.1 Blijf duidelijk over rolverdeling en blijf rolvast

Agriport A7 B.V. en de gemeente Wieringermeer hebben bij de start van de ontwikkeling van het Agriport A7-terrein duidelijke overeenkomsten opgesteld over de samenwerking. Daarin werd vastgesteld dat Agriport A7 B.V. het voortouw zou nemen en de gemeente Wieringermeer (en daarna Hollands Kroon) faciliterend zou treden. Aan deze rolverdeling is gaandeweg de ontwikkeling consequent vastgehouden met opvolgende overeenkomsten. Wij constateren dat dit veelal positieve gevolgen heeft gehad voor samenwerking bij de ontwikkeling van het gebied. De helderheid in rolverdeling gaf op de lange termijn duidelijkheid aan Agriport A7 B.V. als ontwikkelaar, en de faciliterende rol van de gemeente was daarbij een extra steun in de rug. Agriport A7 B.V. had daardoor het vertrouwen om uitvoering te geven aan hun langetermijnvisie voor het gebied, ondanks dat alle risico's van de ontwikkeling bij hen lagen. En met succes. Vanuit economisch perspectief heeft het terrein de gestelde doelen behaald. De gevestigde datacenters hebben hier wezenlijk aan bijgedragen met werkgelegenheid en het vestigingsklimaat in de regio verbeterd.

Deze positieve uitkomst in dit geval neemt niet weg dat er in de herijking van de visie op toekomstige grootschalige ontwikkelingen (zie 3.2.1.) ook stilgestaan kan worden bij de rol van de gemeente. Er zijn namelijk ongetwijfeld gevallen waar rolvastheid kan omslaan in starheid. Het is daarom als gemeente belangrijk om de eigen rol in een ontwikkeling periodiek kritisch te evalueren.

3.4.2 Organiseer tijdige participatie

Over de ontwikkeling van datacenters in de gemeente Hollands Kroon is op verschillende momenten met inwoners en maatschappelijke organisaties gesproken. We constateren dat er veel maatschappelijke weerstand is geweest (met name door de meer dan normale hoeveelheid zienswijzen) en dat hierbij een grote afstand werd ervaren tussen maatschappij en gemeente. Voor grootschalige ontwikkelingen in de toekomst is het aan te raden om tijdige en goede participatie te organiseren.

Waar het ging over de ontwikkeling van datacenters heeft de gemeente (met name eerder in het proces) de minimale participatie georganiseerd, namelijk de participatie rondom de terinzagelegging van ontwerpbestemmingsplannen en omgevingsvergunningen, zoals voorgeschreven in de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Dit betekent echter dat participatie pas plaatsvond op het moment dat plannen concreet waren geworden. Hierdoor ging het gesprek in de participatie met name over: *hoe* kunnen we dit datacenter inpassen? Terwijl de behoefte van inwoners en maatschappelijke organisaties ook ging over: *willen* we dit datacenter inpassen? Ook hier blijkt weer een verschil tussen de behoefte van een gesprek op strategisch niveau en het daadwerkelijke gesprek op uitvoeringsniveau (zoals beschreven bij les 3.1.1 over de omgevingsvisie). Dit leidt tot maatschappelijk onbehagen over de uitkomsten, en het gevoel dat er

een visie lag waar het bestuur niet van af wilde wijken (ondanks dat die wens maatschappelijk wel geuit werd). Richting de toekomst is het aan te bevelen om inwoners en maatschappelijke organisaties te betrekken bij de visievorming, bijvoorbeeld aan de hand van discussiebijeenkomsten.

Ook constateren we dat de participatie bij de ontwikkeling van datacenters veelal is overgelaten aan de initiatiefnemers. Hoewel het rondom vergunningen vaak aan de initiatiefnemer is om participatie en communicatie te verzorgen, is er bij een grootschalige ontwikkeling sprake van een breder plaatje waarbinnen er ruimte is voor verschillende initiatieven. Bij de ontwikkeling van datacenters bijvoorbeeld lag er een bredere visie op de vestiging van meerdere datacenters. Het is aan de initiatiefnemer om diens eigen initiatief te bespreken met de maatschappij, tegelijkertijd is het aan de gemeente om de visie te verduidelijken waarbinnen dit initiatief past, en om participatie te organiseren rondom het beleid waarin deze visie wordt vastgelegd. Ook zijn participatiemomenten belangrijk om de context (buiten de initiatiefnemer om) te duiden. Denk bijvoorbeeld aan de beeldvorming rondom de discussies met de provincie over de bevoegdheid over Venster-West en de verkeerssituatie bij deelgebied B1. Deze discussies geven weinig vertrouwen aan inwoners dat gemeente en provincie de situatie in de hand hebben. Het verschaffen van toelichting en het bijsturen van de beeldvorming hierover helpt om dit vertrouwen te herstellen. Voor een goede participatie is bestuurlijke en ambtelijke aanwezigheid en expertise dan ook belangrijk.

3.4.3 Hanteer een heldere communicatiestrategie

Vanaf 2019 was er bij de vestiging van datacenters in Hollands Kroon veel aandacht vanuit de media, politiek en maatschappij. Bij deze en de meeste andere grootschalige ontwikkelingen is maatschappelijke aandacht te verwachten. In dit geval heeft de gemeente zich terughoudend opgesteld; er is weinig en defensief omgegaan met de media. Dit heeft tot effect gehad dat het verhaal zoals geschetst door de media veel mensen heeft bereikt en het eigen verhaal van de gemeente (met de overwegingen en argumenten voor de ontwikkeling) is ondergesneeuwd. Hierdoor is de invloed van framing groter. De gemeente kan dit bij toekomstige grootschalige ontwikkelingen beperken door een eigen proactieve communicatiestrategie te hanteren. Hierin is het belangrijk om als gemeente rondom belangrijke momenten vroegtijdig en neutraal te communiceren. Dit betekent niet dat de gemeente initiatieven van initiatiefnemers altijd hoeft te verdedigen, maar wel dat zij haar eigen positie en de visie vanuit het college en raad proactief naar buiten brengt. Bij negatieve media-aandacht kan de gemeente zelf contact zoeken met de media en zich beroepen op het recht op wederhoor. Stevige en proactieve woordvoering kan helpen om niet mee te gaan met eenzijdige beeldvorming, en het bredere verhaal te vertellen.

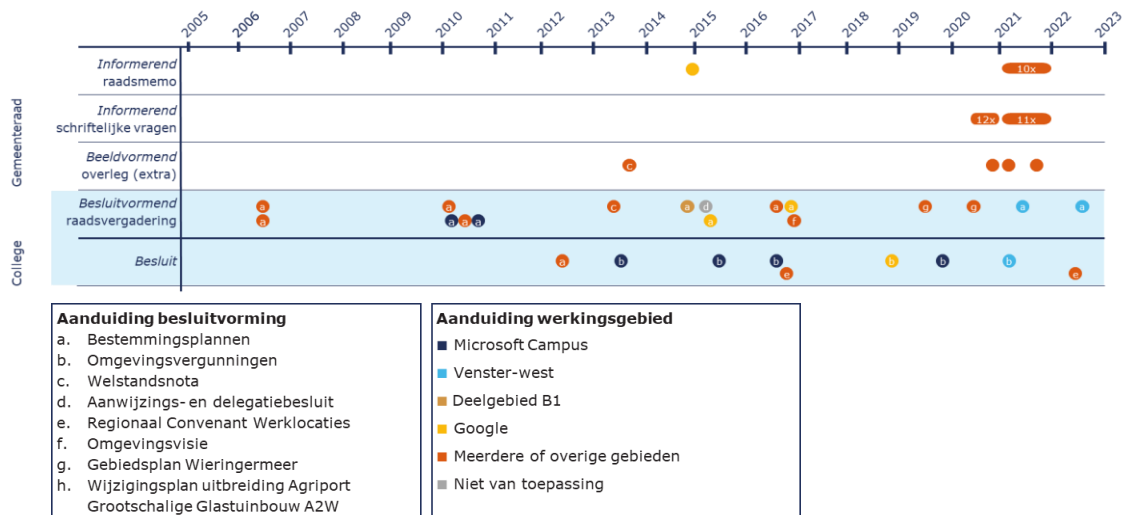
BIJLAGE

Verdiepende analyse

Er is veel documentatie beschikbaar over de periode waarop dit onderzoek zich richt. Om deze informatie te structureren, hebben we vanuit vier invalshoeken gekeken naar de gebeurtenissen rondom de vestiging van datacenters: (1) de gemeente Hollands Kroon, (2) de initiatiefnemers, (3) de bovenlokale context, en (4) de maatschappij. Samen geven deze een beeld van het complexe samenspel van politieke, bestuurlijke, beleidsmatige en maatschappelijke ontwikkelingen die leiden tot de genomen besluiten. In dit hoofdstuk geven we langs deze vier lijnen een overzicht van de gebruikte informatie.

Gemeente Hollands Kroon

In deze invalshoek kijken we naar de activiteiten van de gemeente. We bezien de besluitvormingsmomenten vanuit zowel de gemeenteraad als het college, en geven een overzicht van het relevante beleid ten aanzien van datacenters.

Figuur 11. Overzicht besluitvorming in gemeenteraad en college

De gemeenteraad

Tussen 2006 en eind 2022 is er door de gemeenteraad meermaals over bestemmingsplannen gesproken. Opvallend is dat de ruimte voor de meeste datacenters reeds gegeven is vóór 2017 en dat de besprekingen hiervan niet tot grote discussie leiden. Raadsbesluiten daarna richtten zich alleen op het gebiedsplan en op deelgebied B1. De discussie escaleerde pas in 2020, rondom de bouw van het datacenter op Venster-West en de wijziging van het bestemmingsplan voor deelgebied B1. Hierover ontstond veel maatschappelijke weerstand, media-aandacht en politieke discussie. Ten aanzien van de perioden ervoor, was het verschil dat (1) de datacenters die ter discussie stonden aan de andere kant van A7 stonden (wel binnen gebied Agriport A7), (2) een deel van de vergunde datacenters op Agriport A7 inmiddels gerealiseerd was en de grote ontwikkelingen daarmee steeds zichtbaarder werden, en (3) er in de bredere context nieuwe informatie/onderzoeken beschikbaar waren die de voordelen van datacenters verminderden (zie ook de 4 lijn over de maatschappij).

Overzicht rol gemeenteraad in het datacenterdossier

2006 - 2012 De rol van de gemeenteraad was in de eerdere jaren van het datacenterdossier met name zichtbaar rondom het vaststellen van **bestemmingsplannen**, en dan vooral de partiële herzieningen in 2010 die ruimte hebben geboden voor de ontwikkeling van de eerste datacenters op de Microsoft Campus. In die tijd was er weinig discussie over de wijzigingen en zijn de voorstellen allemaal bijna unaniem door de raad aangenomen.

2013 In 2013 werd gestart met de **welstandsnota**. Dit document is relevant voor het datacenterdossier, omdat hierin is bepaald welke welstandseisen er aan het gebied werden gesteld. In aanloop naar het opstellen van de welstandsnota werden eerst verschillende scenario's aan de gemeenteraad voorgelegd over de mate van welstandstoezicht. Op basis hiervan is in mei 2013 bewust gekozen voor een

scenario waarin welstandsvrije gebieden zouden worden aangewezen. De concept-welstandsnota, met de welstandsvrije gebieden, is in oktober 2013 besproken en vervolgens is de definitieve welstandsnota eind 2013 vastgesteld, met hierin Agriport A7 als welstandsvrij gebied.

- 2014 - 2015 Eind 2014/begin 2015 gebeuren er verschillende dingen. De bestemmingsplannen voor zowel **deelgebied B1** als **Tussenweg 10-16** worden aangepast. Er wordt dan in deelgebied B1 nog geen ruimte gemaakt voor datacenters.
- In de tussentijd stelt de raad het **aanwijzings- en delegatiebesluit** vast, waarmee het college meer bevoegdheden krijgt. Deze bevoegdheden worden later relevant, als het college een vergunning verleent die afwijkt van het bestemmingsplan (maar volgens het aanwijzings- en delegatiebesluit wel binnen hun bevoegdheid valt).
- 2014 - 2016 In 2014 begint de gemeente Hollands Kroon aan een nieuwe **omgevingsvisie**, om voor te sorteren op de omgevingswet. De raad is in dit proces de bestuurlijke opdrachtgever en het college heeft een faciliterende rol. De omgevingsvisie *Ruimte voor elkaar* wordt eind 2016 vastgesteld. In de omgevingsvisie worden datacenters benoemd en wordt expliciet gemaakt dat de gemeente ruimte ziet voor meer datacenters op Agriport A7. Ook worden enkele uitbreidingsgebieden getoond (waaronder het later besproken deelgebied B1), die bij voldoende aantoonbare behoefte gebruikt kunnen worden voor nieuwe bedrijfsgrond of glastuinbouw.
- 2016 Tegen eind 2016 is er zowel in het samengevoegde **bestemmingsplan Agriport 1** als in **bestemmingsplan Tussenweg 10-16 Middenmeer** ruimte gecreëerd voor de realisatie van datacenters. Met de ingang van **bestemmingsplan Agriport 1** wordt het op Venster-West toegestaan om datacenters te vestigen. Deze bestemmingsplanwijzigingen worden in de raad met een ruime meerderheid goedgekeurd.
- Daarna wordt er enkele jaren niet gesproken over datacenters in de gemeenteraad. Er worden geen vragen gesteld of informatie over datacenters verstuurd vanuit college richting raad.
- 2019 - 2020 In 2019 wordt de raad betrokken bij het **gebiedsplan Wieringermeer**, een proces dat er eind 2019 toe leidt dat de gemeenteraad het plan stopzet. Eén van de redenen hiervoor is de ruimte die er in het gebiedsplan wordt gegeven aan uitbreiding van datacenters aan de westkant van de A7 (deelgebied B1).
- Na het stopzetten van het gebiedsplan gaat het datacenterdossier pas echt leven in de politiek. Er worden vele schriftelijke vragen gesteld en er wordt een **spoeddebat** aangevraagd naar aanleiding van mediaberichtgeving over de start van bouwwerkzaamheden door Microsoft – zonder vergunning. Als reactie hierop stuurt het college een tiental raadsmemo's (bovenop de beantwoording van de schriftelijke vragen) en worden er aanvullende **beeldvormende raadsvergaderingen** georganiseerd. In deze tijd stappen er twee raadsleden uit hun fractie vanwege wisselende standpunten ten aanzien van datacenters.
- 2021 - 2022 Parallel hieraan komt gedurende 2021-2022 het **bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7, deelgebied B1** tweemaal in de raad. In deze wijziging wordt gesproken over deelgebied B1 en Venster-West (hoewel in 2016 reeds ruimte is gegeven aan datacenters op Venster-West, wat betekent dat de bespreking gaat over een wijziging van deelgebied B1). In tegenstelling tot de eerdere bestemmingsplanwijzigingen, wordt er bij de eerste raadsvergadering over deze wijziging (en de ruimte die de wijziging biedt aan datacenters op deelgebied B1) uitgebreid gediscussieerd. In de tweede bespreking in 2022 niet, gezien hier alleen de wijziging inzake ten aanzien van de verkeersafhandeling, om invulling te geven aan afspraken met de provincie.

Dynamiek college & raad

De dynamiek tussen het college van B en W en de raad verandert door de jaren heen.

2014 – 2016: de omgevingsvisie

In 2014 krijgt de raad de rol om de omgevingsvisie op te stellen. De stuurgroep van raadsleden trekt het proces en informeert daar de wethouder over, die portefeuillehouder is van ruimtelijke ordening. Het college mag op de conceptversies van de omgevingsvisie reageren met zienswijzen.

Interessant is dat door de keuze om de raad de rol van bestuurlijk opdrachtgever te geven, de discussie in de stuurgroep zelf heeft plaatsgevonden in plaats van in de raadsvergadering.

2020 – 2021: De westflank

Op de westflank gebeurt er tussen 2020 en 2022 heel wat rondom de datacenterontwikkeling. Enerzijds loopt er de bestemmingsplanwijziging van deelgebied B1, en daarnaast loopt het proces rondom de omgevings- en bouwvergunning voor Venster-West. Rond deze tijd komen er meerdere onderzoeken uit over het gebruik van restwarmte, energiegebruik en drinkwatergebruik. Daarnaast komen de eerste weerstandsgeluiden rondom de ruimtelijke inpassing.

Als reactie op de uitgekomen onderzoeken willen raadsleden een motie van wantrouwen indienen tegen een aantal wethouders. De motie van wantrouwen krijgt niet genoeg steun vanuit de raad en wordt daardoor niet doorgevoerd.

Als reactie op de bouwvergunning die het college aan Microsoft heeft gegeven op Venster-West vragen raadsleden in een spoeddebat een onmiddellijke bouwstop aan. Hier geeft het college geen gehoor aan.

Het college van B en W

Het college is in meerdere rollen bij het datacenterdossier betrokken geweest:

- De samenwerking met initiatiefnemers (het voortraject tot aan de vergunningverlening).
- Het aansturen van de ambtelijke organisatie in de voorbereiding van besluiten.
- Het voorleggen van besluiten en informeren van de gemeenteraad over de besluiten.
- Het verlenen van vergunningen onder collegebevoegdheid
- Aanspreekpunt voor bovenlokale partijen (provincie, regionale verbanden, etc.).

In totaal heeft het college zes omgevingsvergunningen verleend voor de bouw van datacenters. De eerste vijf vergunningen hebben niet of nauwelijks tot weerstand geleid de politiek of maatschappij. Er is op dat moment dan ook geen extra informatievoorziening richting de gemeenteraad verzorgd.

Vanaf 2020 ontstond er in de maatschappelijke context veel aandacht voor het datacenterdossier in Hollands Kroon, en specifiek voor de rol van de wethouder hierin. Hoewel er in 2020, 2021 en 2022 veel vaker informatie werd uitgewisseld tussen college en raad (via met name schriftelijke vragen en raadsmemo's), is deze informatievoorziening veelal gericht geweest op procesbeschrijvingen en toelichting op besluiten.

Overzicht rol college in het datacenterdossier

Tot 2012	In de eerste jaren van het datacenterdossier, tot aan 2012, bestond de rol van het college met name uit het voorstellen van wijzigingen in bestemmingsplannen, die daarna door de gemeenteraad werden besproken en vastgesteld. In 2012 besluit het college voor het eerst zelf over een wijziging in een bestemmingsplan: het wijzigingsplan voor het <i>bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7 Grootchalige Glastuinbouw, deelgebied A2W</i> . De inhoud hiervan gaat niet over datacenters.
----------	---

- 2013 - 2016 Vanaf 2013 gaat het college **omgevingsvergunningen** verlenen, startend bij het eerste datacenter op de Microsoft Campus. Gedurende de jaren 2015 en 2016 verleent het college nog twee omgevingsvergunningen aan Microsoft.
- 2016 Eind 2016 sluit het college namens de gemeente het **regionaal convenant werklocaties**. Belangrijk onderwerp in dit convenant was het aanpakken van overaanbod, onder andere op Agriport A7. De aanpak bestaat uit flexibilisering van bestemmingsplannen, onder andere om datacenters mogelijk te maken.
- 2018 Eind 2018 verleent het college de **vergunning voor 'project Nimble'** van Google, en vervolgens in 2019 voor een extra datacenter op de Microsoft Campus. Deze omgevingsvergunningen passen binnen de bestemmingsplannen en leiden tot weinig inspraak/discussie.
- In 2020 komen collegeleden in het nieuws in onder andere een uitzending van *Zondag met Lubach*, maar ook in video's van Microsoft en Vattenfall over de inzet van duurzame stroom voor de datacenters in de gemeente. Dit staat verder toegelicht in de 4e lijn *de Maatschappij*.
- 2021 In 2021 verleent het college **de vergunning voor de bouw van een datacenter op Venster-West**. Deze locatie ligt inmiddels in zowel de media als politiek onder een vergrootglas, mede omdat in hetzelfde jaar over het bestemmingsplan gesproken wordt vanwege **deelgebied B1**. Het college informeert de raad dan ook meermaals over het verloop en de vergunningverlening.
- 2022 Medio 2022 wordt door de wethouder het vernieuwde **regionaal convenant werklocaties Kop van Noord-Holland** ondertekend. In dit convenant wordt niet langer gesproken over datacenters.

Gemeentelijk beleid

Om een datacenter te mogen realiseren moet dit in het beleid van de gemeente passen. Het ruimtelijke beleid van de gemeente wordt vastgesteld in bestemmingsplannen, welstandnota's, grondbeleid en economisch beleid. In dit hoofdstuk maken we een overzicht van dit beleid. Er wordt eerst ingegaan op het algemeen beleid dat van toepassing is op Agriport A7 en de bedrijventerreinontwikkeling in Wieringermeer (later Hollands Kroon). Vervolgens wordt er per gebied ingegaan op de bestemmingsplannen. Hierbij wordt beschreven:

- Welk bestemmingsplan wanneer van toepassing was vanaf 2006
- Hoe deze nieuwe bestemmingsplannen tot stand zijn gekomen (indien relevant)
- Welke relevantie informatie in de toelichting op het bestemmingsplan staat.

Algemeen beleid van toepassing op bedrijventerrein Agriport A7

Als start punt in de beschrijving van het algemene beleid op bedrijventerrein Agriport A7 wordt de structuurvisie van 2006 genomen. 2 jaar daarvoor wordt 2004 wordt in het streekplan van de provincie het gebied Agriport A7 aangewezen als ontwikkellocatie voor agribusiness.

Structuurvisie (2006)

In 2006 stelt de gemeente Wieringermeer een structuurvisie vast.

Voor Agriport A7 worden in deze structuurvisie de ambities voor Agriport A7, Venster-West en Agriport 2 beschreven. Dit komt neer op 3 punten:

- In totaal moeten er 6.350 extra 'fte's aan werkgelegenheid bijgekomen zijn in 2021.
- Het gebied Agriport A7 wordt aangewezen als locatie voor 'megabedrijven'. In de visie staat dat hier plek is voor met name grote landbouwbedrijven en bedrijven die een rol spelen in hun productieproces tot eindproduct.
- In de structuurvisie komt ook de ontwikkeling van Agriport 2 naar voren. De ontwikkeling van Agriport A7 gaat snel, en er is behoefte aan ruimte voor glastuinbouw. Vanaf 2011 gaat deze locatie ontwikkeld worden.

Grondbeleid (2012)

Er zijn grofweg twee vormen van grondbeleid: actief en faciliterend grondbeleid. De gemeente Hollands Kroon kiest er voor om geen volledig actief grondbeleid te voeren. Er is een afwegingskader opgesteld. Op basis daarvan maakt de gemeente een keuze voor actief of faciliterend grondbeleid.

Voor Agriport A7 heeft het faciliterend grondbeleid de voorkeur vanwege de financieel-economische crisis. Hierdoor hoeven er geen grote voorinvesteringen gedaan te worden en loopt de gemeente minder financiële risico's. Het nadeel is dat de gemeente geen winst uit grondexploitatie haalt.

Strategische visie: Ruimte voor Rust én Dynamiek (2013)

In 2013 stelt de gemeente Hollands Kroon een strategische visie op. Deze heeft onder andere betrekking op hoe Hollands Kroon zich de komende ~8 jaar wil gaan ontwikkelen. Eén van de speerpunten in de strategische visie is: *Ruimte voor identiteitsversterkende economische ontwikkelingen*. In Hollands Kroon liggen de ambities bij de ontwikkeling van agribusiness, energie & water, en vrijetijdsbusiness. De gemeente schrijft expliciet niet deel te nemen aan risicovolle projecten, maar wel de condities te creëren zodat kansen benut kunnen worden.

Welstandsnota (2013)

Na de fusie van de verschillende gemeenten wordt wegens wettelijke verplichtingen de welstandsnota van de gemeente Hollands Kroon opgesteld. In deze welstandsnota worden drie verschillende gebieden gedefinieerd; welstandsvrij, welstandsluw en welstandsintensief.

Voor Agriport A7 geldt een welstandsvrij gebied. Dit betekent dat de volgende 3 regels van toepassing zijn:

1. Voor een omgevingsvergunning is geen welstandstoets nodig.
2. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het uiterlijk van het gebouw.
3. Het plan moet voldoen aan de planologische en de bouwtechnische toetsing. Dit gaat onder andere om het bestemmingsplan.

Omgevingsvisie (2016)

Eind 2016 wordt in de gemeente Hollands Kroon een omgevingsvisie vastgesteld met de titel *Ruimte voor Rust én Dynamiek*.

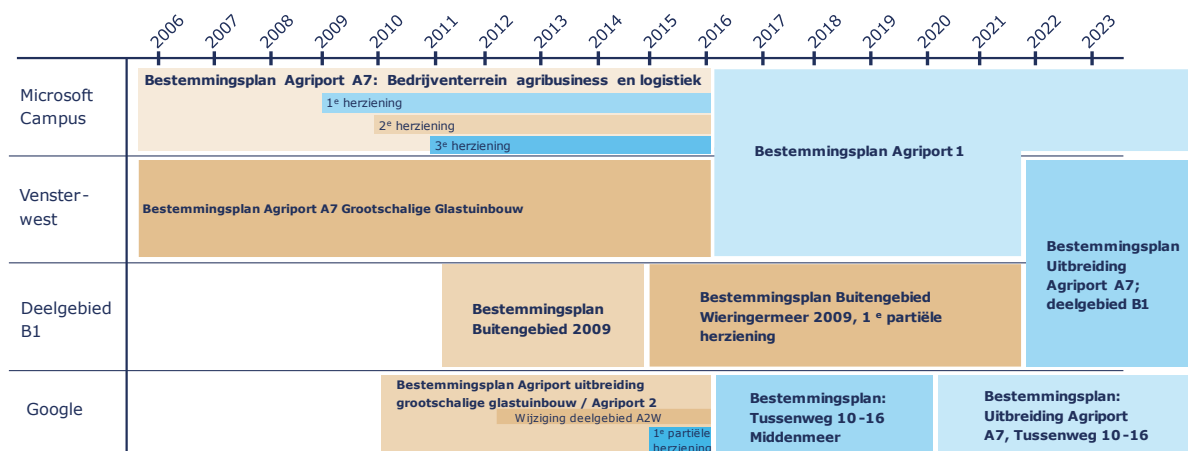
Voor Agriport A7 en de bedrijventerreinen worden de volgende punten besproken en vastgesteld:

- Agriport A7 wordt neergezet als een projectlocatie voor grootschalige glastuinbouw en landbouw waar samenwerking belangrijk is. Agriport A7 ontwikkelt zich snel en om toekomstbestendig te blijven, zijn coördinatie, visie, slagkracht en flexibiliteit van belang.
- In de omgevingsvisie worden kaartjes toegevoegd die de uitbreiding van Agriport A7 richting geeft, indien er aantoonbare behoefte is aan nieuwe bedrijfsgrond of glastuinbouwgrond.

- Via het *regionaal convenant werklocaties kop van Noord-Holland* is afgesproken dat de ontwikkeling en uitgifte van bedrijventerreinen wordt gecoördineerd via het regionaal coördinatiepunt Bedrijventerreinen Kop van Noord-Holland. Wanneer uitbreiding mogelijk is, gebeurt dat bij de regionale bedrijventerreinen. Hier valt Agriport A7 onder.
- De gemeente stuurt niet op thematische bedrijventerreinen. Er zijn meerdere functies mogelijk, mits veiligheid niet in geding komt én er sprake is van het toevoegen van milieugevoelige functies.

Bestemmingsplannen

In Figuur 12 staat een overzicht van alle bestemmingsplannen. De blauwgekleurde bestemmingsplannen geven aan dat er in dat bestemmingsplan gesproken wordt over datacenters en daarmee in dat gebied datacenters zijn toe gestaan, binnen de gestelde kaders. Hieronder wordt vervolgens per bestemmingsplan toegelicht hoe betrekking heeft op datacenters. De grijze teksten hebben *geen* raakvlakken met datacenters.

Figuur 12. Overzicht bestemmingsplannen

Microsoft Campus

AMS05, AMS06, AMS07, AMS08, AMS11, AMS12 (perceel 570)

Bestemmingsplan Agriport A7 - Bedrijventerrein agribusiness en logistiek.

Datacenters worden niet genoemd in dit bestemmingsplan.

1^e herziening op bestemmingsplan Agriport A7 - bedrijventerrein agribusiness en logistiek.

10-10-2009 – In opdracht van de gemeente en Agriport A7, opgesteld door Grontmij

Deze herziening is gericht op het mogelijk maken van een datacenter. Op een deel van het bedrijventerrein van Agriport A7 (AMS05) heeft Parthenon Data Centers BV het voornemen een datacenter te realiseren. Parthenon Datacenters BV ziet een kans om het energieoverschot van de WKK's van de glastuinbouwkassen te benutten. Het vigerende *bestemmingsplan Agriport A7 Bedrijventerrein agribusiness en logistiek* maakt de ontwikkeling van het datacenter niet mogelijk, omdat deze gronden bestemd zijn voor bedrijven gericht op agribusiness en logistiek. Daarom moet er een nieuw bestemmingsplan komen. De volgende argumenten worden gegeven:

- Agriport A7 biedt voldoende ruimte voor het realiseren van een dergelijke ontwikkeling, maar is daarnaast een unieke locatie in verband met de beschikbaarheid van benodigde elektriciteit, het digitale netwerk en de verwerking van vrijkomende warmte.

- Het datacenter is een ontwikkeling waarbij een unieke koppeling tussen datacenter en kas kan ontstaan waardoor energie uitwisseling (WKK's) en hergebruik van onder andere CO₂ mogelijk wordt. Het betreft een nieuwe branche waarvoor nog geen beleid is opgesteld

Het bedrijventerrein biedt ruimte aan kavels van 3.000 m² tot meer dan 10 hectare. De kavelafmetingen worden zoveel mogelijk afgestemd op de wensen van nieuwe bedrijven.

2^e herziening op het bestemmingsplan Agriport A7 - Bedrijventerrein agribusiness en logistiek.

24-06-2010

Deze herziening is gericht op het mogelijk maken van een biomassavergistingsinstallatie.

Bestemmingsplan Agriport A7 - Bedrijventerrein agribusiness en logistiek

21-10-2010 – In opdracht van de gemeente, opgesteld door Grontmij

Deze herziening is gericht op het vergroten van het gebied waar datacenters toegestaan zijn. De omschrijving 'specifieke vorm van bedrijventerrein – datacenter' is in dit bestemmingsplan op een groter gebied van toepassing ten opzichte van de eerste herziening. De volgende argumenten worden gegeven:

- De beleidscontext voor het te realiseren datacenter wordt gevormd door een aantal beleidsrapportages op verschillende bestuursniveaus.
- Het onderscheid tussen landbouw, agribusiness en andere bedrijvigheid vervaagt. Soms levert integratie van branches milieuvoordelen. Vestiging van het datacenter op Agriport A7 is hiervan een voorbeeld.
- De onderbouwing voor een datacenter uit de eerste herziening is nog voldoende actueel.

Bestemmingsplan Agriport 1

30-08-2016 – In opdracht van de gemeente, opgesteld door Antea

De reden van dit nieuwe bestemmingsplan is een actualisatie van het bestemmingsplan na 10 jaar. Voor het gebied Microsoft Campus verandert er niks.

Google

Tussenweg 10-16

Bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7: grootschalige glastuinbouw

28-10-2010

Dit nieuwe bestemmingsplan is , deels vanuit het initiatief van Agriport Uitbreiding Beheer BV (AUB) opgesteld. AUB heeft op verzoek van vooraanstaande glastuinbouwbedrijven het initiatief genomen voor het ontwikkelen van de uitbreiding van glastuinbouw projectlocatie Agriport 2.

Wijziging deelgebied A2W op bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7 - grootschalige glastuinbouw

07-03-2012

Agriport Uitbreiding Beheer BV (AUB) heeft begin november 2010 bij gemeente een verzoek ingediend voor wijziging van de bestemming van de twee deelgebieden die thans nog de bestemming 'Agrarisch' hebben ten behoeve van de ontwikkeling van glastuinbouw op deze percelen.

1^e partiele herziening op bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7 - grootschalige glastuinbouw

26-03-2015 - In opdracht van de gemeente en Agriport A7, opgesteld door Grontmij

In de eerste partiele herziening is opgenomen dat de ontwikkeling van een datacenter mogelijk is

op het gebied ingesloten door de Tussentocht, de Tussenweg, de A7 en de eerste sloot aan de oostkant.

Voor deze bestemmingsplanherziening is, naast de medewerking van gemeente, ook de medewerking van de provincie vereist.

Bestemmingsplan Tussenweg 10-16 wordt opgesteld

22-11-2016 - In opdracht van de gemeente, opgesteld door Sweco

Dit bestemmingsplan is opgesteld om een grotere bouwhoogte voor de datacenters mogelijk te maken. Op een deel van het plangebied is al een bouwhoogte van 35 meter toegestaan in plaats van een bouwhoogte van 15 meter (*Bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7 – grootschalige glastuinbouw*). In dit nieuwe bestemmingsplan wordt in essentie geregeld dat op een aangegeven deel van de locatie een bouwhoogte tot 40 meter wordt toegestaan voor datacenters.

Samenvoeging van bestemmingsplannen *Uitbreiding Agriport A7 – grootschalige glastuinbouw* en *Tussenweg 10-16*

14-11-2020 - In opdracht van de gemeente, opgesteld door Sweco

Dit bestemmingsplan is een samenvoeging van de bestemmingsplannen hiervoor. Het gaat om het *bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7 – Grootschalige glastuinbouw* en *bestemmingsplan Tussenweg 10-16*. De inhoud van de bestemmingsplannen verandert niet.

Venster-West

Bestemmingsplan Agriport A7 grootschalige glastuinbouw vastgesteld

22-06-2006

In dit bestemmingsplan wordt ruimte voor grootschalige glastuinbouw, een kleinschalig bedrijventerrein voor kennisintensieve bedrijven, en 'toeristische' bedrijven, een wooncluster, een gasontvangststation, een rioolwaterzuiveringsinstallatie en natuurontwikkeling geregeld.

Bestemmingsplan Agriport 1

20-09-2016 - In opdracht van de gemeente, opgesteld door Antea

Dit bestemmingsplan is een actualisatie van bestaande bestemmingsplannen. Tijdens deze actualisatie wordt Venster-West bij Agriport 1 getrokken. Het grootste deel van dit bestemmingsplan viel onder het *bestemmingsplan Agriport A7 Bedrijventerrein agribusiness en logistiek*, Venster-West viel onder het bestemmingsplan van *grootschalige glastuinbouw*.

Tijdens deze actualisatie is er, sinds de vaststelling van dit bestemmingsplan, ruimte voor datacenters op Venster-West.

Bestemmingsplan *Uitbreiding Agriport A7*

15-09-2022 – In opdracht van de gemeente en Agriport A7, opgesteld door Sweco

In dit bestemmingsplan wordt Venster-West bij de westflank (gebied B) getrokken. Het bestemmingsplan is bedoeld als kader voor de uitbreiding van het bedrijventerrein naar aanleiding van concrete interesse. Bedrijven met een grotere ruimtevraag, zoals datacenters, mogen zich in dit gebied vestigen. Dit draagt bij aan de doelstelling dat Agriport een belangrijke schakel is voor de regionale economie en werkgelegenheid.

Deelgebied B1

Bestemmingsplan: *Buitengebied 2009*

27-10-2011

In dit bestemmingsplan geldt voor het deelgebied B1 behoud van agrarische functie met mogelijke schaalvergroting

**1^e partiele herziening op bestemmingsplan Buitengebied 2009
06-11-2014**

Het doel van deze partiele herziening is om uitvoering te geven aan de uitspraak van de Raad van State en het *bestemmingsplan Buitengebied Wieringermeer 2009* op onderdelen te repareren.

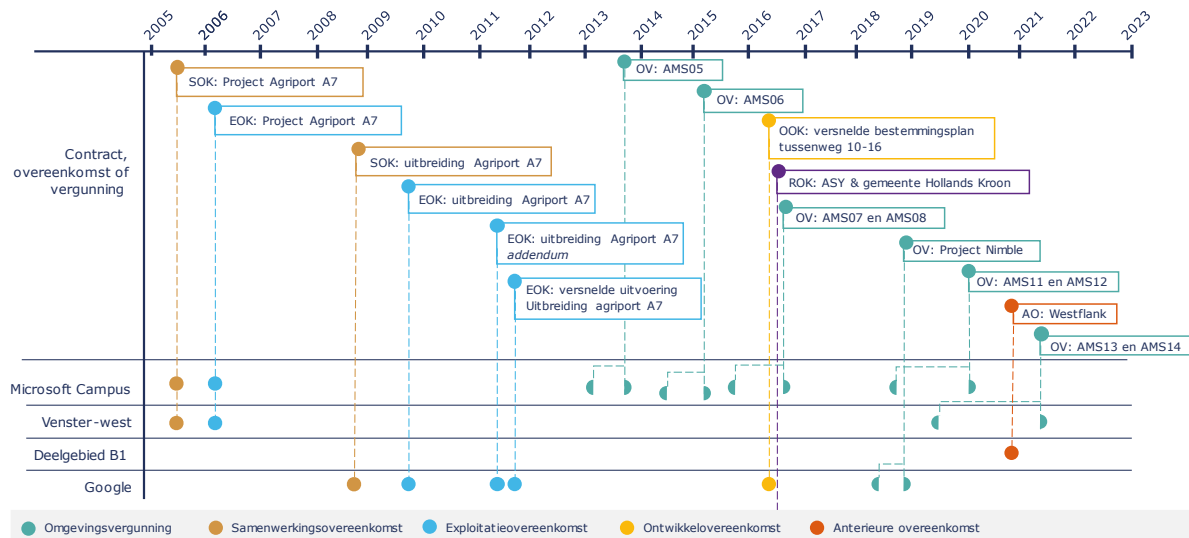
Bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7

15-09-2022 In opdracht van de gemeente en Agriport A7, opgesteld door Sweco

In dit bestemmingsplan wordt Venster-West bij de westflank (gebied B) getrokken. Het bestemmingsplan is bedoeld als kader voor de uitbreiding van het bedrijventerrein naar aanleiding van concrete interesse. Bedrijven met een grotere ruimtevraag, zoals datacenters, mogen zich in dit gebied vestigen. Dit draagt bij aan de doelstelling dat Agriport een belangrijke schakel is voor de regionale economie en werkgelegenheid.

Initiatiefnemers

Agriport A7 is vanaf 2004 ontwikkeld tot een groot bedrijventerrein met grootschalige glastuinbouw, logistieke bedrijven, agribusinessbedrijven en datacenters. Die ontwikkeling is in zijn geheel getrokken door de private ontwikkelaar Agriport A7 B.V. Zij hebben deelnemende bedrijven geworven, gronden aangekocht, het terrein ingericht, en de bouwrijpe gronden verkocht aan initiatiefnemers om daar onder andere datacenters op te bouwen. De gemeente heeft gedurende dit proces nauw samengewerkt met de grondexploitant en de kopers van de gronden. In deze onderzoekslijn kijken we door een juridische bril naar deze samenwerking. We bekijken de overeenkomsten tussen de partijen en de afgegeven omgevingsvergunningen op Agriport 1 en Agriport 2. Een eerste overzicht daarvan wordt gegeven in Figuur 13.

Figuur 13. Tijdlijn: overeenkomsten en omgevingsvergunningen op Agriport A7.

Overzicht overeenkomsten en vergunningen tussen gemeente en ontwikkelaars op Agriport 1

Eind 2004 stelt de Provincie Noord-Holland het *streekplan Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord* vast. Voor het gebied in het zuidoosten van de Wieringermeer zijn de functies 'bedrijventerrein' en 'glastuinbouwlocatie' vastgelegd. De ontwikkelaars willen het projectgebied 'bedrijventerrein' en 'glastuinbouw' ontwikkelen onder de projectnaam 'Agriport A7', later ook bekend als 'het gebied 'Agriport 1'.

21-06-2005 **Samenwerkingsovereenkomst** Project Agriport A7 stelt dat:
- Gemeente, Agriport A7 B.V., Grontmij, en Glastuinbouw Noordwest B.V.

de ontwikkelaars

- (financieel) verantwoordelijk zijn voor de realisatie en het onderhoud van infrastructuur

de gemeente

- zich, binnen de wettelijke bevoegdheden en verplichtingen, actief zal inspannen en adequaat zal handelen om de planologische inbedding van Agriport A7 zo spoedig mogelijk te realiseren. In 2006 wordt dit bestemmingsplan vastgesteld.

- actief zal meewerken aan het verlenen van subsidies voor de planvorming en aanleg van Agriport A7.

financiën

- de ontwikkelaars de kosten betalen die de gemeente Wieringermeer moet betalen aan partijen die de plannen toetsen.
- de ontwikkelaars verantwoordelijk zijn voor de alle kosten die samenhangen met de ontwikkeling van glastuinbouw en agribusiness in het plangebied.

De ontwikkelaar en de gemeente stellen een projectgroep samen die verantwoordelijk is voor het toetsen van plannen, voorbereiden van bestuurlijke besluiten en de uitvoering van bestuurlijke besluiten. De ontwikkelaar vervult het voorzitterschap.

06-03-2006 **Exploitatieovereenkomst** voor gebieden A,B en C stelt dat:
- *Gemeente Agriport A7 B.V., Grontmij, en Glastuinbouw Noordwest B.V.*

de exploitant

- vóór 1 januari 2015 het exploitatiegebied bouw- en woonrijp maakt en de openbare (nuts)voorzieningen aanlegt.
- na realisatie de volgende zaken in eigendom overdraagt: gerealiseerde rioleringsvoorzieningen en wegen tegen € 1,- per object.

de gemeente

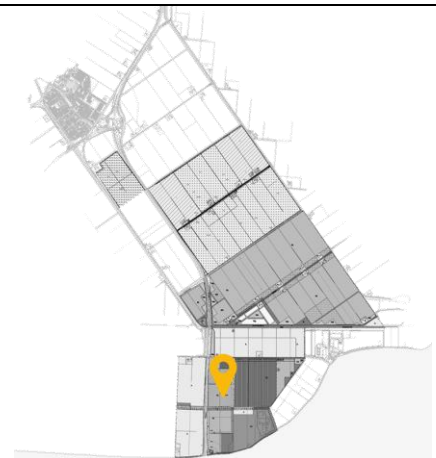
- vanuit wettelijke bevoegdheden en taken de vereiste procedures in gang zet voor het exploitatiegebied.

de provincie

- binnen 4 maanden na ondertekening van deze overeenkomst een overeenkomst sluit waarin de provincie instemt met de realisering van de ontsluiting van de N239.

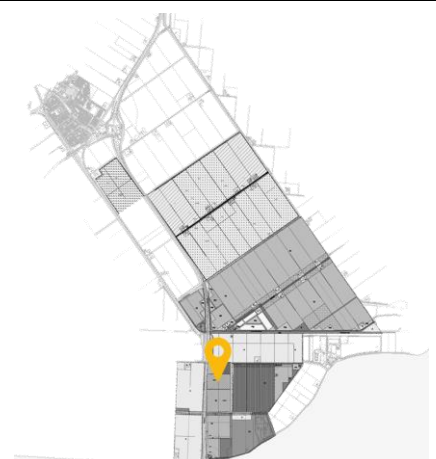
05-07-2013 **Omgevingsvergunning** aangevraagd door
12-09-2013 Microsoft voor locatie AMS05.

In het bestemmingsplan van 2009 wordt een deel van het perceel 570 expliciet bestemd voor datacenters, later in 2010 wordt dat gebied op dit perceel uitgebreid. Op 5 juli 2013 dient Microsoft een aanvraag voor een omgevingsvergunning in voor de bouw van een datacenter op AMS05. Na 2 maanden wordt deze goedgekeurd en Microsoft kan aan de slag met de bouw.

27-10-2014 **Omgevingsvergunning** aangevraagd door
06-05-2015 Microsoft voor locatie AMS06.

Microsoft dient een tweede aanvraag voor een omgevingsvergunning in. In tegenstelling tot de eerste 2 maanden, duurt het nu een half jaar tot de omgevingsvergunning wordt goedgekeurd. Het plan van Microsoft voldoet niet aan de regels binnen het *bestemmingsplan Agriport A7, derde herziening*. Het plan is strijdig daarmee omdat de dakhelling niet voldoende steil is. Hierdoor is deze aanvraag meteen een verzoek om af te wijken van het bestemmingsplan. Burgemeester en

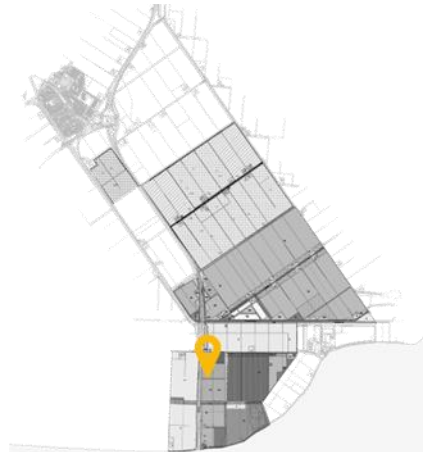

wethouders vinden dat er in dit geval afgeweken kan worden van het bestemmingsplan omdat het bouwplan voldoet aan redelijke eisen van de welstand en er geen stedenbouwkundige bezwaren zijn.

22-12-2015
14-09-2016

Omgevingsvergunning aangevraagd door Microsoft voor locatie AMS07, AMS08.

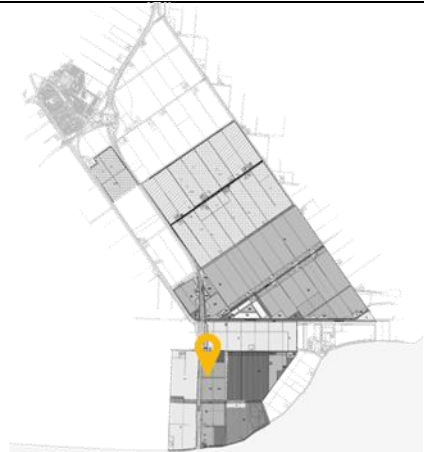
Hier duurt het proces iets minder dan een half jaar. Op 2 maart 2017 wordt het proces stopgezet vanwege onvolledigheid van stukken. Op 23 juni 2016 zijn alle stukken die ontbraken ontvangen en is het proces weer in gang gezet. De omgevingsvergunning is in strijd met het vigerende bestemmingsplan, maar is wel in lijn met het ontwerpbestemmingplan dat in juni ter inzage is gelegd. Op 14 september 2016 wordt de omgevingsvergunning goedgekeurd.

29-11-2018
21-11-2019

Omgevingsvergunning aangevraagd door Microsoft voor locatie AMS11, AMS12.

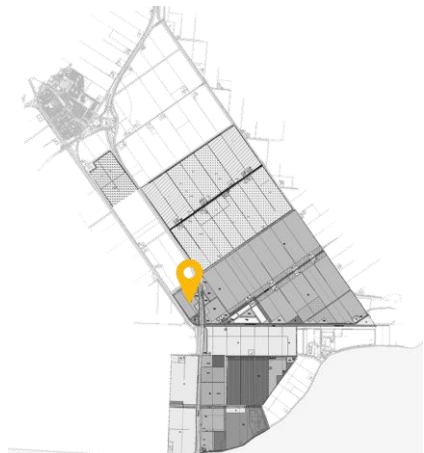
De omgevingsvergunning is in strijd met de regels voor de ruimtelijke ordening opgesteld, doordat de geluidzone van de 2 datacentra buiten de geluidzone van het bestemmingsplan vallen. Uit de ruimtelijke onderbouwing blijkt dat er mag worden afgeweken van het bestemmingsplan.

16-01-2019
07-01-2021
(gemeente)
04-2023
(provincie)

Omgevingsvergunning aangevraagd door Microsoft voor locatie AMS13, AMS14.

In 2005 is er al een exploitatieovereenkomst getekend voor de ontwikkeling van Venster-West. Maar er is ervoor gekozen om eerst het deel ten oosten van de snelweg te ontwikkelen. In 2019 wil Microsoft ook een datacenter ontwikkelen aan de westkant van de snelweg. Hiervoor dienen ze in januari 2019 een aanvraag voor een omgevingsvergunning in. In 2021 wordt de vergunning definitief verleend door de gemeente. Het leidt echter tot discussie over het bevoegd gezag (zie hoofdlijnen feitenreconstructie).

Overzicht overeenkomsten en vergunningen tussen gemeente en ontwikkelaars op Agriport 1

In 2006 wordt het *Structuurplan Gemeente Wieringermeer* opgesteld. Hierin wordt 'Agriport 2' aangewezen als uitbreidingslocatie. In 2007 hebben de gemeente en ontwikkelaars samen een 'Nota van uitgangspunten' opgesteld. Het gebied ten westen van de A7 (de 'westflank') wordt in eerst instantie expliciet uitgesloten voor grootschalige glastuinbouw. Een deel van dit gebied (deelgebied B1) wordt in 2021 wel onderdeel van Agriport A7.

09-09-2008 **Samenwerkingsovereenkomst** Uitbreiding Agriport A7
- Gemeente, Agriport A7 B.V. en A.D. Hiemstra B.V.

De samenwerkingsovereenkomst komt in hoofdlijnen overeen met de samenwerkingsovereenkomst die op 21 juni 2005 is gesloten voor de ontwikkeling van Agriport 1. Hierin wordt afgesproken dat:

de exploitant

- binnen 12 maanden een aantal voorzieningen van openbaar nut realiseert op exploitatiegebied A,B en C, nadat één van de bestemmingsplannen rechtskracht heeft gekregen, of als de gemeente vrijstelling heeft verleend voor exploitatiegebied deel A, B en C
- de aansluiting op N239, brug over Westfriesche vaart en verharding en verbreding van het Wagenpad realiseert De exploitant doet hiervan ook het onderhoud
- gronden en voorzieningen van openbaar nut overdraagt aan de gemeente.

de gemeente

- zich binnen de wettelijke bevoegdheden en verplichtingen, actief zal inspannen en adequaat zal handelen om de planologische inbedding van *bestemmingsplan Uitbreiding Agriport A7* zo spoedig mogelijk te realiseren. ← In 2010 wordt dit bestemmingsplan vastgesteld
- verantwoordelijkheid draagt voor het onderhoud, herstel en vernieuwing van alle overgenomen voorzieningen van openbaar nut.

financiën:

- de exploitant de gemeente €1.350.000 betaalt voor voorzieningen van openbaar nut ter dekking van de beheerskosten en de meerjaarlijkse onderhoudskosten.
- de gemeente een bouwrijpe kavel (€124.000) koopt ten behoeve van het realiseren van de rioolzuiveringsinstallatie van de exploitant (en vice versa, de exploitant verkoopt de kavel).
- de gemeente de rioleringsvoorzieningen, wegen en de duiker in de Oudelandertocht koopt, voor maximaal € 1,00 per object.

30-06-2009 **Exploitatieovereenkomst** Uitbreiding Agriport
23-11-2009 - Gemeente, Agriport A7 B.V. en A.D. Hiemstra B.V.

In eerste instantie wordt er een exploitatieovereenkomst getekend op 30 juni 2009. Hieraan lag een ontwerpbestemmingsplan ten grondslag waarin op de gehele uitbreidingslocatie glastuinbouw ontwikkeld wordt, zoals vastgesteld in het *Structuurplan Wieringermeer 2006-2016*.

Dit ontwerpbestemmingsplan wordt aangepast. Er wordt besloten een geheel nieuwe exploitatieovereenkomst op te stellen, deze wordt getekend op 23 november 2009. Het voornaamste verschil ten opzichte van de eerder getekende exploitatieovereenkomst is dat er een fasering is om het gebied te ontwikkelen. Er wordt het volgende afgesproken:

de exploitant

- zorgt voor het bouw- en woonrijp maken van de exploitatiegebieden, wanneer het bestemmingsplan in werking treedt.
 - draagt zorg voor bovenwijkse voorzieningen van openbaar nut.
-

- draagt zorg voor de realisatie van een aantal voorzieningen van openbaar nut, zodra het bestemmingsplan én een bouwvergunning is afgegeven. Aan deze realisatie zit deels een termijn van 3 jaar. Dit gaat om onder andere wegen en kruispunten, riolering en afvalwaterbeheer, oppervlakte water en groenvoorziening.
- draagt verantwoordelijkheid voor onderhoud van wegen.

de garantieggever (A.D. Hiemstra Beheer BV)

- is aansprakelijk voor tijdige nakoming van exploitant.

de gemeente

- zal, met inachtneming van wettelijke procedures en te betrachten zorgvuldigheid, zorg dragen om zo veel mogelijk de noodzakelijke procedures in gang te zetten om de ontvankelijke aanvragen van de exploitant te bevorderen. Dit gaat om vergunningen, ontheffingen, vrijstellingen en goedkeuringen die vereist zijn voor de ontwikkeling van het exploitatiegebied.

financiën:

- De exploitant levert een bijdrage in de kosten aan voorzieningen van openbaar nut: het aanpassen en verharderen van de Flevoweg en het kruispunt naar de N424.
- De exploitant betaalt de gemeente een bedrag van € 1.506.222,- ter dekking van de kosten voor de aanpassing van de Flevoweg.
- De exploitant betaalt de gemeente een bedrag van € 107.000,- ter dekking van de kosten voor de voorbereiding en/of het toezicht op de uitvoering en tijdelijk beheer door de gemeente, wanneer het exploitatiegebied een bouwvergunning heeft voor glastuinbouw.

13-04-2011 **Exploitatieovereenkomst** Uitbreiding Agriport (Addendum)

- Gemeente, Agriport A7 B.V., en A.D. Hiemstra B.V.

Het gebied deel A2W wordt bestemd voor zowel agrarische bedrijvigheid als glastuinbouw in plaats van alleen 'agrarisch', zoals ook staat opgenomen in de wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan.

22-12-2011 **Exploitatieovereenkomst** versnelde uitvoering Uitbreiding Agriport A7

- Gemeente, Agriport A7 B.V., en A.D. Hiemstra B.V.

Deze ontwikkelovereenkomst is gesloten om de ontwikkeling op Agriport 2 te versnellen. Hierin wordt het volgende afgesproken:

de exploitant

- Voltooit eind 2013 een aantal infrastructurele projecten zoals een fietspad, een tussenweg en een keerlus.

de gemeente

- treft maatregelen om dit proces te versnellen.

financiën

- De exploitant betaalt zelf de kosten voor de infrastructurele projecten, zodra de grond beschikbaar is voor de exploitant.
- De exploitant betaalt eenmalig €1.000.000,- aan de gemeente. Dit wordt binnen 30 dagen na ondertekening overgemaakt.
- De exploitant verstrekt vier bankgaranties van ieder € 275.000,-. In totaal is dit € 1.100.000,-

07-07-2016 **Ontwikkelovereenkomst** versnelde bestemmingsplanwijziging Tussenweg 10-16

In deze ontwikkelovereenkomst wordt de Tussenweg 10-16 specifiek genoemd als locatie voor de ontwikkeling van datacenters met een bouwhoogte van 40 m. Deze locatie is in 2015 al bestemd voor datacenters, maar daar was een bouwhoogte van slechts 15 m mogelijk. In de overeenkomst staat het volgende:

de gemeente

- staat positief tegenover deze plannen en werkt mee met een partiële herziening van het bestemmingsplan. Op 22 november 2016 wordt de herziening vastgesteld.

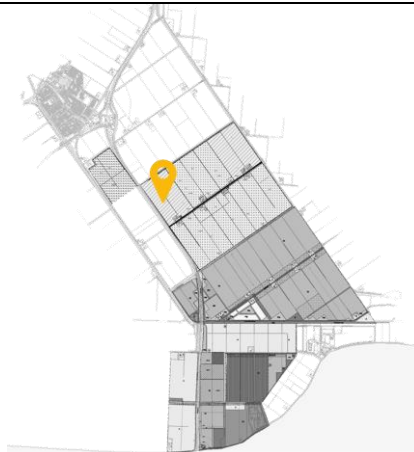
financiën

- De ontwikkelaar betaalt de gemeente voor de gemaakte kosten en besteedt uren aan het vaststellen van de partiële herziening van het bestemmingsplan.
- De ontwikkelaar betaalt binnen 4 weken na ondertekening van deze overeenkomst € 17.380 aan de gemeente.

23-05-2018
18-12-2018

Omgevingsvergunning aangevraagd door Google voor locatie Tussenweg 10-16.

Volgens het bestemmingsplan is een datacenter op deze locatie mogelijk. De maximale bouwhoogte is 40 m. De goedkeuring van deze omgevingsvergunning leidt tot weinig discussie of inspraak.

13-10-2020

Anterieure overeenkomst²⁵ Westflank – B1
- Gemeente en Agriport A7 B.V.

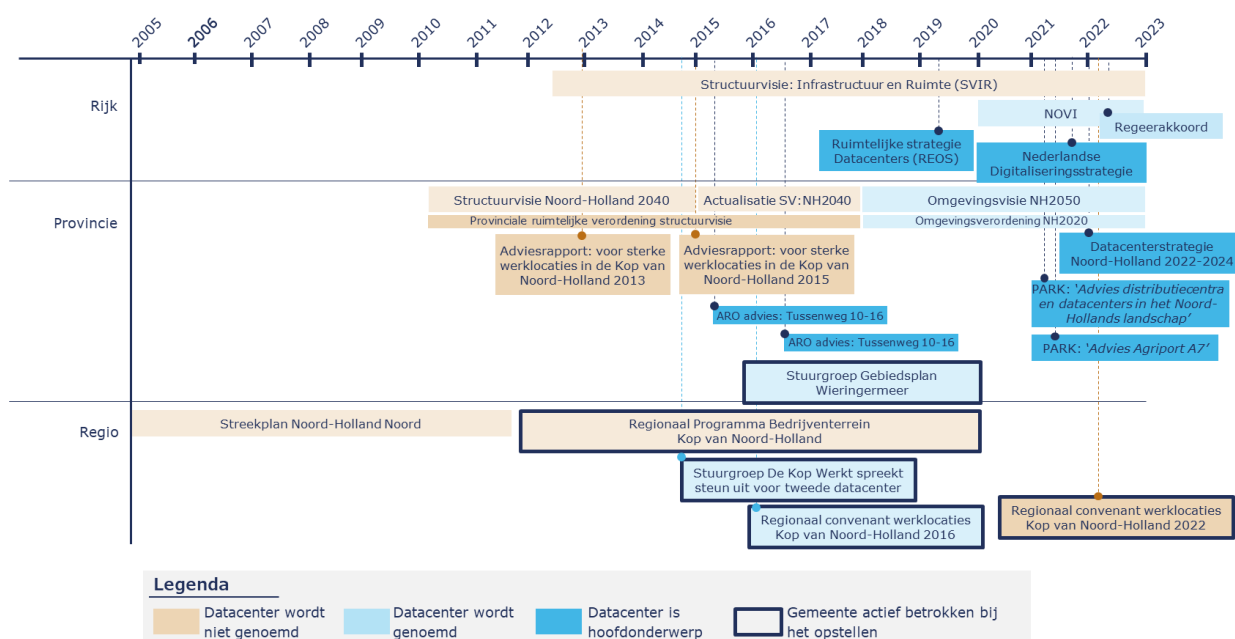
Er is concrete interesse om op korte termijn een nieuw datacenter te vestigen op deelgebied B1 van Agriport. Om de vestiging hiervan mogelijk te maken verzoekt Agriport B.V. de gemeente planologisch mee te werken. Concreet moet hiervoor het bestemmingsplan worden aangepast. Zij komen het volgende overeen:

- de exploitant
 - stelt een conceptontwerpbestemmingsplan op met bijbehorende onderzoeken
 - zal, na onherroepelijke vaststelling van het bestemmingsplan fase B1, zelf het gebied bouw- en woonrijp maken.
- de gemeente
 - werkt mee om het gebied B1 in exploitatie te brengen en daarbij het vestigen van datacenters mogelijk maken, met behoud van haar publiekrechtelijke bevoegdheid. Hiertoe zal het college van B en W zich inspannen om het bestemmingsplan te verwezenlijken en de benodigde vergunningen te verlenen.
- financiën
 - De exploitant betaalt een vaste eenmalig bijdrage van € 471.500 voor de door de gemeente gemaakte en te maken kosten voor het in exploitatie brengen.

²⁵ Een anterieure overeenkomst is een privaatrechtelijke overeenkomst om kosten die de gemeente maakt te verhalen op een private partij. Dit staat los van het feit dat de gemeente meewerkt aan de plannen. Een anterieure overeenkomst is een vrijwillige overeenkomst vanuit de private partij. Wanneer een private partij dit niet wil, dan worden de kosten verhaald via het exploitatieplan (Wro).

Bovenlokale context

De grootschalige ontwikkelingen op Agriport A7 van zowel glastuinbouw, argibusiness en (hyperscale) datacenters hebben invloed op de regionale (interbestuurlijke), provinciale en nationale context en vice versa. In dit hoofdstuk zijn de visiestukken, beleidsstukken, bovenlokale adviesrapporten en belangrijke gebeurtenissen beschreven die gaan over de ontwikkeling van Agriport A7 en datacenters op bovenlokaal niveau en/of in samenwerking.

Figuur 14. Tijdlijn regionale en bovenregionale visiestukken, beleidsstukken, adviesrapporten en belangrijke gebeurtenissen

Overzicht nationale, regionale en provinciale context

Agriport A7 is onderdeel van visie van provincie en Rijk als locatie voor grootschalige glastuinbouw en agribusiness

2004	Regio	In <i>het streekplan Noord-Holland Noord</i> wordt het gebied Agriport aangewezen als locatie voor grootschalige glastuinbouw en agribusiness. Van belang is de economische groei in de Kop van Noord-Holland.
2010	Provincie	In de <i>structuurvisie NH2040</i> wordt het gebied Agriport aangeduid als 'agrocommunity' die de internationale concurrentiepositie versterkt. Dit wordt vastgelegd in de <i>Provinciale ruimtelijke verordening structuurvisie van 2010</i> . Agriport A7 moet een gebied worden met glastuinbouw (groente), diervriendelijke veeteelt, logistiek, en inzet van kennis en technologie; hier vallen ook niet agro-functies onder zoals energieproductie, afval- en watermanagement. Daarnaast moeten de kringlopen op de locatie zo veel mogelijk gesloten worden en het gebruik van fossiele energie geminimaliseerd. De ladder van duurzame verstedelijking wordt gehanteerd met onderzoek naar en monitoring van de vraag en de ontwikkeling van het aanbod aan bedrijventerreinen.
2012	Rijk	In de <i>Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)</i> wordt de regio Noord-Holland Noord genoemd als 'greenport'. De gebiedsontwikkeling hiervan is van nationaal belang. Door de concentratie van topsectoren (agro & food) wordt in Nederland een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een 'excellente ruimtelijk-economische structuur' gecreëerd.

2012	Noord-Holland Noord	Het <i>Regionale Programma Bedrijventerreinen</i> bevat afspraken over het ontwikkelen van bedrijventerreinen in Noord-Holland Noord. • Het gebied Agriport A7 wordt gekenmerkt als cluster voor 'grootschalige glastuinbouw, agribusiness en logistiek'. <i>En tevens voor 'bedrijvigheid die energie- en reststromen kunnen uitwisselen'</i>. Er wordt expliciet bij gezet dat hier geen uitzonderingen mogelijk zijn.
2015	Provincie	De structuurvisie wordt geactualiseerd. Hier staat niets specifiek over bedrijventerreinen genoemd.

Er ontstaat een ruimteoverschot van bedrijventerreinen in de regio, maar Agriport A7 blijft de voorkeurslocatie voor het clusteren van nieuwe bedrijven, zoals datacenters.

2013	Provincie	In opdracht van de provincie Noord-Holland stelt Buck Consultants International (BCI) in 2013 het rapport <i>Ruimtebehoefte werklocaties Noord-Holland Noord</i> op. BCI onderzoekt hierin de behoefte aan bedrijventerreinen in de regio. Het economische-impuls-scenario waar op gekoerst wordt, laat een vraag zien van 189 hectare bedrijventerreinen tussen 2012 en 2040, terwijl er naar verwachting een overaanbod zal zijn van 500-700 hectare. Dit 'ruimteprobleem' levert ook financiële problemen op voor gemeenten vanwege de grondexploitatie.
2015	Provincie	Het rapport van Stec Groep <i>Advies voor sterke werklocaties in de Kop van Noord-Holland (2015)</i> geeft inzicht in de afnemende beroepsbevolking, de concentratie van bedrijvigheid in stedelijke gebieden en de gevolgen van de crisis (sinds 2008). In dat rapport worden de bedrijventerreinen onderverdeeld in A-, B- en C-locaties. Agriport is aangeduid als 'A-locatie', een aantrekkelijke vestigingslocatie. Venster-West wordt als 'B-locatie' aangeduid. Het wordt gezien als een goede vestigingslocatie, maar de bereikbaarheid is niet optimaal, omdat deze locatie niet direct met de A7 verbonden is. Binnen het thema agribusiness wordt de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied rondom Agriport A7 besproken. Er wordt verwacht dat dit gebied op den duur vol zal lopen, maar hiervoor is meer flexibiliteit en manoeuvreerruimte in het bestemmingsplan nodig. De flexibilisering wordt in dit rapport ook gezien als het mogelijk maken van datacenters.
2016	Noord-Holland Noord	In het <i>regionaal convenant werklocaties Kop van Noord-Holland</i> leggen de gemeenten Texel, Den Helder, Schagen, Hollands Kroon en de provincie Noord-Holland afspraken vast over de ontwikkeling van werklocaties. Hiermee willen ze problematiek rondom het ruimteoverschot aan bedrijventerreinen aanpakken. In dit convenant wordt gesproken om (boven)regionaal aanbod, zoals datacenters, te clusteren op Agriport A7. Hier is dan al een datacenter van Microsoft en hier is al meer ruimte gemaakt voor datacenters in het bestemmingsplan. Daarnaast wordt het advies van Stec Groep met de categorisering van ABC-locaties verder uitgewerkt. Agriport A7 staat op de A-lijst. Venster komt op de B-lijst.

De rovincie ziet dat de (mogelijke) komst van meerdere hyperscale datacenters knelpunten kan opleveren en vraagt om een visie op de ruimtelijke inpassing.

2015	ARO	In de ARO vergadering van 20 maart 2015 wordt gesproken over een nieuw datacenter van Google op de Tussenweg 10-16 (op dat moment wordt daar nog geheimzinnig over gedaan). De conclusie van de ARO is dat ze 'niet onwelwillend' tegenover deze ontwikkeling staan, mits deze goed wordt ingepast. Een datacenter past bij het grootschalige karakter van Agriport A7. Wel moet het datacenter passen binnen het beeldkwaliteitsplan voor Agriport A7.
2016	ARO	In de ARO-vergadering van 28 juni 2016 wordt nogmaals gesproken over de komst van het datacenter van Google omdat er een nieuw ontwerp is. Ditmaal gaat het advies van de ARO breder dan het advies in maart 2015. Ze adviseren expliciet om beter in beeld te brengen wat het datacenter betekend voor de beleving vanuit de omgeving. Daarnaast adviseren ze om een gebiedsvisie op te stellen om deze nieuwe gebruikslaag binnen het productie- en energielandschap een plek te geven. De provincie en de gemeente hadden al plannen om na de zomer te beginnen met het opstellen van een integrale gebiedsvisie.

Regio, provincie en Rijk staan achter de vestiging van meer datacenters voor economische ontwikkeling, mits ze rekening houden met consequenties zoals energiegebruik en ruimtelijke inpassing.

2016	Provincie + gemeente	Eind 2016 wordt gestart met het gebiedsplan Wieringermeer . Dit gebiedsplan is een uitwerking en aanvulling op de gemeentelijke omgevingsvisie <i>Ruimte voor elkaar</i> . In het gebiedsplan wordt beschreven hoe Wieringermeer een toekomstbestendig productielandschap kan blijven. Hiertoe wordt het gebied AGRI++ als zoekgebied gedefinieerd. AGRI++ is gericht op de modernisering en optimalisatie van agribusiness en ontwikkeling van hyperscale datacenters. De ontwikkeling van datacenters kan een versterking vormen van de regionale economie.
2018	Provincie	De provincie stelt in 2018 de omgevingsvisie NH2050 op. Met deze visie wil de provincie balans tussen leefbaarheid en economische groei bewerkstelligen. Er wordt bij economische ontwikkeling altijd gekeken naar de samenhang met duurzaamheid. Dit is ook het geval met de vestiging van datacenters. Bij nieuwe ruimtelijk-economische ontwikkelingen worden weg-, energie- en data-knooppunten zoveel mogelijk geclusterd.
2019	Rijk	Vanuit het Rijk wordt de Ruimtelijke Strategie Datacenters als onderdeel van de Ruimtelijke Economische Ontwikkelstrategie (REOS) geschreven. Er is consensus over de strategie om door te gaan met het ontwikkelen van hyperscale datacenters rond Middenmeer en Eemshaven. Echter wordt wel het probleem erkend van de limiet aan energievoorziening voor datacenters. Dit gaat grote investeringen vergen, om er voor te zorgen dat internationale partijen niet voor een locatie buiten Nederland kiezen.

2020	Rijk	In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) benoemt het Rijk de noodzaak om in samenwerking met andere overheden, netbeheerders en bedrijven de groei van datacenters te faciliteren ten behoeve van de digitalisering van de economie. De capaciteit (ruimte en energie) die datacenters nodig hebben kan niet overal geboden worden. In de NOVI staat dat decentrale overheden primair verantwoordelijk zijn voor het regionale vestigingsbeleid van nieuwe bedrijven, en dus ook van datacenters. Decentrale overheden ontwikkelen nieuw beleid rondom knelpunten die ontstaan bij het vestigen van datacenters. In de NOVI is de regio Noord-Holland Noord nog steeds een 'greenport', maar wordt Middenmeer expliciet genoemd als locatie voor datacenters.
2020	Provincie + gemeente	In 2020 wordt het gebiedsplan Wieringermeer stopgezet. Er was veel discussie over de ruimte die gemaakt werd voor datacenters binnen het zoekgebied AGRI+++. Het plan is definitief stopgezet omdat het m.e.r.-plichtig is en daardoor veel tijd zou gaan kosten. Hiermee zou het gelijktijdig klaar zijn met de omgevingswet, en daardoor overbodig.

Rijk en provincie pakken meer regie over datacenters, alleen nog datacenters op aangewezen locaties.

2020	Provincie	Sinds eind 2020 geldt de omgevingsverordening NH2020 . Deze vervangt de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) uit 2019. Waar er in de PRV nog geen regels stonden over datacenters, staat in de omgevingsverordening NH2020 een paragraaf over de eisen waar datacenters aan moeten voldoen. Het ruimtelijke plan moet onder andere voldoen aan vestigingsvoorwaarden die verbonden worden aan provinciaal beleid. Op dit moment (2023) wordt de omgevingsverordening aangepast zodat deze voldoet aan de omgevingswet, vanaf dat moment heet deze omgevingsverordening NH2022 .
2021	Provincie	Vanuit de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) komen er in januari 2021 twee adviezen uit die gaan over datacenters. De eerste heeft betrekking op het gehele Noord-Hollandse landschap: Advies distributiecentra en datacenters in het Noord-Hollands landschap . De tweede, Advies over Agriport A7 , gaat specifiek over Agriport A7. In beide adviesrapporten komt naar voren dat het vestigen van datacenters alleen onder strikte voorwaarden toegestaan zou zijn.
2021	Rijk	In 2021 merkt het Rijk dat het vestigen van datacenters last ondervindt van de knelpunten met betrekking tot ruimtelijke ordening en energievoorziening. In de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (2021) wordt beschreven dat de groei van datacenters in Europa van belang is, en dat Nederland unieke vestigingsvoorwaarden heeft voor hyperscale datacenters vanwege de hub in Amsterdam. Daarom zet Nederland in op het aantrekken van hyperscale datacenters. Er zijn in de NOVI al specifieke vestigingslocaties aangewezen waar de voorwaarden gunstig zijn. Dit gaat onder andere over voldoende capaciteit op het elektriciteitsnetwerk en genoeg planologische ruimte.
2022	Rijk	Met het regeerakkoord (2022) trekt het Rijk de regie over het vestigen van hyperscale datacenters naar zichzelf toe. Het energie- en ruimtegebruik van hyperscale datacenters is dusdanig groot, dat dit niet in verhouding staat tot de maatschappelijke en/of economische meerwaarde. Toelatingscriteria worden aangescherpt. Met het voorbereidingsbesluit hyperscale datacenters in februari 2022 worden alleen nog maar hyperscale datacenters toegestaan in Middenmeer en Eemshaven.

2022	Provincie	Tegelijkertijd wordt door de provincie in de <i>Datacenterstrategie Noord-Holland 2022-2024</i> de gemeente Hollands Kroon aangewezen als een locatie waar groei van datacenters mogelijk is. Dit heeft te maken met de kenmerken die de locatie heeft, zoals digitale bereikbaarheid, onderlinge connectiviteit en beschikbare ruimte, energie en water. Er lopen nog meerdere initiatieven in Hollands Kroon voor nieuwe datacenters. Op dit moment is er 315 MVA gevestigd, de lopende initiatieven zijn gericht op het realiseren van 850 MVA. De impact op de omgeving door datacenters moet minimaal zijn. Dit betekent onder andere dat ze CO₂-neutraal opereren, dat de restwarmte benut moet worden en de gebouwen circulair moeten zijn. Daarnaast moeten datacenters landschappelijk goed ingepast worden.
------	-----------	--

Bevoegd gezag bij ontwikkeling van datacenter op Venster-West.

In januari 2021 heeft de gemeente Hollands Kroon een omgevingsvergunning verleend aan Microsoft voor de bouw van een datacenter op Venster-West. Aan de hand van een brief van LTO komt er twijfel over het bevoegd gezag. Uit deze brief blijkt dat de provincie het bevoegde gezag heeft. Het argument hiervoor is dat datacenters een noodaggregaat hebben van meer dan 50 MW. Hierdoor vallen zij dus wat bevoegd gezag betreft onder de provincie; dit geldt voor de gehele Wabo-omgevingsvergunning.

Op 4 maart 2021 stelt de provincie een brief op waarin onderbouwd is waarom zij het bevoegde gezag zijn over de omgevingsvergunning voor datacenters, en wordt vanwege juridische risico's in de GS besloten dat de provincie inderdaad bevoegd gezag is.

Microsoft dient een nieuwe aanvraag voor een omgevingsvergunning in bij de provincie, waarbij de provincie had beloofd er een snel proces van te maken. Het proces is echter heel erg vertraagd, onder andere a. door de stikstofuitspraak van Porthos. Toen er zicht was op legalisatie, is er een gedoogvergunning afgegeven in 2021.

In 2023 krijgt Microsoft de officiële omgevingsvergunning en heeft op dat moment twee vergunningen.

In de tussentijd lopen er op dit moment (december 2023) nog drie rechtszaken naar dit vraagstuk.

Maatschappij

De tijdlijn 'maatschappij' beschrijft chronologisch het verloop van de ontwikkelingen in de maatschappij en de media. Daarvoor wordt achtereenvolgens ingegaan op de participatie, de belangengroepen, en de media.

Overzicht participatie

Juni 2019	Inspraakavond	Tientallen inwoners uit Wieringerwerf en omstreken komen naar aanleiding van de plannen in het gebiedsplan naar de inspraakavond in juni 2019. Er zijn in totaal 14 insprekers die avond. De bewoners zijn bezorgd over de komst van datacenters. In het gebiedsplan wordt er een groot zoekgebied voor datacenters aangewezen. De bewoners van Wieringerwerf zijn bang dat er geen ruimte meer overblijft voor glastuinbouw en dat er geen toekomst voor hen is op Agriport A7.
2019	Protest van boeren	Eind 2019 protesteerde een groep boeren over de komst van datacenters. De groep uitte hun zorgen over de ruimte die over zou blijven voor hun werkzaamheden. Aanleiding hiervoor was het gebiedsplan dat de gemeente samen met andere overheden aan het opstellen was. Volgens de boeren zou het gebiedsplan de boeren niet 'op slot' moeten zetten.

Overzicht belangengroepen

In 2020 werd door inwoners van de Wieringermeerpolder de actiegroep 'Red de Wieringermeer' opgericht om 'Wieringermeer een landelijk gebied' te laten zijn. Zij plaatsen protestborden, versturen flyers en proberen invloed uit te oefenen op de gemeenteraad. Zij stellen bijvoorbeeld kritische vragen aan ambtenaren over de bestemmingsplannen. De gemeente Hollands Kroon gaat dan ook met deze werkgroep in overleg over de komst van datacenters. In juni 2021 wordt namens Red de Wieringermeer ingesproken over het ontwerpbestemmingsplan voor Agriport B1. In oktober 2021 wordt de actie-/werkgroep een stichting, waarmee zij als rechtspersoon gerechtelijke stappen kunnen ondernemen.

Een andere werkgroep is 'Data Non Grata'. Deze groep startte in 2021 een petitie tegen de bouw van nog meer datacenters in de Wieringermeerpolder.

Overzicht media

In het media-overzicht laten we nieuwsberichten zien die het beeld schetsen van waar de aandacht lag van de media rondom datacenters en datacenters op Agriport A7.

Feitelijke berichtgeving over vestiging van datacenters. Er wordt in de media gesproken over de komst van een datacenter. De berichten zijn met name updates en gaan over de kansen die een datacenter biedt voor Hollands Kroon op het gebied van werkgelegenheid en energiegebruik. Pas later, in een artikel van de NRC in 2020, wordt er teruggeblikt op deze periode, waarbij er meer naar het proces van de komst van datacenters wordt gekeken en de rol van de verschillende partijen daarbij.

Maart 2009	Financieel Dagblad	In 2009 staat in het Financieel Dagblad een artikel waarin wordt gemeld dat Wieringermeer het groenste datacenter krijgt. In het artikel wordt gesproken over het leveren van restwarmte van datacenters aan de glastuinbouw.
December 2013	Nu.nl	Nu.nl bericht in 2013 over de komst van Microsoft naar Nederland. De bouw van een datacenter zou twee miljard kosten en zou 150 tot 200 vaste banen opleveren. In een reconstructie wordt duidelijk dat Theo Meskers samen met (Anton Hiemstra, eigenaar van Agriport A7) een VVD-gedeputeerde, en twee

		afgevaardigden van Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland en het ministerie van Economische Zaken afreizen naar Seattle.
2013 (2020)	NRC	De NRC meldt in een artikel opgesteld in 2020, dat Theo Meskers samen met Anton Hiemstra, eigenaar van Agriport, een VVD-gedeputeerde, en twee afgevaardigden van Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland en het ministerie van Economische Zaken in september 2013 afreizen naar Seattle omdat de onderhandelingen vastliepen. Daarnaast blijkt ook dat het ministerie Microsoft begin 2013 al wees op de locatie van Agriport A7. Microsoft liet een team naar Medemblik afreizen om een <i>impact study</i> uit te voeren. Daaruit bleek dat Agriport een 'betrouwbare stroomvoorziening, en lage industriële energieprijzen' heeft. Ook het openbaar bestuur stond positief tegenover de vestiging van Microsoft, omdat de VVD-wethouder niet wilde dat de gemeente een 'krimpgebied' zou worden.
In 2017 wordt de meerwaarde van datacenters voor het eerst in twijfel getrokken. Datacenters gebruiken alle windenergie in Wieringermeer, terwijl dit voor de bewoners bedoeld was.		
September 2017	Vattenfall	In 2017 wordt door een persbericht van Vattenfall bekend-gemaakt dat Microsoft alle duurzame energie van het windpark in de Wieringermeer zou afnemen voor het datacenter.
Juni 2018	Noord-Holland Nieuws	In 2018 komt het nieuws naar buiten dat een nieuwe software-gigant een stuk grond heeft gekocht op Agriport A7 voor het plaatsen van een datacenter. In het artikel wordt ingegaan op de planning, en de werkgelegenheid die gecreëerd wordt. Daarnaast wordt geschreven dat de regio blij is met deze ontwikkeling.

Kader: Windenergie

In Wieringermeer stonden in de jaren '90 al windmolens. In de jaren die volgden nam het aantal vergunningaanvragen voor de bouw van windmolens toe. Dit werden er volgens de gemeente te veel. In plaats van alle vergunningen toe te kennen, kregen de 35 eigenaren 'nee' te horen. Wel mochten ze in lijnopstelling deelnemen in het windpark van Nuon en ECN. Er kwam als regel dat er één grote turbine mocht komen voor drie kleine turbines. Door de kredietcrisis kwam het Rijk om de hoek kijken. De investeringen moesten worden opgeschroefd. Toenmalig premier Balkenende kwam kijken in Wieringermeer. De regel dat drie kleine molens voor één grote turbine konden worden verruild, werd van tafel geveegd. Het Rijk bepaalde dat turbine-eigenaren toestemming kregen om hun windmolens langer te laten staan. Er werd in het plan bepaald dat na de laatste nieuwe turbine, de windmolens nog vijf jaar mochten blijven staan.

In het najaar van 2017 heeft Nuon het investeringsbesluit genomen om te starten met de eerste bouwfase. Windcollectief Wieringermeer heeft in die tijd ook hun aandeel van 32 windmolens verkocht aan Nuon. Uiteindelijk gaat het om honderd windmolens die gezamenlijk circa 1,3 miljard kWh stroom per jaar produceren.

Eerste tekenen van zorgen bij inwoners van Hollands Kroon. De onrust komt met name vandaan bij de boeren in Wieringermeer, maar ook de buurgemeenten laten van zich horen tijdens een inspraakavond.

Januari 2019	Volkskrant	Begin 2019 schrijft de Volkskrant een stuk over het verhaal van Agriport A7 B.V.
Juni 2019	Noord-Holland Nieuws	Noord Holland Nieuws bericht in juni 2019 voor het eerst over de zorgen die leven onder de bevolking. Op een inspraakavond georganiseerd door de gemeente lieten bewoners hun zorgen horen

over de bouw van datacenters en dat door de komst van glastuinbouw en datacenters het gebied onleefbaar zou worden. In juni volgen er artikelen over het bedrag dat Google steekt in de Nederlandse datacenters: € 1 miljard euro. Het datacenter van Google zou 125 arbeidsplaatsen bieden.

Juni 2019	Noord-Holland Nieuws / Noord-Hollands Dagblad	De komst van Google in onder andere Hollands Kroon wordt bekend-gemaakt. Het datacenter biedt ruimte aan 125 werknemers. Noord-Holland Nieuws schrijft in dit artikel over de zorgen die boeren hebben bij de komst van nóg een datacenter. Ze zijn bang dat het hele gebied vol komt te staan met datacenters en kassen in plaats van de landbouwgrond die er nu is. Het Noord-Hollands Dagblad laat weten dat Google niet de enige is met interesse in dit terrein. Ook Cyrus One is bezig met een verkenning.
-----------	---	---

In 2020 komt de bestuurlijke en maatschappelijke onrust in Hollands Kroon meerdere keren in het nieuws en worden de datacenters in Hollands Kroon herhaaldelijk (bekritiseerd) besproken in nationale media. Er ontstaat onenigheid tussen raadsleden in de gemeente. Raadsleden stappen uit hun partij, maar ook worden wethouders in de media beschuldigd van het breken van beloftes ten opzichte van energiegebruik, gebrek aan ruimtelijke inpassing, restwarmte-uitwisseling en koelwatergebruik. Eind 2020 komt daarbovenop dat er zonder vergunning gebouwd wordt aan een datacenter, waarbij de raad instemt met een bouwstop, maar de wethouders daar niet naar luisteren.

Daarbovenop komen de datacenters in Holland Kroon ook in nationale media. Een grote bron vormen de uitzendingen van *Zondag met Lubach* en *De Hofbar*. Het hoge energieverbruik en de bouw zonder vergunningen zijn de onderwerpen die besproken worden. Deze afleveringen zetten datacenters, verschillende wethouders en tech-giganten in een kwaad daglicht.

Juni 2020	NRC	In een artikel van NRC van 5 juni 2020 wordt gesteld dat de wethouders van Hollands Kroon beloftes hebben gebroken. 'Beloftes over duurzaamheid, inspraak en eerlijk delen'. Het ging over "de belofte dat de kassen groen en circulair zouden worden, dankzij restwarmte van nieuwgebouwde datacentra van Microsoft en Google". Ook wordt in het artikel gesteld dat de Wieringermeerpolder door de VVD-wethouder Theo Meskes is verbouwd tot 'een rommelig, industrieel productielandschap'. Op 20 juni 2020 reageren de wethouders en ontkennen het beeld dat de gemeente de belangen van de inwoners heeft verkwanseld. Op de achtergrond speelt ook de aanbouw van een windpark in de Wieringermeer.
Oktober 2020	Noord-Hollands Dagblad	In oktober en november stappen twee gemeenteraadsleden uit hun partij vanwege het dossier 'datacenters' en gaan verder onder hun eigen naam. Eén van de raadsleden had een opiniestuk geschreven in het Noord-Hollands Dagblad dat 'kwaad bloed heeft gezet bij mijn fractie'.
Oktober 2020	Noord-Hollands Dagblad	In de media komt naar buiten dat er in de praktijk helemaal geen gebruik wordt gemaakt van de restwarmte van datacenters.
Oktober 2020	Zondag met Lubach	In <i>Zondag met Lubach</i> kaart Arjen Lubach aan dat de stroom van de windmolens in Wieringermeer alleen geleverd wordt aan datacenters, in plaats van aan huishoudens. Hij benoemt hierbij ook dat Nederlandse subsidie gebruikt wordt voor de bouw van windmolens van Vattenfall.

Oktober 2020	Noord-Hollands Dagblad	Het Noord-Hollands Dagblad citeert een raadslid dat 'de raad heeft zitten slapen' en Arjen Lubach maakt gehakt van het 'volzetten van de Wieringermeer'. Ook valt de kop <i>Middenmeer transformeert verder in 'datacenter city'</i> .
November 2020	NRC	NRC schrijft eind november 2020 dat de vergunningen van Microsoft nog niet rond zijn, maar dat de datacenters al in aanbouw zijn. De gemeente zegt deze op korte termijn te kunnen verstrekken. LTO benoemt dat de gemeente geen bevoegd gezag is voor dit soort grote industriële complexen en dat de provincie hierover moet besluiten.
November 2020	NRC, NOS en Noord Holland Nieuws	De West-Friese gemeenten en de provincie maken in de NRC, bij de NOS en in Noord Holland Nieuws bezwaar tegen de uitbereiding van Agriport A7. De media schrijven over 'confrontaties', 'niet gewenst' en 'overhaast, ondoordacht en zonder overleg'.
December 2020	Noord Holland Nieuws	In een artikel van Noord Holland Nieuws over een ingelaste raadsvergadering wordt geschreven dat de gemeente 'gewoon doorgaat'. Wel worden er extra voorwaarden gesteld aan het uiterlijk van de datacenters. De toestemming voor nieuwe datacenters is al een tijd geleden afgegeven, het was echter niet bekend om hoeveel hectare het zou gaan en wat er bedoeld werd met 'het afronden van de lopende initiatieven'. De communicatie over de uitbreiding van datacenters vanuit het gemeentebestuur, zowel naar de oppositie als naar bewoners, wordt gezien als onduidelijk en onvoldoende.
December 2020	Noord-Hollands Dagblad	In meerdere artikelen van het Noord-Hollands Dagblad wordt gesproken over de politieke onrust. De koppen <i>Het college van Hollands Kroon loopt met de nek richting strop en heeft dat zelf niet door</i> en <i>Op spuuglelijke datacenters in de polder moet een verbod gaan rusten</i> schetsen het beeld. Het college heeft het moeilijk en binnen de raad is er onenigheid tussen de coalitie en de oppositie. OHK wil een verbod op datacenters en GroenLinks wil een gemeentelijk beleid rond datacenters.
December 2020	NOS	De NOS komt in december met een artikel dat een beeld schetst van de ontstane situatie over datacenters in Hollands Kroon. Naast de A7 rond Middenmeer ontstaat er een grote 'blokkendoos'. Deze datacenters zijn nodig voor de digitalisering. Kritiek wordt geleverd op het feit dat ze veel duurzame energie gebruiken, niet landelijk zijn ingepast, en dat ze veel drinkwater gebruiken. Daarnaast wordt de maatschappelijke en bestuurlijke onrust benoemd. De oppositie wordt niet gehoord en er is veel onduidelijkheid.
December 2020	De Hofbar	In een uitzending van <i>De Hofbar</i> wordt gesproken over het onverhinderd doorbouwen van een datacenter. De wethouders zouden alles prima vinden. Vanuit de raad wordt er unaniem een bouwstop vastgesteld, maar hier wordt niet naar geluisterd. Daarnaast worden kritische vragenstellers teruggefloten.
Maart 2021	Noord-Hollands Dagblad	In 2021 wordt in het Noord-Hollands Dagblad een opiniestuk gepubliceerd waarin wordt gesteld dat de gemeente Hollands Kroon 'de landelijke ziel weggeeft'. In maart van dat jaar wordt er

		geschreven dat 'de warme leugen zou regeren', gelet op de restwarmte die beschikbaar zou zijn voor de glastuinbouw.
Maart 2021	Telegraaf	De Telegraaf bericht in maart dat de conclusie van een rapport is dat datacenters zoveel water nodig hebben, dat er mogelijk te weinig drinkwater beschikbaar is voor huishoudens. In reactie op het artikel van De Telegraaf komt de provincie met een reactie.
Maart 2021	Noord Holland Nieuws	In Noord-Holland Nieuws ontkent de provincie dat het rapport over het watergebruik van datacenters bewust stil is gehouden. Een week later wordt gesteld dat de gemeente plannen voor de bouw van meer datacenters geheimhoudt. In het artikel wordt gesproken over de vijf lopende initiatieven voor de bouw van datacenters.
April 2021	Follow the Money	Follow the Money kopt in april van 2021 dat 'groene restwarmte van datacenters' vooral 'kille PR' is van de gemeente.
Mei 2021	Noord-Hollands Dagblad	Weer een maand later wordt duidelijk in een artikel van het Noord-Hollands Dagblad dat het zoute water dat de datacenters gebruiken om te koelen op de Waddenzee wordt geloosd.
Juni 2021	Noord-Hollands Dagblad	In juni 2021 wordt duidelijk dat het dieselmeer van de datacenters van Microsoft veel groter is dan gedacht. Al had het dieselmeer nog tweemaal zo groot kunnen zijn, aldus het Noord-Hollands Dagblad.
Juni 2021	Noord-Hollands Dagblad	In juni 2021 wordt door tientallen ondernemers in een paginagrote advertentie steun uitgesproken voor de komst van datacenters. De advertentie komt een dag voordat de gemeenteraad spreekt en een besluit neemt over de komst van een nieuw datacenter van Microsoft. Een dag later wordt bericht dat de gemeente de 'gemaakte stukken over datacenters van Google en Microsoft offline haalt'.
2021	Nu.nl	Een maand later in juli 2021 wordt op NU.nl gemeld dat Noord-Holland niet akkoord gaat met de komst van een tweede datacenter van Microsoft.

Na deze roerige periode blijft het relatief rustig.

2022

In 2022 wordt meer geschreven over het betrekken van burgers in bij de besluitvorming rond datacenters. In 2023 wordt meer bericht over het ontbreken van de stikstofvergunningen van Microsoft, maar dat het bedrijf in Venster-West gewoon verder bouwt.

WIJ ZIJN BERENSCHOT, GRONDLEGGER VAN VOORUITGANG

Nederland is continu in ontwikkeling. Maatschappelijk, economisch en organisatorisch verandert er veel. Al 85 jaar volgen wij als adviesbureau deze ontwikkelingen op de voet en werken we aan een vooruitstrevende samenleving. De behoefte om iets fundamenteels te betekenen voor mens en maatschappij zit in onze genen. Met onze adviezen en oplossingen hebben we dan ook actief meegebouwd aan het Nederland van vandaag. Altijd op zoek naar duurzame vooruitgang.

Alles wat we doen, is onderzocht, onderbouwd en vanuit meerdere invalshoeken bekeken. Zo komen we tot gefundeerde adviezen en slimme oplossingen. Die zijn op het eerste gezicht misschien niet altijd de meest voor de hand liggende. Juist deze eigenzinnigheid maakt ons uniek. Daarbij zijn we niet van symptoombestrijding. En gaan pas naar huis als het is opgelost.

Berenschot B.V.

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG UTRECHT
Postbus 8039, 3503 RA UTRECHT
030 2 916 916
www.berenschot.nl